

Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova

Biroul Migrație și Azil

Profilul Migrațional Extins
al Republicii Moldova

2014-2018

Raport analitic

Chișinău 2019

CUPRINS

LISTA FIGURILOR.....	3
LISTA TABELELOR.....	5
LISTA ABREVIERILOR.....	7
INTRODUCERE.....	9
DATELE – CHEIE: REPUBLICA MOLDOVA	10
SUMAR EXECUTIV	11
Partea A: Tendințe migraționiste	17
A1. Scurt istoric și principalii factori determinanți.....	17
A1.1. Factorii ce impulsionează și extind migrația.....	18
A2. Modele actuale de migrație	18
A2.1. Fluxul migrației internaționale a cetățenilor moldoveni și stocul cetățenilor moldoveni care locuiesc peste hotare.....	18
A2.2. Populația rezidentă de proveniență străină.....	32
Partea B: Impactul migrației	39
B 1. Migrația și evoluția demografică.....	39
B 2. Migrația și dezvoltarea economică.....	41
B 3. Migrația, ocuparea forței de muncă și piața forței de muncă.....	43
B 3.1 Caracteristicile pieței muncii.....	43
B 3.2 Migrația forței de muncă	47
B 4. Migrația și dezvoltarea socială	47
B 5. Migrația și sistemul ocrotirii sănătății	51
Partea C: Cadrul de gestionare a migrației.....	53
C1. Legi și regulamente (nivel național, regional și internațional).....	53
C2. Cadrul instituțional	57
C3. Cadrul de politici	59
C4. Cadrul de programe	67
Partea D. Principalele constatări, Implicații asupra Politicilor și Recomandări	74
D1. Principalele constatări cu privire la legătura între migrație și dezvoltare	74
D2. Recomandări cu privire la gestionarea migrației.....	79
D3. Recomandări cu privire la integrarea migrației în politicile de dezvoltare	83
D4. Recomandări vizând îmbunătățirea statisticilor migraționale și a elaborării politicilor bazate pe probe.....	85
Anexa nr. 1. Glosar de termeni	88
Anexa nr. 2. Tabele statistice.....	91
Anexa nr. 3. Cadrul instituțional pentru politici vizînd migrația și azilul.....	111
Anexa nr. 4. Lista nominală a membrilor GTL responsabil de elaborarea PME.....	112

LISTA FIGURILOR

Figura 1. Emigrarea autorizată din Moldova, în funcție de sexe, în 2014–2018, persoane	20
Figura 2. Structura emigranților, în funcție de țara de destinație, în 2014–2018, procente	20
Figura 3. Numărul anual de copii plecați peste hotare împreună cu părinții, în 2014-2018, persoane	21
Figura 4. Numărul de cetățeni moldoveni care locuiesc peste hotare, în 2014–2018, mii persoane.....	21
Figura 5. Numărul de cetățeni moldoveni înregistrați la frontieră ca fiind plecați peste hotare, după durata aflării și sexe, la sfârșitul anului 2018, mii persoane	22
Figura 6. Stocul cetățenilor moldoveni domiciliați peste hotare, conform emigrări autorizate în funcție de sexe, în 2014–2018, mii persoane	22
Figura 7. Numărul de cetățeni moldoveni înregistrați la frontieră ca fiind plecați de 12 luni și mai mult, în funcție de sexe, în 2014–2018, mii persoane	23
Figura 8. Structura pe sexe a numărului cetățenilor moldoveni care locuiau peste hotare, în anii 2014-2018, procente	23
Figura 9. Structura numărului cetățenilor moldoveni care locuiau peste hotare pe grupe mari de vârstă, în 2014–2018, procente	24
Figura 10. Distribuția numărului estimativ al cetățenilor RM aflați peste hotare după țările gazdă, la sfârșitul anului 2018, procente	25
Figura 11. Numărul cetățenilor moldoveni care lucrau peste hotare cu contracte legale de muncă, înregistrate prin intermediul ANOFM, în 2014 – 2018, persoane	25
Figura 12. Structura numărului cetățenilor moldoveni care lucrau peste hotare cu contracte legale	25
Figura 13. Distribuția cetățenilor moldoveni în vârstă de 15 ani și peste care lucrează sau sunt în căutarea unui loc de muncă peste hotare, conform țărilor de destinație, după sexe, în anii 2014, 2017 și 2018, procente	27
Figura 14. Distribuția cetățenilor moldoveni în vârstă de 15 ani și peste care lucrează sau sunt în căutarea unui loc de muncă peste hotare, pe sexe în funcție de țările de destinație, în anul 2018, procente.....	27
Figura 15. Distribuția numărului cetățenilor moldoveni în vârstă de 15 ani și peste care lucrează sau sunt în căutarea unui loc de muncă peste hotare, pe medii de reședință și grupuri de vârstă în 2018, procente	28
Figura 16. Decalajul de gen în structura migranților temporari pe grupuri de vârstă în anii 2014 și 2018,	28
Figura 17. Distribuția numărului cetățenilor moldoveni în vârstă de 15 ani și peste care lucrează, sau sunt în căutarea unui loc de muncă peste hotare, după nivelul de instruire și sexe, în anii 2014 și 2018, procente.	29
Figura 18. Numărul anual de persoane repatriate, în 2014–2018.....	30
Figura 19. Numărul anual de cetățeni moldoveni readmiși în 2014–2018, persoane	30
Figura 20. Distribuția numărului persoanelor readmise după țări, în anii 2017 și 2018, persoane	31
Figura 21. Numărul de cetățeni moldoveni victime ale TFU și de potențiale victime*. ale TFU asistate în cadrul SNR, 2014–2018, persoane	32
Figura 22. Numărul străinilor care locuiesc în Moldova și rata de creștere a acestora, în 2014–2018	33
Figura 23. Distribuția străinilor care locuiesc în Moldova în funcție de țările de cetățenie a acestora în anul 2018, procente	33
Figura 24. Proporția străinilor naturalizați după categorii, 2014–2018, procente	34
Figura 25. Numărul locuitorilor Republicii Moldova, născuți în străinătate și rata de creștere a acestora în	34
Figura 26. Distribuția imigranților după țara de cetățenie, 2014–2018, procente	35
Figura 27. Numărul cetățenilor străini ce își fac studiile în Republica Moldova, în 2014-2018, personae	36
Figura 28. Mobilitatea transfrontalieră, 2014–2018, procente	37
Figura 29. Tendințe demografice în Moldova în anii 2014–2018.....	39
Figura 30. Coeficientul îmbătrânirii populației în Moldova, 2014–2018, persoane.....	40
Figura 31. Produsul Intern Brut pe cap de locuitor în lei și rata de creștere în procente, în 2014 – 2018 ..	41

Figura 32. Proporția gospodăriilor care primesc remitențe, în funcție de mediul de reședință, 2014–2018, procente	42
Figura 33. Proporția remitențelor în venitul disponibil al gospodăriilor casnice dependente de remitențe, pe medii de reședință, 2014–2018, procente	42
Figura 34. Ponderea populației sub pragul.....	43
Figura 35. Proporția gospodăriilor care s-ar plasa sub pragul sărăciei dacă nu ar primi remitențe pe medii de reședință, în anii 2014-2015, în procente.	43
Figura 36. Evoluția indicatorilor privind populația economic activă în anii 2014 – 2018.....	44
Figura 37. Dinamica populației economic inactive pe medii de reședință, 2014–2018, mii persoane	44
Figura 38. Structura populației în funcție de grupuri de vârste în anii 2014 și 2018*, procente.....	45
Figura 39. Dinamica indicatorilor specifici demografici caracteristici forței de muncă în anii 2014 și 2018, pentru cetățenii moldoveni, procente	45
Figura 40. Dinamica indicatorilor specifici demografici caracteristici forței de muncă pentru străini în anii 2014 și 2018, procente	46
Figura 41. Dinamica indicatorilor privind participarea la forța de muncă și ocuparea în anii 2014 și 2018, procente	46
Figura 42. Dinamica indicatorilor privind șomajul în anii 2014 și 2018, procente.....	46
Figura 43. Dinamica migrației forței de muncă, 2014–2018	47
Figura 44. Ratele brute de înrolare în învățământul primar și gimnazial pe medii de reședință, 2014–2018, în procente.....	49
Figura 45. Evoluția numărului medicilor și personalului medical după mediul de reședință în anii 2014 – 2018, persoane la 10.000 locuitori	52

LISTA TABELELOR

Tabelul 1. Numărul anual de emigrări autorizate după mediul de reședință anterior, sexe și grupe de vârstă al emigrantului și țara de destinație	91
Tabelul 2. Indicatori relativi privind emigrarea autorizată a cetățenilor moldoveni, în %.....	92
Tabelul 3. Numărul anual de copii plecați peste hotare împreună cu părinții (emigrarea autorizată).....	92
Tabelul 4. Numărul de cetățeni moldoveni care locuiesc peste hotare, după sexe.....	92
Tabelul 5. Repartiția numărului de cetățeni moldoveni plecați peste hotare pentru a se stabili cu domiciliul permanent după sexe și țara de destinație (stoc la sfârșitul anului)	92
Tabelul 6. Emigrarea cetățenilor moldoveni estimată conform definiției internaționale (persoane aflate în afara țării de 12 luni și mai mult), după sexe și grupe de vârstă	93
Tabelul 7. Numărul cetățenilor moldoveni plecați peste hotare, după durata aflării, sexe.....	93
Tabelul 8. Numărul estimativ al cetățenilor moldoveni care se aflau peste hotare, conform datelor misiunilor diplomatice și consulare ale RM din țările gazdă în anii 2014-2018*	94
Tabelul 9. Numărul cetățenilor moldoveni care lucrează peste hotare cu contracte legale de muncă	94
Tabelul 10. Numărul cetățenilor moldoveni care lucrează peste hotare cu contracte legale de muncă, după țara de angajare și sexe.....	95
Tabelul 11. Numărul cetățenilor moldoveni care își fac studiile peste hotare, după țări	95
Tabelul 12. Numărul de cetățeni moldoveni înregistrați ca solicitanți de azil și recunoscuți drept refugiați peste hotare.....	95
Tabelul 13. Migrația forței de muncă temporară /circulară* după sexe și țările de destinație.....	96
Tabelul 14. Distribuția migranților temporari /circulari după medii de reședință și grupe de vârstă în anii 2014, 2017 și 2018	96
Tabelul 15. Distribuția migranților temporari / circulari după sexe și grupe de vârstă în anii 2014, 2017 și 2018.....	96
Tabelul 16. Distribuția migranților temporari/ circulari după nivelul de instruire și sexe în anii 2014, 2017 și 2018	97
Tabelul 17. Repatrierea și readmisia	97
Tabelul 18. Traficul de Ființe Umane	97
Tabelul 19. Populația rezidentă de proveniență străină, la sfârșitul anului	98
Tabelul 20. Numărul populației de proveniență străină pe vârste și sexe (stoc la sfârșitul anului).....	98
Tabelul 21. Populația rezidentă de proveniență străină după țările de cetățenie	99
Tabelul 22. Numărul persoanelor naturalizate după țara anterioară de cetățenie.....	99
Tabelul 23. Numărul persoanelor născute în străinătate, indiferent de cetățenie	100
Tabelul 24. Imigrarea străinilor.....	100
Tabelul 25. Distribuția imigranților după nivelul de instruire.....	101
Tabelul 26. Distribuția imigranților după țările de cetățenie ale acestora.....	101
Tabelul 27. Distribuția imigranților după scopul sosirii.....	101
Tabelul 28. Migrația temporară a populației de proveniență străină.....	102
Tabelul 29. Numărul străinilor ce își fac studiile în Republica Moldova, după țările de origine	102
Tabelul 30. Migrația involuntară a populației de proveniență străină	103
Tabelul 31. Numărul solicitanților de azil după țara de origine	103
Tabelul 32. Mobilitatea de trecere a frontierei de stat.....	104
Tabelul 33. Numărul anual de vize acordate străinilor	104
Tabelul 34. Șederea ilegală a străinilor pe teritoriul țării. Indicatori de bază.....	104
Tabelul 35. Indicatori demografici generali	105
Tabelul 36. Componenta demografică a populației, procente	105
Tabelul 37. Numărul populației stabile pe sexe și grupe de vârstă (la sfârșitul anului) 2014 și 2018	105
Tabelul 38. Populația urbană versus cea rurală.....	106
Tabelul 39. Componenta demografică a populației de proveniență străină, procente.....	107

Tabelul 40. Indicatori economici globali	107
Tabelul 41. Impactul remitențelor asupra bunăstării gospodăriilor casnice.....	107
Tabelul 42. Dinamica indicatorilor sărăciei	107
Tabelul 43. Populația economic activă	108
Tabelul 44. Populația în vârstă aptă de muncă. Indicatori de bază	108
Tabelul 45. Populația străină în vârstă aptă de muncă	108
Tabelul 46. Indicatorii forței de muncă.....	109
Tabelul 47. Numărul de copii lăsați în RM de părinții care au plecat peste hotare în căutarea unui loc de muncă, conform datelor Ministerului Educației Culturii și Cercetării*	109
Tabelul 48. Numărul de copii lăsați în RM de părinții, inclusiv cei care au plecat peste hotare în	109
Tabelul 49. Evoluția ratelor brute de cuprindere în învățământul general obligatoriu*	109
Tabelul 50. Cadre didactice în instituțiile de învățământ primar și secundar general pe grupe de vârstă în anii de studii 2016/2017-2018/2019, pe medii de reședință.....	110
Tabelul 51. Personalul medical în sistemul ocrotirii sănătății.....	110

LISTA ABREVIERILOR

ADC/ADA	Agenția Austriacă de Dezvoltare
AMP	Platformă de Gestionare a Asistenței Externe
ANOFM	Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă
AFM	Ancheta Forței de Muncă
APC	Administrația Publică Centrală
APL	Administrația Publică Locală
BM	Banca Mondială
BMA	Biroul migrație și azil
BNM	Banca Națională a Moldovei
BNS	Biroul Național de Statistică
BRD	Biroul Relații cu Diaspora
CBGC	Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice
CCTP	Centru pentru combaterea traficului de persoane
CE	Comisia Europeană
CPD	Centrul pentru Parteneriat și Dezvoltare
CNAS	Casa Națională de Asigurări Sociale
CSI	Comunitatea Statelor Independente
DPF	Departamentul Poliției de Frontieră
EMD	Echipe Multidisciplinare
FMI	Fondul Monetar Internațional
GTL	Grupul Tehnic de Lucru
IASCI	Agenția Internațională pentru Informații din Țările Sursă
ICMPD	Centrul Internațional de Dezvoltare a Politicilor Migraționale
INI	Inspectoratul Național de Investigații
ÎCNUR	Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați
IDU	Indicele dezvoltării umane
ÎP ASP	Întreprinderea Publică Agenția Servicii Publice
MAEIE	Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene
MAI	Ministerul Afacerilor Interne
MADRM	Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului
MEI	Ministerul Economiei și Infrastructurii
MF	Ministerul Finanțelor
MFM	Migrația Forței de Muncă
MSMPS	Ministerul Sănătății Muncii și Protecției Sociale

MIR	Mecanismului interinstituțional de referire
OECD	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
OIM	Organizația Internațională pentru Migrație
ONU	Organizația Națiunilor Unite
OSCE	Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa
PIB	Produsul Intern Brut
IGPF	Inspectoratul General al Poliției de Frontieră
PM	Parteneriatul de Mobilitate
PME	Profilul Migrațional Extins
PNUD	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
RM	Republica Moldova
RPL	Recensământul Populației și al Locuințelor
SDC	Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare
SIDA	Agenția Suedeză pentru Cooperare Internațională și Dezvoltare
SIAMA	Sistemul Informațional Integrat Automatizat „Migrație și Azil”
SIME	Sistemul Informațional de Management în Educație
SNR	Sistemul Național de Referire
TFU	Traficul de Ființe Umane
UE	Uniunea Europeană
UN Women	Entitatea Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Emanciparea Femeilor
USAID	Agenția SUA pentru Dezvoltare Internațională
ÎMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii

INTRODUCERE

Acest raport analitic reprezintă o continuare a unui exercițiu complex, inițiat în anul 2010 –Profilul Migrațional Extins (PME) al Republicii Moldova (RM). Prima ediție a Raportului PME a cuprins o analiză detaliată a datelor privind migrația pentru anii 2005-2010. Celelalte ediții pentru anii 2010–2015. Întregul proces de sprijinire în elaborarea PME al RM a implicat un set de acțiuni multilaterale și de sinergie între toți actorii implicați, care a servit drept ajutor pentru perfecționarea colectării și partajării de date, promovarea unei coerențe mai vaste și a unei abordări mai comprehensive și coordonate în ceea ce privește elaborarea de politici vizând migrația.

Această ediție a Raportului analitic al PME al RM, pentru anii 2014-2018, a fost elaborată de Biroul Migrație și Azil (BMA) al Ministerului Afacerilor Interne (MAI) al Republicii Moldova, desemnat drept instituția responsabilă pentru actualizarea PME al RM prin HG nr. 634/2012 cu privire la aprobarea Listei indicatorilor și a Șablonului Profilului Migrațional Extins al Republicii Moldova, în persoana dnei Olga Poalelungi, Director al Biroului și a dnei Jana Mazur, Șef al Secției monitorizare, gestionare date și analiza riscurilor din cadrul Direcției legislație, coordonare și gestionare date.

Acest raport mai reprezintă și un rezultat al unui vast efort comun de colectare și analiză a datelor, la care au contribuit multe instituții și persoane prin diferite căi, dar care sunt de o importanță egală. În acest context, sunt aduse cuvinte de mulțumiri tuturor membrilor Grupului Tehnic de Lucru interinstituțional (Agenția Servicii Publice, Ministerul Afacerilor Interne, Biroul Național de Statistică, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Ministerul Sănătății Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Educației Culturii și Cercetării, Biroul Relații cu Diaspora, Banca Națională a Moldovei)¹ și observatorilor, pentru participare activă și contribuții importante.

¹Lista nominală a membrilor GTL interinstituțional în Anexa nr.4 al prezentului raport

DATELE – CHEIE: REPUBLICA MOLDOVA

Geografie:

Suprafața totală, în km pătrați ²	2018	33,8 mii km ²
--	------	--------------------------

Economie și dezvoltare:

PIB-ul pe cap de locuitor (în prețuri curente) ³	2018	53.599 lei
---	------	------------

Indicele Dezvoltării Umane ⁴	2018	0,711
---	------	-------

Populația:

Total rezidenți ⁵	2018	3 542,7 mii persoane
------------------------------	------	----------------------

Previziune estimată ⁶	2050	3 129,8 mii persoane
----------------------------------	------	----------------------

<u>Străini</u> ⁷	2018	22.764 persoane
-----------------------------	------	-----------------

<u>Născuți în străinătate</u> ⁸	2018	315.949 persoane
--	------	------------------

Migrație internațională:

Rata migrației nete ⁹ internaționale, la 1.000 de locuitori	2018	0,56 %
--	------	--------

²Anuarul Statistic al Moldovei 2018, Chișinău, 2018, pag.10: <http://www.statistica.md>

³<https://statistica.gov.md/pageview.php?l=ro&idc=407&nod=1&> Statistici pe domenii și Tabelul 40. Indicatori economici globali din Anexa 2 al prezentului raport.

⁴Raport cu privire a dezvoltarea umană, 2019 PNUD. <http://hdr.undp.org/en/2019-report>

⁵ <https://statbank.statistica.md/pxweb/pxweb/ro/20%20Populatia%20si%20procesele%20demografice/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774> Populația stabilă pe sexe și medii, la începutul anului, 2014 -2019, Tabelul 35 Indicatori demografici generali din Anexa 2 al prezentului raport.

⁶Paladi, Gh.: Îmbătrânirea populației în Republica Moldova: consecințe economice și sociale / Gheorghe Paladi, Olga Gagauz, Olga Penina; red.resp.: Gheorghe Paladi; Acad. de Științe a Moldovei, Inst. Integrare Europeană și Științe Politice. Sector Demografie. – Ch.: Inst. Integrare Europeană și Științe Politice, 2009 , Prognoza a fost calculată în baza a 3 scenarii, pentru populația de tip închis, fără a lua în calcul migrația, ținând cont de lipsa unor date complete cu privire la procesele migraționale, După scenariul pesimist numărul locuitorilor poate să se micșoreze, ajungând în 2050 la 2596,2 mii persoane (după scenariul II-moderat pesimist – la 2830,8 mii, scenariul III-optimist – la 3129,8 mii).

⁷ASP, Numărul total de cetățeni străini, inclusiv apatrizii, care se află pe teritoriul RM la 31 decembrie a anului de referință, date prezentate în Tabelul 21 din Anexa 2 al prezentului raport .

⁸ ASP, Numărul de persoane născute în străinătate, indiferent de cetățenie, la data de 31 decembrie, date prezentate în Tabelul 23 din Anexa 2 al prezentului raport.

⁹ În continuare, migrația internațională are sensul de „migrație”, cu excepția cazului în care atributul „intern” este așezat în fața cuvântului „migrație” sau „migrant”.

SUMAR EXECUTIV

Prezentul Raport analitic al Profilului Migrațional Extins (PME) al Republicii Moldova pentru anii 2014-2018, reprezintă un instrument de proprietate a statului, care a fost elaborat prin consultare cu un număr mare de actori guvernamentali și neguvernamentali și urmează să fie utilizat pentru a consolida coerența de politici, elaborarea de politici bazate pe dovezi și integrarea migrației în planurile naționale de dezvoltare.

Raportul PME cuprinde patru blocuri de bază de informație și analiză: tendințele migraționale (Partea A); impactul migrației (Partea B); cadrul de gestionare a migrației (Partea C); principalele constatări, implicații asupra politicilor și recomandări (Partea D).

Studiile realizate în domeniul migrației reflectă, că principalul factor de impulsie pentru migrații moldoveni rămâne a fi în continuare emigrarea pentru scopuri economice, în special din cauza salariilor mici oferite pe piața muncii din țară. În ultimii ani printre principalele cauze de migrație sunt evidențiate și cele academice (tendința de a obține studii recunoscute internaționale, care să le asigure un loc de muncă de succes) și de reîntregire a familiei.

Fenomenul migrației în Moldova continuă să fie caracterizat prin emigrarea internațională a cetățenilor moldoveni, mai puțin prin imigrarea persoanelor din afara țării.

În Republica Moldova sunt utilizate, în linii mari, trei abordări privind estimarea volumului emigrării internaționale, acestea fiind:

1. Emigrarea autorizată, această formă incluzând radierea din evidență și declararea emigrării pe termen lung sau pentru totdeauna din țară, cunoscută în țară și sub termenul plecarea pentru stabilirea cu domiciliul în străinătate;
2. Plecarea la muncă sau în căutare de lucru peste hotare, dar cu intenția de a reveni, cunoscută în țară ca fiind migrarea temporară/ circulară;
3. Plecarea din țară, înregistrată la frontieră, aceasta de facto incluzând ambele: emigrarea autorizată/permanentă și migrarea temporară/circulară.

Deși **emigrarea autorizată** peste hotare, estimată în baza datelor Agenției Servicii Publice continuă să fie actuală în Moldova, fenomenul dat în perioada analizată, conform datelor privind fluxurile anuale ale emigrării autorizate înregistrează valori modeste. Conform datelor oficiale, în 2014 au emigrat peste hotare 2.374 persoane, iar în 2018 acest număr a rămas neschimbat constituind 2.378 persoane. Preponderent emigrează autorizat populația din mediul urban, numărul acestora în 2018 fiind de 2,3 ori mai mare (1.667 persoane) față de cel din mediul rural (711 persoane). Conform datelor estimate în baza emigrării autorizate, stocul numărului total al cetățenilor moldoveni care locuiau peste hotare rămâne în continuă ascendență, în anul 2018 față de 2014 a crescut cu circa 9,8 mii persoane, constituind 114.116 persoane.

O sursă importantă, ce oferă posibilitatea estimării volumului emigrării internaționale este **informația privind trecerea frontierei**, oferită de Inspectoratul General al Poliției de Frontieră (IGPF) al MAI, și anume datele despre perioada aflării persoanelor în afara țării, în baza înregistrărilor traversării frontierei de stat. La sfârșitul anului 2018 se aflau în afara țării mai mult de 12 luni circa 304 mii persoane, din care 143 mii bărbați și 161 mii femei.

Ținând cont că informația IGPF conține doar datele privind traversările frontierei acumulate de la Punctele de trecere a Frontierei de Stat controlate de autoritățile oficiale ale Republicii Moldova,

volumul complet al emigrării populației din țară nu poate fi estimat și în acest caz există atât subestimarea cât și supra estimarea volumului emigrării, datorită faptului că persoanele pot traversa frontiera prin segmentul transnistrean.

Emigrarea pentru studii. Numărul de cetățeni moldoveni aflați la studii peste hotare în baza protocoalelor de colaborare internaționale la care Ministerul Educației, Culturii și Cercetării (MECC) este parte, în perioada analizată a fost în creștere continuă până în anul 2016, cu o descreștere nesemnificativă în 2017 față de anul anterior. În anul 2018 numărul acestora a constituit 5.566 persoane.

Emigrarea involuntară în anul 2018 a crescut de trei ori în comparație cu anul 2014. Analiza în acest context este bazată pe informația obținută din bazele de date internaționale (ÎCNUR). Conform acestor date numărul cetățenilor moldoveni înregistrați ca solicitanți de azil peste hotare în 2018 a fost de 4.527 persoane, iar în anul 2014 - 1.449 persoane.

Emigrarea temporară. Datele Biroului Național de Statistică (BNS) din Ancheta Forței de Muncă (AFM) denotă un număr aproximativ stabil de circa 330 mii persoane care într-un anumit timp s-au aflat la muncă, sau în căutarea unui loc de muncă în afara țării în perioada 2014–2018. În anul 2018, numărul celor care se aflau peste hotare la muncă sau în căutarea unui loc de muncă a fost în creștere, înregistrând 352,7 mii persoane din care: 238,2 mii bărbați și 114,5 mii femei, comparativ cu 318,4 mii persoane, respectiv 211,3 mii bărbați și 107,1 mii femei în anul 2017.

Conform datelor prezentate de Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM) a MSMPS, numărul persoanelor antrenate provizoriu în câmpul muncii în străinătate cu contracte legale de muncă înregistrate la ANOFM este în creștere anuală, însă acesta rămâne în continuare a fi destul de modest față de numărul total al persoanelor care se află la muncă sau în căutarea unui loc de muncă peste hotare. De menționat că, în anul 2018 au fost înregistrate 4.543 contracte oficiale de muncă peste hotare ale cetățenilor moldoveni, în 2014 – 2.974 contracte. În raport cu anul 2014, numărul contractelor legale de muncă înregistrate la ANOFM a crescut aproximativ de trei ori.

Repatrierea. În anii 2014–2018 numărul anual al persoanelor repatriate a oscilat între scăderi și majorări. În anul 2018 numărul persoane repatriate a fost în creștere cu 229 persoane față de anul 2017, înregistrând o rată de creștere de 10% procente. Printre repatriați a fost înregistrat și un anumit număr de copii, proporția acestora în numărul total de persoane repatriate în 2018 a constituit 2,7 procente, în scădere cu 8,6 p.p. față de anul 2014.

Readmisia. În perioada analizată numărul persoanelor readmise a variat considerabil, înregistrând diferite valori între 69 (anul 2014) și 849 (anul 2017). La începutul perioadei analizate (anul 2014) numărul cetățenilor moldoveni readmiși în cadrul Acordurilor de readmisie a fost de 69 persoane, iar la sfârșitul acesteia (anul 2018) au fost readmise 413 persoane, majoritatea fiind din Germania (cca 76%).

Combaterea traficului de ființe umane. Pe parcursul anului 2018, prin intermediul echipelor multidisciplinare (EMD) din cadrul Sistemului Național de Referire (SNR), au fost identificate 79 de victime ale traficului de ființe umane (TFU), comparativ cu anul 2017 numărul acestora a fost în scădere cu 11 persoane. Totodată pe parcursul anului 2018, prin intermediul SNR, au fost identificate și asistate 72 de potențiale victime ale TFU. Se presupune că totuși numărul acestora ar putea fi cu mult mai mare pentru că include un grup extins de persoane care sunt considerate ca fiind în risc sporit pentru a deveni victimă a TFU.

Populația străină. Către finele anului 2018 numărul total al străinilor (inclusiv apatrizii) care se aflau în Republica Moldova cu permise de ședere valabile a constituit 22.764 persoane, reprezentând 0,6 procente în totalul populației. Rata de creștere a străinilor în raport cu anul 2014 a constituit cca 5 procente.

Populația străină naturalizată. Numărul total al străinilor naturalizați către finele anului 2018 a constituit 1.011 persoane. De menționat, că în totalul celor naturalizați, apatrizii dețin o pondere de 49,4 procente, fiind urmați de străinii care anterior au deținut o altă cetățenie – 33,8 procente și persoanele cu cetățenie nedeterminată – 16,8 procente. Pe parcursul anului 2018 au fost naturalizate 86 persoane, în anul 2014 -24 persoane.

Ne-nativii. Pe parcursul anilor 2014–2018 numărul persoanelor născute în străinătate (indiferent de cetățenie) care locuiau în Republica Moldova s-a mărit. Către finele anului 2018, ne-nativii în Republica Moldova au constituit 315.949 persoane sau 8,9 procente în totalul populației. Rata de creștere a persoanelor ne-native comparativ cu anul 2017 a constituit 2,5 procente.

Imigrarea în RM în ultimii ani înregistrează tendințe constante, astfel în anul 2018 numărul imigranților a constituit 4.267 persoane, iar în anul 2014 – 4.204 persoane. Imigrează în Moldova preponderent bărbați (numărul acestora fiind de 1,6 ori mai mare decât cel al femeilor), persoane cu studii medii de specialitate/studii superioare/grade științifice (cca 60%). La finele anului 2018 numărul străinilor din Republica Moldova care dețineau *permise de ședere permanentă* a constituit 9.529 persoane, rata de creștere negativă față de anul 2014 constituind -14,3 procente, iar celor cu permise provizorii valabile a constituit 11.440, înregistrând o creștere de 32,5 procente față de anul 2014. În perioada analizată se observă creșterea cetățenilor *străini sosiți pentru reîntregirea familiei*, numărul lor în 2018 s-a majorat cu 27,2 procente față de 2014. Numărul celor *sosiți în scop de muncă* a constituit 1.256 persoane, în creștere de 1,5 ori față de anul 2017.

Numărul încălcărilor regulilor de ședere în Republica Moldova de către străini pe parcursul anului 2018 a fost de 3.943 cazuri, rămânând practic neschimbat comparativ cu anul 2014.

Solicitanții de azil. Datele statistice arată că numărul *solicitărilor de azil* în Republica Moldova pe parcursul anilor 2014–2018 a variat continuu. Pe parcursul anului 2018 au fost înregistrate 114 de cereri (la prima solicitare), numărul acestora majorându-se de 1,5 ori față de anul 2017, în același timp fiind în scădere de 2 ori față de anul 2014. Numărul mare al solicitanților de azil în anii 2014 și 2015 se explică prin proximitatea zonelor de conflict (Ucraina, ca ex.), precum și de existența legăturilor de rudenie ale cetățenilor Republicii Moldova cu cetățenii statelor din zonele de conflict.

Pe parcursul anului 2018 de **protecție umanitară** au beneficiat 33 de străini, cu 30 persoane mai puțin decât în anul 2014. Numărul celor cărora le-a fost respinsă cererea pentru protecție umanitară a constituit 36 de persoane. Numărul anual de solicitări de recunoaștere a statutului de apatrid în perioada analizată a variat între 132 (în anul 2014) și 126 (în anul 2018).

Conform datelor statistice în anul 2018 în Republica Moldova cu **statut de apatrid** erau documentate 1.416 persoane, cu 108 persoane mai puțin decât în 2014.

La finele anului 2018 în Moldova locuiau 163 de persoane cu **statut de refugiat**, înregistrând o creștere de 1,3 ori față de anul 2014.

Declinul demografic înregistrat în republică în ultimele decenii este observat și în perioada anilor 2014–2018. În această perioadă numărul populației stabile s-a micșorat cu 12,5 mii persoane. Rata

mortalității depășete rata natalității înregistrând în anul 2018 un spor natural negativ de -1,29 persoane la 1.000 locuitori (în anul 2014 -0,25 persoane la 1.000 locuitori). Rata de creștere a populației în anul 2018 față de anul 2014 a înregistrat valori negative, constituind -0,35 procente. Numărul căsătoriilor încheiate în anul 2018 a fost de 20,4 mii (în 2014 - 25,6 mii căsătorii), înregistrând o rată a nupțialității de 5,9 căsătorii la 1000 locuitori, față de 7,2 căsătorii la 1000 locuitori în anul 2014.

Componenta demografică. De menționat, că în perioada analizată se menține tendința de înrăutățire a structurii populației pe vârste. Proporția persoanelor în vârstă sub 16 ani s-a redus de la 17,1 procente în anul 2014 la 16,8 procente în anul 2018, totodată a crescut proporția persoanelor în vârstă 65 de ani și peste de la 10,34 procente la 12,05 procente, de asemenea și raportul de dependență demografică (definiția națională) rămâne a fi destul de înalt în anul 2018, constituind 54,12 procente. Migrația amplifică procesul de îmbătrânire a populației țării, deoarece în migrație participă preponderent persoanele tinere, în vârstă aptă de muncă. În anul 2018 coeficientul îmbătrânirii populației a atins valoarea de 18,4 persoane în vârstă de 60 ani și peste la 100 locuitori, depășind valoarea critica de 16, ceea ce constată o stare deosebit de avansată a fenomenului de îmbătrânire, pentru femei acest coeficient este și mai înalt, constituind 21,2 persoane în vârstă de 60 ani și peste la 100 locuitori.

Migrația urbană versus migrația rurală. Fenomenul migrației, mai pronunțat în mediul rural față de urban, influențează semnificativ situația demografică la sate. Indicatorii demografici, confirmă deteriorarea capitalului uman din mediul rural, în anul 2018, se observă că raportul de dependență în mediul rural depășește cu circa 8 p.p. indicatorul respectiv pentru mediul urban, raportul de vârstă înaintată (proporția persoanelor în vârstă de 80 ani și peste) la sate versus orașe depășește cu 3,5 p.p. Totodată, se observă tendințe spre creștere a ratei de urbanizare paralel cu reducerea proporției persoanelor în vârstă sub 15 ani, ceea ce conduce la presupunerea existenței migrației interne de la sate la orașe, paralel cu migrația internațională.

Context macroeconomic. Odată cu creșterea numărului persoanelor care pleacă la muncă a crescut semnificativ **volumul remiterilor personale de peste hotare incasate de rezidenți**, cu o influență înregistrată asupra principalilor indicatori macroeconomici. În anul 2018, conform datelor BNM, remiterile personale au constituit 1742,5 mil USD, din care cca 42 procente provin de la cetățenii moldoveni aflați în statele Uniunii Europene (UE). Pondera remiterilor personale incasate în valoarea nominală a Produsului Intern Brut (PIB) a fost de peste 15 procente. Valoarea nominală a PIB pe persoană în perioada analizată a crescut continuu, atingând în anul 2018 – 53.599 lei.

Remitențele reprezintă o sursă importantă de ieșire din sărăcie pentru populația Republicii Moldova. Datele Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice (CBGC) demonstrează că în anul 2018 din totalul gospodăriilor 24,7 procente beneficiau de sursele respective, iar în anul 2014 cota acestora a fost de 23,8 procente. O pondere mai mare a gospodăriilor beneficiare de remitențe a fost înregistrată în mediul rural față de cel urban, respectiv 28,1 și 20,3 procente. CBGC denotă că în anii 2014–2018 remitențele au constituit peste jumătate din venitul disponibil al gospodăriilor casnice din țară, dependente de remitențe, constituind 52,4 procente, în rural valorile fiind mai mari față de urban, respectiv 55,4 procente față de 47,5 procente.

În perioada 2014–2018 numărul **populației economic active** a variat înregistrând atât creșteri cât și scăderi, constituind 1.291 mii în anul 2018, față de 1.232 mii în anul 2014. Astfel, în perioada menționată rata de activitate a crescut cu 2,1 p.p.

Datele statisticii oficiale denotă o tendință stabilă spre reducere a proporției **populației în vârstă aptă de muncă** (VAM) în perioada analizată de la 65,6 procente la 64,9 procente.

Indicatorii care caracterizează participarea la **forța de muncă și ocuparea** în anul 2018 s-au majorat în comparație cu anul 2014. Astfel, rata de participare la forța de muncă calculată conform definiției naționale a crescut cu 1,3 p.p., iar rata calculată conform definiției internaționale - cu 2,0 p.p. Rata șomajului a scăzut în 2018 comparativ cu 2014, atât cea generală, cât și în rândul tinerilor și femeilor.

Deficitul de personal medical și cadre didactice continuă să fie și unul dintre efectele negative ale proceselor migraționiste. Conform Studiului Lucrătorii medicali din Republica Moldova: motivele abandonării profesiei¹⁰, printre principalele motive ale abandonului activității medicale a fost menționată și dorința lucrătorilor medicali de a emigra peste hotarele țării, iar printre factorii ce au determinat în mod esențial abandonarea activității, respondenții i-au plasat pe primul loc pe cei **economici**, în special salarizarea insuficientă, lipsa locuinței, lipsa infrastructurii.

Tendențele de migrare ale personalului medical sunt confirmate și prin datele statistice anuale referitor la autentificarea actelor de studii medicale superioare și medii de specialitate. Numărul solicitanților de autentificare a actelor a crescut de la 387 persoane în anul 2014 până la 685 persoane în anul 2018. În perioada analizată în total cca 2,8 mii persoane au solicitat autentificarea actelor de studii medicale.

În anul 2018 în sistemul **ocrotirii sănătății** activau 12.635 medici și 23.981 personal medical mediu (în 2014 respectiv 13.357 și 25.938). Gradul de asigurare cu lucrători medicali în 2018 a fost de 35,6 medici și 67,6 personal medical mediu la 10.000 locuitori, menținându-se sub nivelul mediu al UE. În mediul rural această situație este și mai gravă, asigurarea cu medici și personal medical mediu la 10.000 locuitori constituia, respectiv 5,6 medici și 20,8 personal medical mediu.

Conform datelor Studiului Impactul migrației asupra cadrelor didactice și a cercetătorilor din Moldova¹¹ mai mult de jumătate dintre profesorii intervievați și-au exprimat intenția de a pleca peste hotare, 40,3 procente dintre respondenți au spus că vor să plece peste hotare pentru o muncă temporară, 7,9 procente vor să plece peste hotare definitiv, iar 5,4 procente – la studii. În calitate de factor determinant în acest sens a fost menționat salariul și dorința de a îmbunătăți condițiile de trai. **În instituțiile de învățământ primar și secundar general** activau 27.657 cadre didactice în anul de studii 2018/2019, în scădere cu cca 1.000 de persoane față de anul de studii precedent. Din numărul total de cadre didactice 45 procente erau în vârstă de 50 ani și peste.

Migrația influențează și integrarea în educație a copiilor, precum și viziunile privind oportunitatea acesteia. În anul 2018 în învățământul primar rata brută de cuprindere a constituit 89,5 procente, fiind în diminuare cu 2,9 p.p. în raport cu anul 2014. De asemeni în perioada analizată s-a micșorat și rata de cuprindere în învățământul gimnazial, înregistrând o scădere de 1,1 p.p..

¹⁰ Studiu realizat în 2015 de Școala de Management în Sănătate Publică, sub îndrumarea Biroului OMS din Republica Moldova în cadrul proiectului finanțat de Uniunea Europeană „Îmbunătățirea managementului mobilității cadrelor medicale din Republica Moldova”.

¹¹ Studiu realizat în cadrul proiectului “Gestionarea eficientă a migrației de muncă și a calificărilor” implementat în perioada martie 2011-decembrie 2013, de către Organizația Internațională a Muncii în parteneriat cu Organizația Internațională pentru Migrație și Banca Mondială.

Conform datelor estimative ale Ministerului Educației, Culturii și Cercetării numărul **copiilor rămași în țară fără grija părintească**, în legătură cu plecarea părinților peste hotare la muncă sau în căutarea unui loc de muncă a constituit 76,6 mii copii, din care 16,6 mii copii aveau ambii părinți plecați peste hotare și 60 mii copii - un părinte plecat peste hotare.

Cadrul de gestionare a migrației. Pe parcursul ultimilor ani, nivelul de conștientizare a migrației drept fenomen care produce rezultate pozitive pentru dezvoltarea țării, dar și costuri sociale negative, precum și angajamentul concomitent de a gestiona pro-activ provocările și oportunitățile migrației, au dus la activități intensive de ordin legislativ și de elaborare a politicilor întreprinse de Guvernul Republicii Moldova. Au fost adoptate un șir de documente conceptuale și legi care determină politica migrațională în domeniile cheie ale gestionării migrației și practicilor migraționale pentru o perioadă pe termen mediu și lung. Majoritatea dintre acestea sunt în conformitate cu standardele internaționale și acquis-ul comunitar, ținând cont de contextul aspirațiilor de integrare europeană.

Țara dispune de un cadru instituțional¹² bine dezvoltat în domeniul gestionării migrației, atât la nivel central cât și local, precum și structuri de coordonare a activităților în domeniu, cum ar fi **Comisia de coordonare a activităților în domeniul migrației și azilului, instituită prin HG nr. 947/2018, Comitetul interministerial în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării (CIDMD), instituit prin HG nr.725/2017.**

Moldova continuă să beneficieze de asistență tehnică din partea partenerilor de dezvoltare în realizarea unui șir de acțiuni vizând fenomenul migrației.

¹² Descrierea cadrului instituțional în Partea C, capitoul C2

A1. Scurt istoric și principalii factori determinanți

Procesele migraționiste din Moldova au fost supuse unor analize aprofundate pe parcursul evoluției acestora. Modelele migraționiste și etapele evoluției migrației au fost descrise pe larg de către cercetătorii în domeniu, fiind divizate în patru etape: prima etapă (anii 1990–1994), a doua etapă (1995–2000), a treia etapă (2001–2006), iar pentru etapa a patra a fost determinat începutul din mai 2006- până în prezent¹³. Fiecare dintre cele patru perioade de emigrare au caracteristici specifice, totuși motivele economice și migrația în scop de muncă sunt cele care stau la baza evoluției fenomenului în toate perioadele menționate.

Etapa curentă, a patra, este caracterizată prin eforturile considerabile ale statului în gestionarea migrației. Este promovată abordarea conceptuală privind reglementarea migrației forței de muncă, desfășurarea reformei instituționale și cooperarea mai strânsă cu Uniunea Europeană. În scopul eficientizării cadrului de politici în domeniul relațiilor cu diaspora și prin angajamentele asumate în Programul de Activitate al Guvernului RM 2011-2014, dar și ca răspuns la solicitările cetățenilor Republicii Moldova aflați peste hotare a fost creat Biroul Relații cu Diaspora (cu statut de direcție generală) în cadrul Cancelariei de Stat al Republicii Moldova, entitate responsabilă pentru coordonarea politicilor și programelor pentru diasporă la nivel de Guvern și ministere, contribuind la păstrarea și afirmarea identității etnice, culturale și lingvistice a moldovenilor de peste hotare, valorificarea potențialului uman și material al diasporei¹⁴. Competențe adiționale privind analiza fluxurilor migraționale au fost delegate Biroului Migrație și Azil (BMA)¹⁵.

Odată cu lansarea cursului spre integrare europeană are loc o cooperare mai strânsă cu țările Uniunii Europene în domeniul problemelor legate de migrație. Republica Moldova depune eforturi esențiale privind reglementarea proceselor migraționiste, iar migrația ilegală de muncă este treptat atenuată.

În ultimii ani, odată cu înăsprirea condițiilor de ședere și angajare în câmpul muncii a migranților în Federația Rusă, UE și alte state, a devenit actuală situația migranților în cazul reîntoarcerii în țară. Autoritățile din Republica Moldova, cu suportul organismelor internaționale își propun să acorde asistența necesară cetățenilor care intenționează să revină sau deja s-au reîntors în țară. Astfel a fost aprobată HG nr.339/2014 cu privire la implementarea Planului de Acțiuni pentru anii 2014- 2016 privind susținere reintegrării cetățenilor reîntorși de peste hotare¹⁶ în scopul asigurării continuității acțiunilor prevăzute a fost elaborat Planul pentru perioada 2017-2021.

¹³ Migrație și dezvoltare: Aspecte socioeconomice

http://iom.md/sites/default/files/publications/docs/Migra%C8%9Bie%20%C8%99i%20dezvoltare_aspecte%20socioeconomice.pdf

¹⁴ HG Nr. 780 din 19.10.2012, <http://lex.justice.md/md/345122/>

¹⁵ HG nr.1009 din 26 decembrie 2011 și HG nr.736 din 10 iunie 2016, Planul de Acțiuni pentru anii 2011-2015 și anii 2016-2020 privind implementarea Strategiei Naționale în domeniul Migrației și Azilului (2011-2020) .

¹⁶ https://www.google.com/search?q=Legea+privind+re%C3%AEntegrarea+migran%C8%9Bilor+re%C3%AEntor%C8%99i&rlz=1C1GGRV_enMD753MD753&oq=Legea+privind+re%C3%AEntegrarea+migran%C8%9Bilor+re%C3%AEntor%C8%99i&aqs=cchrome..69i57.46404j1j8&sourceid=chrome&ie=UTF-8

A1.1. Factorii ce impulsionează și extind migrația

Studiile realizate în domeniul migrației¹⁷, precum și rezultatele Recensământului populației și al locuințelor din 2014¹⁸ privind migrația internațională a populației, reflectă că principalul factor de impulsioneare pentru migrații moldoveni rămâne a fi în continuare migrația pentru scopuri economice, în special datorită lipsei oportunităților de angajare în muncă, a salariilor mici oferite pe piața muncii din țară, lipsa de perspectivă.

A2. Modele actuale de migrație

Datele disponibile și sursele de informație. În scopul analizei multilaterale a fenomenului migrației în cadrul exercițiului privind elaborarea primului Raport Profilul Migrațional Extins al Republicii Moldova a fost efectuată evaluarea datelor existente în țară, determinați indicatorii relevanți și sursele de date, elaborată și aprobată Lista indicatorilor PME, care permit de a descrie situația în complex, de a evalua și a scoate în evidență efectele negative și pozitive ale migrației asupra situației socio-economice din republică.

Au fost determinate acțiunile necesare, autoritățile responsabile de producerea continuă a datelor, elaborarea rapoartelor PME, acestea fiind stipulate în Planul de Acțiuni pentru anii 2011–2015 și anii 2016-2020 privind implementarea Strategiei Naționale în domeniul Migrației și Azilului (2011–2020)¹⁹. Autoritățile centrale respective și instituțiile subordonate începând cu 2013²⁰ produc și furnizează anual către Biroul Migrației și Azil al Ministerului Afacerilor Interne seriile de date în conformitate cu lista indicatorilor aprobați. În raport de asemenea au fost analizate serii de date adiționale din cercetări și sondaje, realizate în perioada evaluată.

Tabelele cu datele statistice utilizate în elaborarea analizei privind profilul migrațional sunt incluse în anexa nr.2 a raportului dat.

A2.1. Fluxul migrației internaționale a cetățenilor moldoveni și stocul cetățenilor moldoveni care locuiesc peste hotare

Fenomenul migrației în republică continuă să fie caracterizat prin emigrarea internațională a populației Moldovei și mai puțin prin imigrarea persoanelor din afara țării. Totodată începând cu anul 2013 numărul de imigranți depășite numărul de emigrări autorizate, iar apropierea cu UE și liberalizarea regimului de vize între Republica Moldova și UE atrage și mai mult fluxurile imigraționiste. În ultimii 5 ani se menține tendința constantă de creștere a numărului anual de străini care au obținut pentru prima dată permis de ședere provizorie, al solicitanților de azil și a numărului cererilor de dobândire a cetățeniei Republicii Moldova.

În Republica Moldova sunt utilizate, în linii mari, trei abordări privind estimarea emigrării internaționale, acestea fiind:

¹⁷ Lucrătorii medicali din Republica Moldova: motivele abandonării profesiei, ed.2014
<http://www.hrhobs.ms.md/uploads/Studies/Studiu%20abandonarea%20profesiei%20ROM.pdf>

¹⁸ <https://sputnik.md/society/20180803/20984155/recensamant-populatia-plecat-din-tara.html>

¹⁹ HG nr.1009 din 26 decembrie 2011; HG nr.736 din 10 iunie 2016.

²⁰ HG nr.634 din 24 august 2012.

1. Emigrarea autorizată, această formă include radierea din evidență și declararea emigrării pe termen lung sau pentru totdeauna din țară, cunoscută în țară și sub termenul plecarea pentru stabilirea cu domiciliul în străinătate;
2. Plecarea la muncă sau în căutare de lucru peste hotare, dar cu intenția de a reveni, cunoscută în țară ca fiind migrația temporară/ circulară;
3. Plecarea din țară, înregistrată la frontieră, aceasta de facto incluzând ambele: emigrarea autorizată/permanentă și migrația temporară/circulară.

Există diferite date și surse de informații privind estimarea emigrării, iar cele mai relevante, care ar putea fi utilizate pentru monitorizarea procesului și a impactului fenomenului migrației asupra situației în diverse domenii sunt prezentate și analizate în acest raport. Datele respective sunt colectate și estimate reieșind din cadrul normativ în vigoare la momentul elaborării raportului.

De menționat, că din motivul că o pondere importantă a populației dispune de cetățenie dublă, analiza volumului emigrării se axează pe datele privind populația țării, indiferent de cetățenia de care dispuneau la moment sau care a fost declarată de către persoanele incluse în procesele migraționiste, iar noțiunea de „cetățeni moldoveni” în contextul dat se referă la populația țării, dacă nu este oferită o definiție suplimentară.

Emigrarea populației

Analiza situației privind emigrarea din Republica Moldova în cadrul acestui capitol se axează preponderent pe datele privind fluxurile anuale ale celor plecați din țară conform surselor administrative și ale datelor disponibile. Numai în unele cazuri se prezintă, pentru comparare, datele ce țin de stocurile cumulative la data raportării.

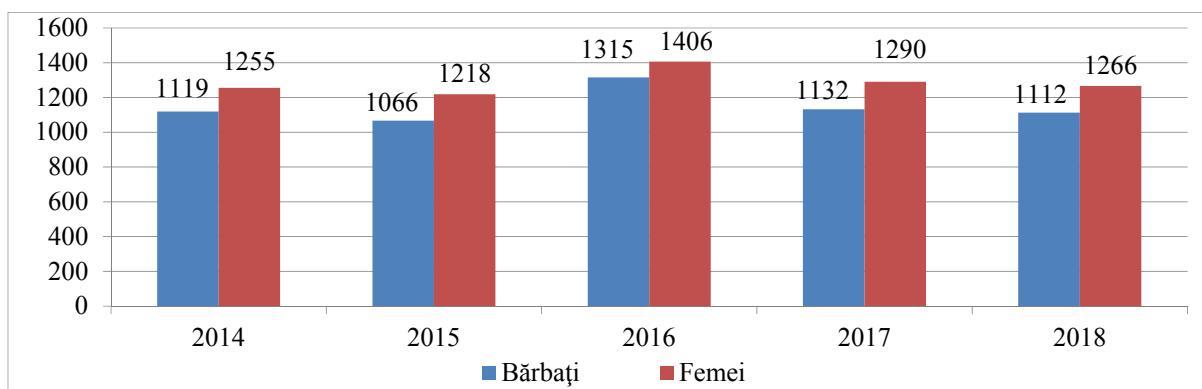
Fluxul anual al emigrării internaționale autorizate²¹. Deși emigrarea autorizată peste hotare, estimată în baza datelor Agenției Servicii Publice (ASP) continuă să fie actuală în Moldova, fenomenul înregistrează tendințe constante. Conform datelor oficiale, în ultimii cinci ani au emigrat anual câte cca 2,4 mii persoane (excepție anul 2016 - 2,7 mii) (Tabelul 1).

Preponderent emigrează populația din mediul urban, numărul acestora în anul 2018 fiind de 2,3 ori mai mare (1.667 persoane) față de cel din mediul rural (711 persoane) (Tabelul 1). Proporția relativă a emigranților internaționali din mediul rural versus urban a înregistrat o creștere de la 32,35 procente în anul 2014 până la 42,65 procente în anul 2018 (Tabelul 2).

Conform datelor privind fluxul anual al emigrării autorizate, pe parcursul anilor 2014-2018 a emigrat un număr mai mare de femei. Astfel, numărul femeilor a depășit cu aproximativ 14 procente numărul bărbaților în anul 2018 (Figura 1). În perioada analizată cel mai mare număr de emigrări, egal cu 2.721 persoane (1.315 bărbați și 1.406 femei), a fost înregistrat în anul 2016, după care numărul respectiv atât al bărbaților, cât și al femeilor s-a redus continuu, în anul 2018 constituind 2.378 persoane (1.112 bărbați și 1.266 femei).

²¹ HG nr.125 din 18.02.2013.

Figura 1. Emigrarea autorizată din Moldova, în funcție de sexe, în 2014–2018, persoane

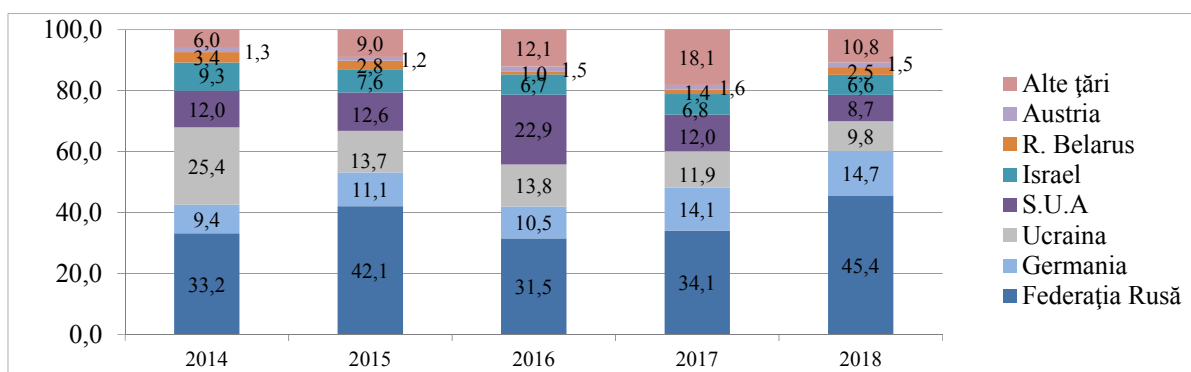


Sursa: ASP

Datele privind fluxul anual al emigrării autorizate denotă că emigrează preponderent persoane tinere. În totalul numărului de emigrări autorizate, egal cu 2.378 persoane în anul 2018, cea mai mare pondere este înregistrată pentru populația cuprinsă între 25–34 ani (21,8%) și 35–44 ani (19,5%), urmate de cele din grupa de vârstă 45–54 ani (13,4%), grupurile de vârstă 15–24 ani și 55-64 ani (câte cca 12%). Totodată trebuie de menționat că în perioada analizată anual crește ponderea populației plecate în vârstă de 15-59 ani, constituind 73 procente în anul 2018 (68 procente în anul 2014). Odată cu atingerea vârstei de 60 de ani și peste numărul persoanelor care pleacă peste hotare pentru a se stabili cu domiciliul permanent s-a redus de 1,5 ori în anul 2018 față de anul 2014 (Tabelul 1).

Analiza datelor privind țara de destinație a persoanelor care au emigrat autorizat din Moldova, denotă, că în anul 2018, Federația Rusă și Germania au cumulat cea mai mare pondere de aproximativ 60 procente din totalul acestora. Astfel, pe primul loc se află Federația Rusă cu 45,4 procente, urmată de Germania cu 14,7 procente, pe locul trei sa poziționat emigrarea spre Ucraina cu 9,8 procente. Se observă că în anul 2018 comparativ cu anul 2014 au crescut tendințele de emigrare de acest tip spre Germania (14,7% față de 9,4%), iar spre Ucraina au scăzut (9,8% față de 25,4%) (Figura 2), motivul fiind situația social-economică și nivelul de viață în țara gazdă.

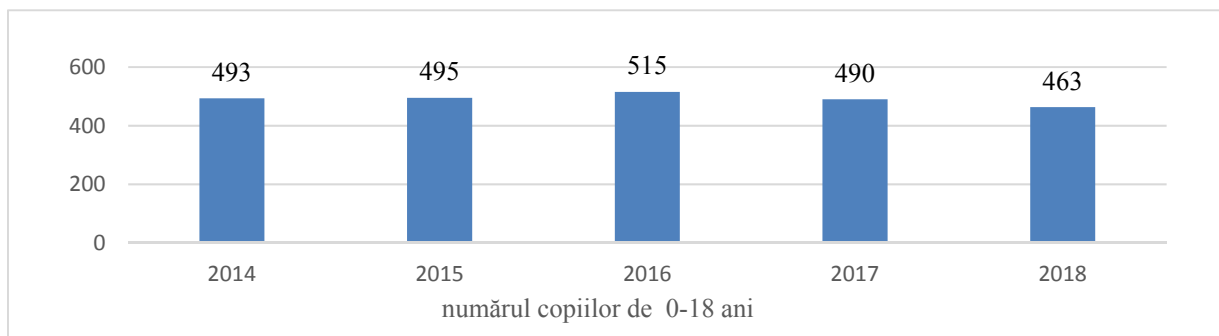
Figura 2. Structura emigranților, în funcție de țara de destinație, în 2014–2018, procente



Sursa: ASP

Emigrarea autorizată a copiilor. În perioada analizată fluxul anual al emigrării copiilor a fost constant (excepție anul 2016) (Figura 3). Astfel în 2018 numărul copiilor plecați cu părinții peste hotare a constituit 463 persoane și respectiv 493 în anul 2014. De menționat, că datele respective se referă la fluxul anual al numărului copiilor în vârstă de 0-18 ani, care au emigrat împreună cu părinții peste hotare pentru a se stabili cu domiciliul permanent, în anul de referință.

Figura 3. Numărul anual de copii plecați peste hotare împreună cu părinții, în 2014-2018, persoane



Sursa: ASP

Stocul cetățenilor moldoveni care locuiesc peste hotare

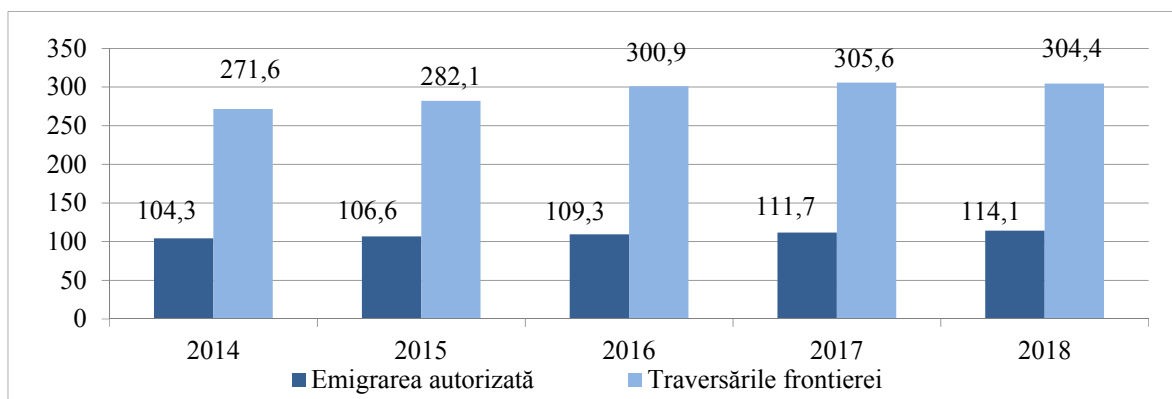
Există câteva surse de date în baza cărora poate fi estimat stocul cetățenilor moldoveni care locuiesc peste hotare, acestea fiind:

- (i) stocul numărului total de cetățeni moldoveni, care au emigrat autorizat;
- (ii) numărul persoanelor care au traversat frontiera la ieșire și sunt înregistrate ca fiind plecate din țară de 12 luni și mai mult;
- (iii) numărul de cetățeni moldoveni care locuiesc peste hotare, prezentat de către țările gazdă obținute de la misiunile diplomatice și oficiile consulare ale RM.

Numărul de cetățeni moldoveni care locuiesc peste hotare. Conform datelor estimate în baza emigrării autorizate, numărul cetățenilor moldoveni care locuiau peste hotare rămâne în continuă ascendență, în anul 2018 față de 2014 a crescut cu 9,8 mii persoane constituind 114,1 mii persoane (Tabelul 4 și Figura 4). Alte estimări, ce relevă asupra stocului cetățenilor moldoveni, care pot fi considerați emigranți în conformitate cu definiția internațională²² denotă o subestimare a numărului total al persoanelor emigrate.

O sursă importantă, ce oferă posibilitatea estimării volumului emigrării internaționale este informația IGPF, și anume datele despre perioada aflării persoanelor în afara țării, în baza înregistrărilor traversării frontierei de stat. Conform acestei surse la sfârșitul anului 2018 un număr de 304.377 persoane se aflau în afara țării mai mult de 12 luni (Tabelul 4 și Figura 4).

Figura 4. Numărul de cetățeni moldoveni care locuiesc peste hotare, în 2014–2018, mii persoane



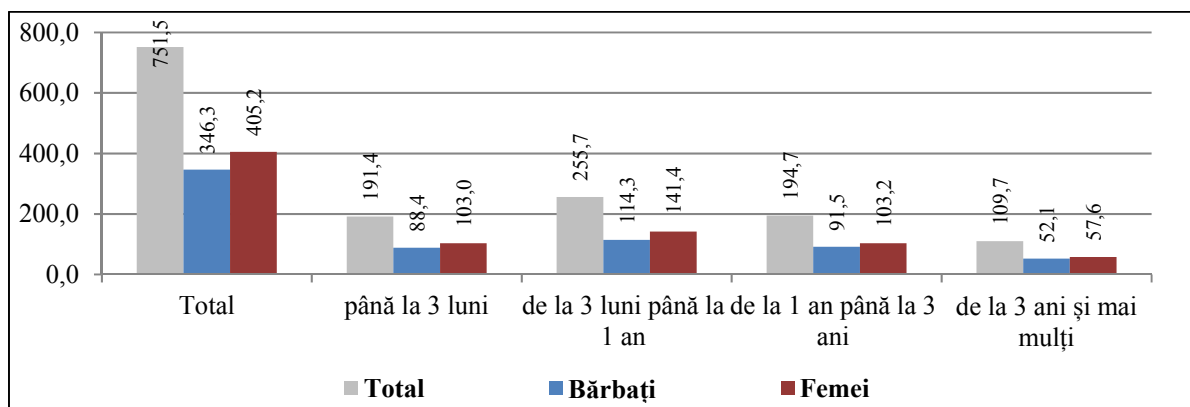
Sursa: ASP și MAI/IGPF

²²Emigrant se consideră persoana absentă din țară de cel puțin 12 luni

De menționat, că ambele surse (Figura 4) indică aceleași tendințe de creștere în dinamică a numărului de persoane care locuiesc peste hotare, însă numeric creșterea este diferită. În cazul emigrării autorizate, după cum s-a constatat mai sus, tendințele de plecare în afara țării se păstrează pe parcursul perioadei studiate cu un tempou redus în comparație cu anii precedenți, fapt relatat de fluxul anual al acestui tip de emigrare (Tabelul 1). Plecărilor pe un termen de peste 12 luni înregistrate la frontieră păstrează tendințele evolutive, de asemenea anual majorându-se numeric cu o ușoară scădere a numărului către finele anului 2018, față de anul 2017. Trebuie de menționat că această scădere se explică prin modul de calcul, și anume datele IGPF reflectă stocul pentru ultimii 5 ani, și doar a celor persoane ce au traversat frontiera cu pașaportul ce atestă cetățenia RM.

Conform datelor traversării frontierei de stat numărul cetățenilor moldoveni plecați din țară pentru diferite perioade la sfârșitul anului 2018 a fost de 751.552 persoane, din care circa 46 la sută bărbați și 54 la sută femei. Din total aflați peste hotare 447.175 persoane se aflau pentru o perioadă de până la 1 an, iar 304.377 persoane de la 1 an și mai mult. Distribuția numărului de persoane după sexe și durata aflării peste hotare se prezintă în figura de mai jos (Figura 5 și Tabelul 7).

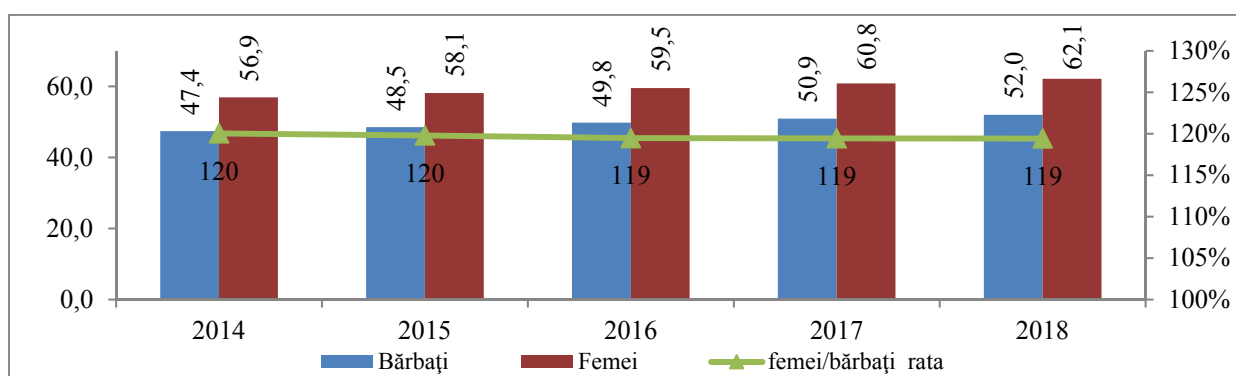
Figura 5. Numărul de cetățeni moldoveni înregistrați la frontieră ca fiind plecați peste hotare, după durata aflării și sexe, la sfârșitul anului 2018, mii persoane



Sursa MAI/IGPF (Informația este prezentată conform datelor acumulate de la punctele de trecere a Frontierei de Stat controlate de autoritățile oficiale ale RM).

Analiza datelor din ambele surse, relevă că din totalul cetățenilor moldoveni care locuiesc peste hotare un număr mai mare îl constituie femeile (Tabelul 4). În perioada anilor 2014–2018 în cazul emigrării autorizate raportul femei/bărbați a evoluat constant și numărul femeilor depășind numărul bărbaților care locuiesc peste hotare cu 20-19 procente (Figura 6).

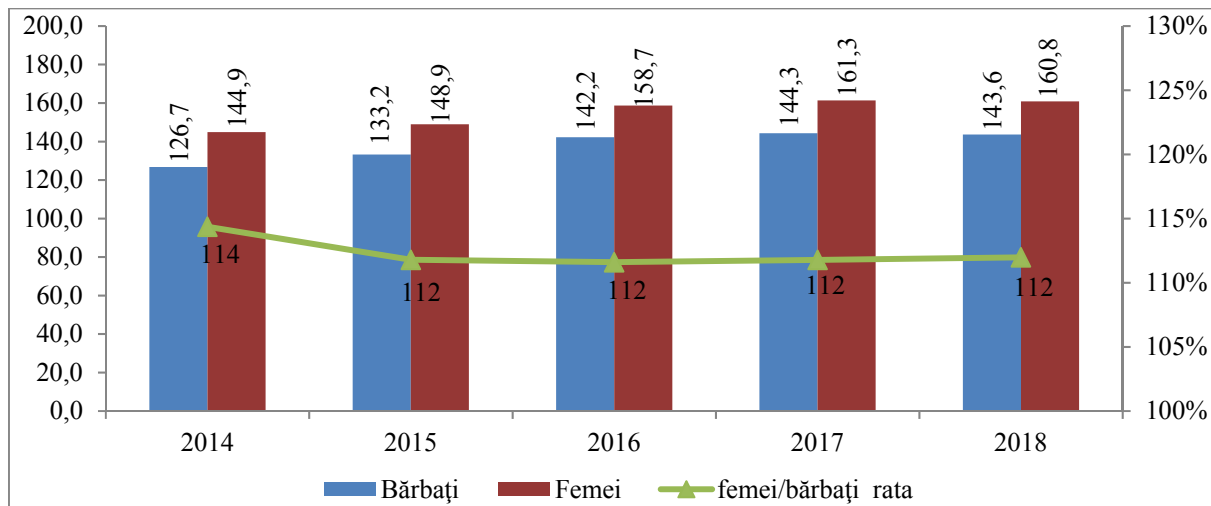
Figura 6. Stocul cetățenilor moldoveni domiciliați peste hotare, conform emigrării autorizate în funcție de sexe, în 2014–2018, mii persoane



Sursa: ASP

Evoluția plecărilor din Republica Moldova pe o perioadă de peste 12 luni înregistrată la frontieră a avut tendințe similare spre ascendență, însă raportul femei/bărbați a fost mai mic, în perioada 2014-2018 acest indicator a variat între 14 și 12 procente, cea din urmă valoare menținându-se constantă în ultimii ani (Figura 7 și Tabelul 4).

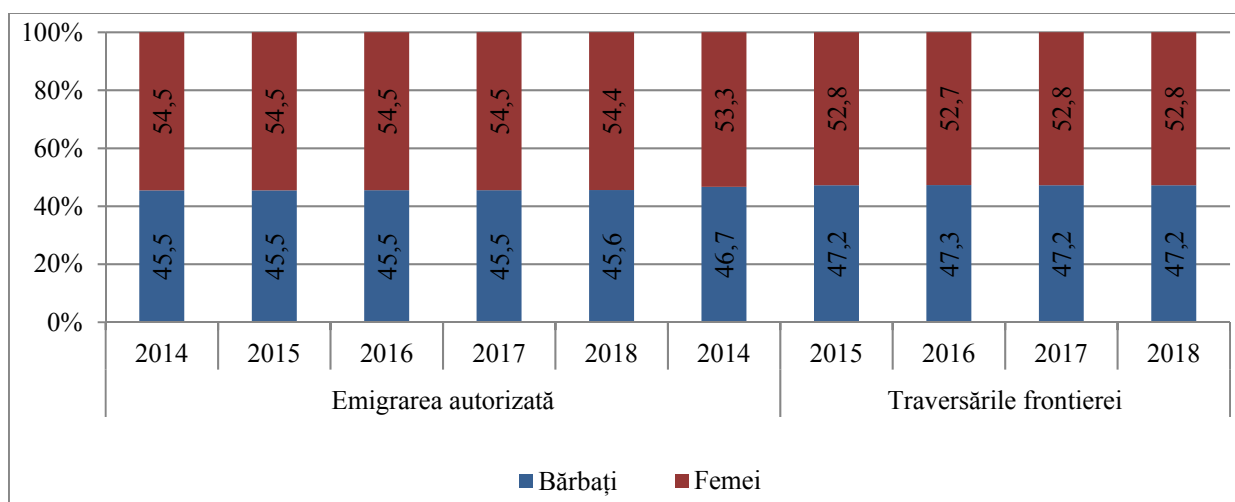
Figura 7. Numărul de cetățeni moldoveni înregistrați la frontieră ca fiind plecați de 12 luni și mai mult, în funcție de sexe, în 2014–2018, mii persoane



Sursa: MAI/IGPF.

Conform datelor prezentate de ASP în structura pe sexe a emigrării autorizate, în perioada 2014–2018, femeile au constituit 54,5 procente, iar în cazul datelor privind traversările frontierei ponderea femeilor a variat între 53,3 și 52,8 procente din totalul cetățenilor moldoveni care se aflau peste hotare de un an și mai mult. De menționat că în general, structura migranților pe sexe a înregistrat tendințe constante pe parcursul perioadei analizate (Figura 8).

Figura 8. Structura pe sexe a numărului cetățenilor moldoveni care locuiau peste hotare, în anii 2014-2018, procente



Sursa: ASP și MAI/IGPF

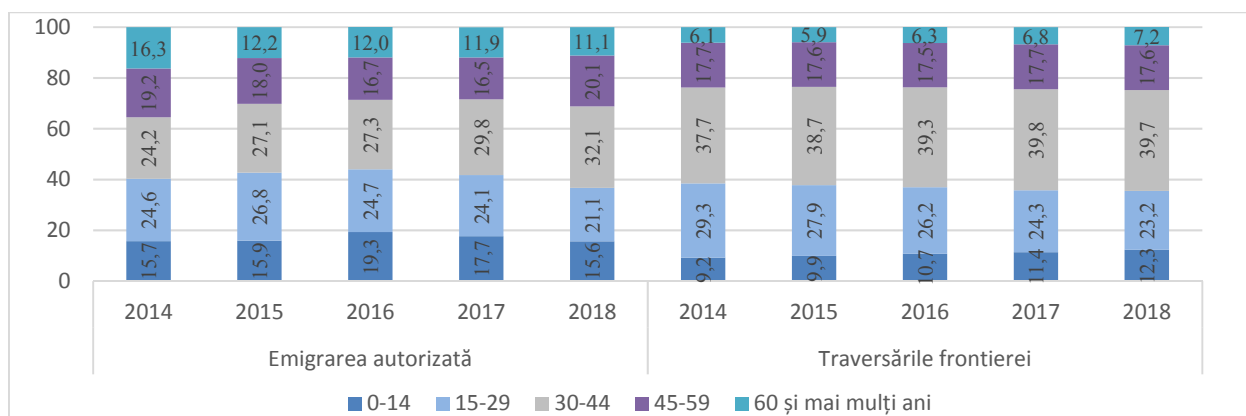
Datele privind fluxul anual al emigrării autorizate pe grupe de vârstă denotă că emigrează preponderent persoane apte de muncă. În totalul numărului de emigrări autorizate în anul 2018 ponderea persoanelor incluse în limitele de vârste 15-59 ani a constituit 73,3 procente. Este important de menționat evoluția grupului de vârstă 30-44 ani, care este destul de reprezentativ (cca

32 %), înregistrând o creștere constantă în perioada analizată de la 24,2 procente în anul 2014 până la 32,1 procente în anul 2018. (Figura 9).

Analiza distribuției conform vârstei persoanelor plecate pe un termen de 12 luni și mai mult, înregistrate la frontieră la finele anului 2018 pune în evidență două grupuri, pentru care se înregistrează cea mai mare pondere din numărul cetățenilor moldoveni care locuiesc în afara țării (Figura 10). În anul 2018, în totalul cetățenilor moldoveni care locuiesc peste hotare, persoanele în vârstă de 30–44 ani și cei din grupul de vârstă 15–29 ani au constituit respectiv 39,7 procente și 23,2 procente, aceste grupuri au însumat circa 63 procente din totalul persoanelor plecate peste hotare de 12 luni și peste (Figura 9).

Datele prezentate confirmă concluzia că pleacă din țară persoane în vârstă aptă de muncă. Se observă, de asemenea, o tendință ușoară de creștere a ponderii copiilor plecați peste hotare, care, conform datelor traversării frontierei, a crescut de la 9,2 procente în anul 2014 până la 12,3 procente înregistrate în anul 2018 (Figura 9).

Figura 9. Structura numărului cetățenilor moldoveni care locuiau peste hotare pe grupe mari de vârstă, în 2014–2018, procente

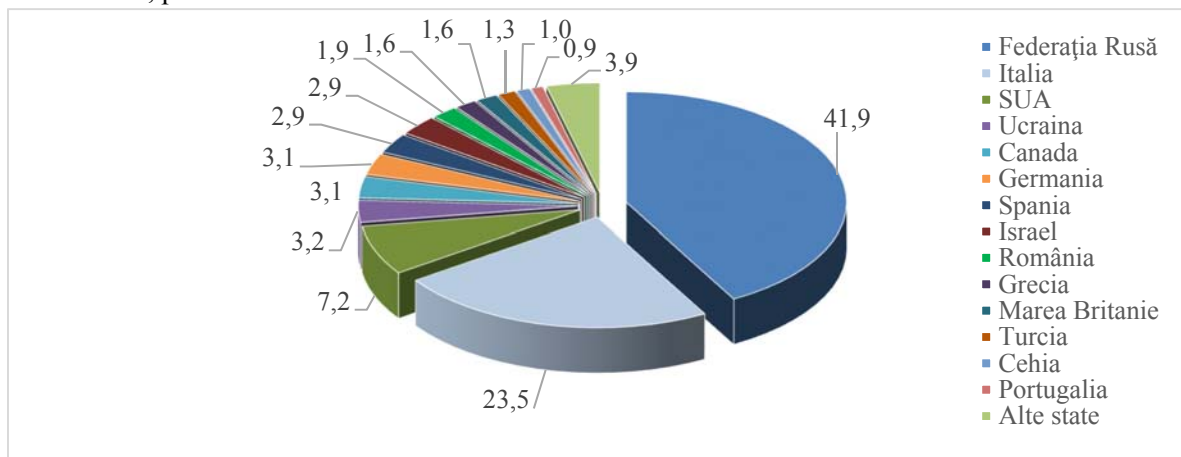


Sursa: ASP și MAI/IGPF

Ținând cont că informația IGPF conține doar datele privind traversările frontierei acumulate de la Punctele de trecere ale Frontierei de Stat controlate de autoritățile oficiale ale Republicii Moldova, volumul complet al emigrării populației din țară de asemenea nu poate fi estimat, deci și în acest caz există atât subestimarea, cât și supraestimarea volumului emigrării, datorită faptului că persoanele pot traversa frontiera prin segmentul transnistrean.

O altă sursă de estimare a volumului emigrării sunt datele Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene (MAEIE) obținute de la misiunile diplomatice și oficiile consulare ale RM. Conform acestor date numărul estimativ al cetățenilor RM care locuiau peste hotare la sfârșitul anului 2018, indiferent de perioada aflării acestora în țările gazdă, a fost de 561,830 mii persoane (Tabelul 8). Analiza datelor privind distribuția numărului estimativ al cetățenilor RM care locuiau peste hotare după țările gazdă relatează, că cca 65 procente din numărul total cumulează Federația Rusă și Italia (Figura 10).

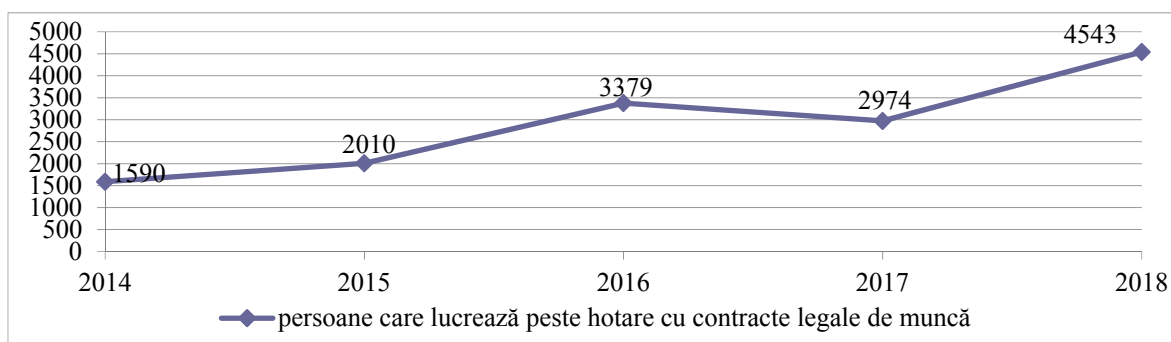
Figura 10. Distribuția numărului estimativ al cetățenilor RM aflați peste hotare după țările gazdă, la sfârșitul anului 2018, procente



Sursa : MAEIE/ datele misiunilor diplomatice și consulare ale RM din țările gazdă.

Conform datelor prezentate de ANOFM, un număr deosebit de mic lucrează în țările gazdă cu contracte legale de muncă perfectate prin intermediul Agenției. De menționat totuși că, în anul 2018 acest număr a crescut considerabil (cu 2953 cazuri) comparativ cu anul 2014 și cu 1569 cazuri față de 2017 (Figura 11 și Tabelul 9).

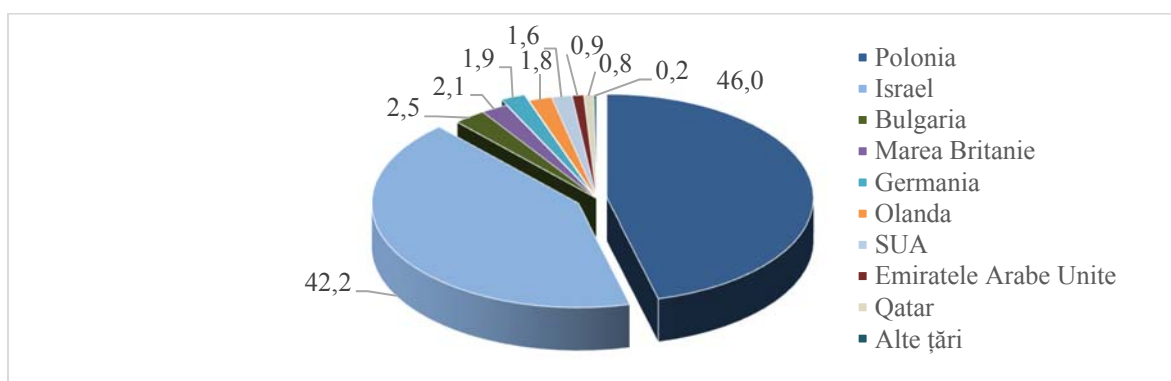
Figura 11. Numărul cetățenilor moldoveni care lucrează peste hotare cu contracte legale de muncă, înregistrate prin intermediul ANOFM, în 2014 – 2018, persoane



Sursa : MSMPS/ANOFM

Distribuția după țări a persoanelor care lucrează cu astfel de contracte legale de muncă denotă că cea mai mare pondere o deține Polonia (46%), urmată de Israel (42,2%), locul trei și patru - Bulgaria și Marea Britanie (respectiv 2,5% și 2,1%) (Figura 12 și Tabelul 10).

Figura 12. Structura numărului cetățenilor moldoveni care lucrează peste hotare cu contracte legale de muncă, după țări în 2018, procente



Sursa: MSMPS/ANOFM

Emigrația pentru studii

Numărul de cetățeni moldoveni aflați la studii peste hotare în baza protocoalelor de colaborare internațională la care Ministerul Educației, Culturii și Cercetării este parte, în perioada analizată, a variat, cel mai mic număr fiind înregistrat în anul 2014 (5.469 persoane), iar cel mai mare în anul 2016 (6.095 persoane). În anul 2018 numărul respectiv a constituit 5.566 persoane emigrate la studii (Tabelul 11). În anul 2018, analogic anilor anteriori din totalul cetățenilor moldoveni plecați la studii peste hotare cca 90 procente, studiau în România, 6,6 procente – în Federația Rusă, 2,6 procente – în Bulgaria.

Emigrația involuntară

Emigrația involuntară a înregistrat o creștere de trei ori către finele anului 2018 în comparație cu anul 2014. Analiza în acest context este bazată pe informația obținută din bazele de date internaționale (ÎCNUR). Conform acestor date numărul cetățenilor moldoveni înregistrați ca solicitanți de azil peste hotare în 2014 a constituit 1.449 persoane, iar în 2018 – 4.527 persoane (Tabelul 12). Distribuția după țări a numărului solicitărilor de azil denotă, că cei mai mulți au fost înregistrați în SUA (2.214), Germania (980 persoane), Israel (651) și Olanda (229).

Totodată, se observă că în perioada analizată numărul total de solicitanți de azil din RM, care au obținut statut de refugiat peste hotare a crescut în anul 2018 comparativ cu anul 2014 cu 6,0 procente, constituind 2.377 persoane (în anul 2014 - 2.242 persoane) (Tabelul 12). Cei mai mulți din ei au obținut statut de refugiat în SUA și Franța, care însumează o pondere de cca 77 procente (respectiv 63% și 14%).

De menționat că, în perioada analizată și rata de creștere în raport cu anul precedent a *numărului de cetățeni moldoveni înregistrați ca solicitanți de azil peste hotare* a fost în creștere, iar cea a *numărului de cetățeni moldoveni înregistrați, recunoscuți drept refugiați peste hotare* - în descreștere (Tabelul 12).

Migrația temporară

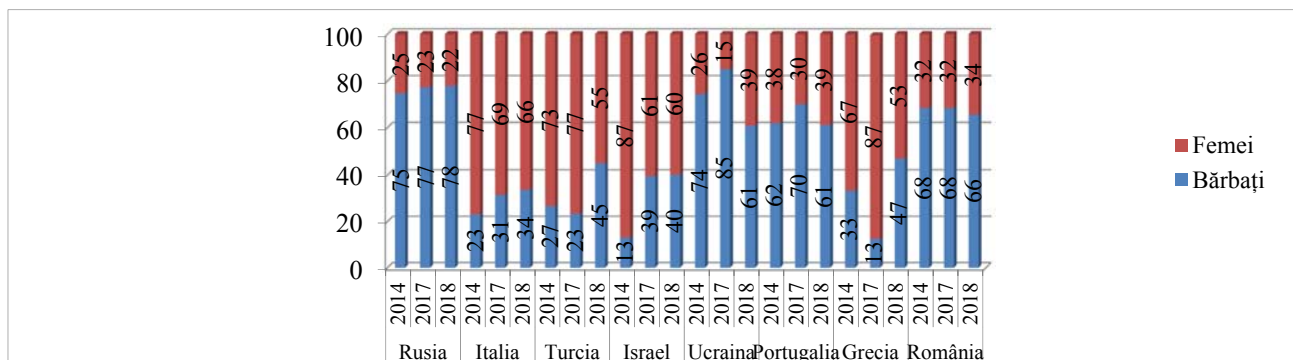
Migrația forței de muncă persistă în Moldova de circa două decenii. Datele cercetării AFM²³ efectuată trimestrial de Biroul Național de Statistică denotă un număr aproximativ stabil de circa 330 mii persoane care într-un anumit timp s-au aflat la muncă, sau în căutarea unui loc de muncă în afara țării în perioada anilor 2014–2018. Datele AFM estimează migrația la muncă, aceasta incluzând numărul persoanelor de 15 ani și peste, plecate la muncă sau în căutare de lucru peste hotare la momentul cercetării. Analiza datelor AFM privind țările recipiente a migrantilor moldoveni la muncă, pune în evidență: Federația Rusă, Italia, Germania, Regatul Unit al Marii Britanii, Franța, Israel și Turcia (Tabelul 13).

În anul 2018, numărul celor care se aflau peste hotare a fost în creștere, înregistrând 352,7 mii persoane din care 238,2 mii bărbați și 114,5 mii femei, comparativ cu 318,4 mii persoane, respectiv

²³AFM este o cercetare continuă realizată în gospodăria casnică, organizată de BNS începând cu anul 1998, iar începând cu anul 2006, se efectuează pe un nou eșantion de gospodăria casnică și conform metodologiei ajustate la ultimele recomandări ale BIM, la normele europene și la Codul Muncii din RM. Cercetarea are ca populație țintă toate persoanele din gospodăriile casnice selectate, totodată variabilele privind piața muncii se colectează numai pentru persoanele în vârstă de 15 ani și peste. Disponibil pe: <http://www.statistica.md/publicații>

213,3 mii bărbați și 107,1 mii femei în anul 2017. Distribuția pe sexe denotă discrepanțe semnificative privind țările de destinație, bărbații preponderent pleacă în Federația Rusă, Ucraina, Portugalia și România, iar femeile – în Italia, Israel, Turcia și Grecia (Figura 13).

Figura 13. Distribuția cetățenilor moldoveni în vârstă de 15 ani și peste care lucrează sau sunt în căutarea unui loc de muncă peste hotare, conform țărilor de destinație, după sexe, în anii 2014, 2017 și 2018, procente

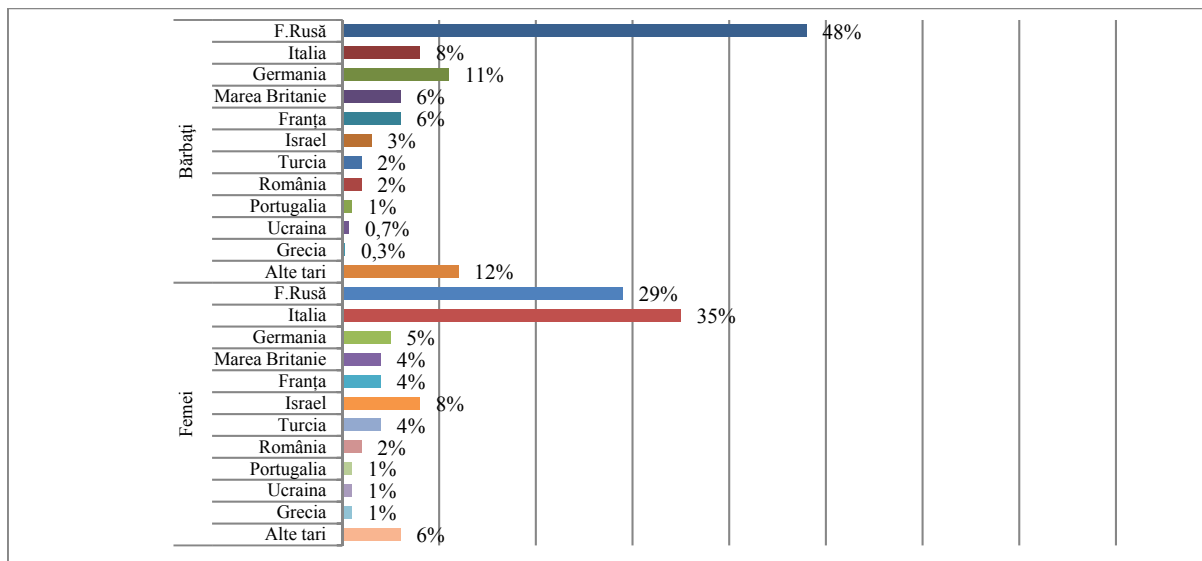


Sursa: BNS (AFM)

Totodată în ultimii ani se observă reorientarea migranților de muncă din RM spre alte țări, cum ar fi Germania, Regatul Unit al Marii Britanii și Franța, ponderea acestora constituind cumulativ cca 20 procente din totalul persoanelor plecate la muncă sau în căutarea unui loc de muncă în anul 2018 (Tabelul 13). Această reorientare a fost influențată, în special, de politicile de incluziune/ de integrare a migranților existente în țările menționate orientate spre migranți, de nevoia de forță de muncă.

Din numărul total de bărbați proporția celor care au plecat la muncă sau în căutarea unui loc de muncă în Federația Rusă în 2018, a constituit 48 procente, în Germania – 11 procente, în Italia – 8 procente, Franța și Marea Britanie câte 6 procente. Din numărul total de femei care au emigrat la muncă, au plecat în Italia 35 procente, în Federația Rusă – 29 procente, Israel – 7 procente, Germania – 5 procente, Franța, Marea Britanie și Turcia câte 4 procente. Alte țări au găzduit câte trei procente și mai puțin din migranții plecați la muncă de ambele sexe (Figura 14).

Figura 14. Distribuția cetățenilor moldoveni în vârstă de 15 ani și peste care lucrează sau sunt în căutarea unui loc de muncă peste hotare, pe sexe în funcție de țările de destinație, în anul 2018, procente



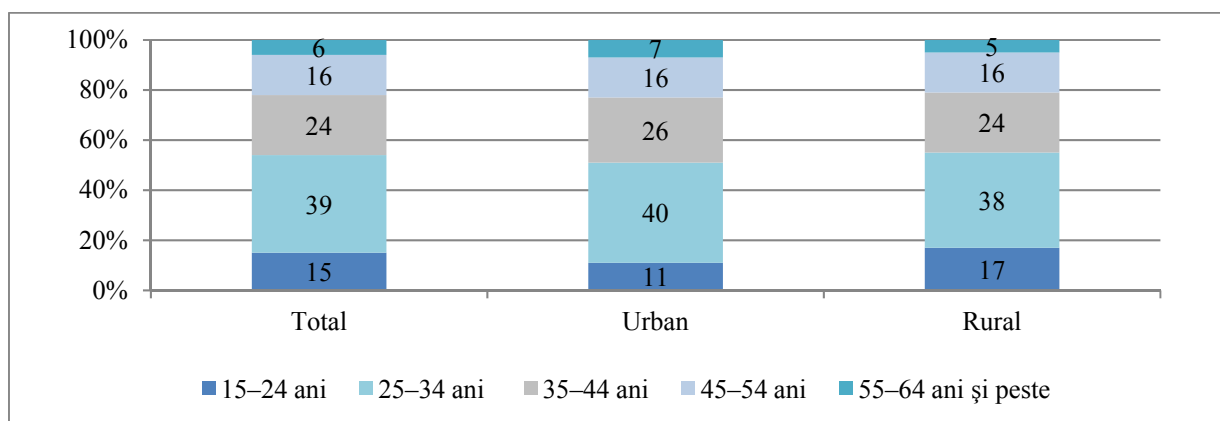
Sursa: BNS (AFM)

De remarcat, că structura pe sexe reflectă tendințele continue de masculinizare a migrației forței de muncă, în 2018 distribuția fiind de 67,5 procente bărbați versus 32,5 procente femei, față de circa cca.64 procente versus 36 procente, respectiv în anul 2014 (Tabelul 13).

Din mediul rural provin circa 69 procente dintre persoanele aflate peste hotare în 2018, ceea ce denotă o ușoară scădere a acestora în comparație cu anii precedenți, în 2014 această pondere a constituit cca.72 procente (Tabelul 14).

Structura migranților pe grupuri de vârstă, în anul 2018 în proporție de 78 procente a fost alcătuită din persoane în vârstă de 15–44 ani. Din total circa 39 procente reprezentând persoanele de 25–34 ani, fiind urmate de cele în vârstă de 35–44 ani și 15–24 ani care constituiau respectiv 24 și 15 procente. În structura migranților cei cu vârstă de 45–54 ani reprezintă o pondere de 16 procente, iar cei de 55 ani și peste 6 procente. Se observă că din mediul rural pleacă mai mult persoanele tinere, grupul de vârstă 15–34 de ani constituie cca.55 procente în comparație cu 51 procente care reprezintă grupul respectiv a celor din mediul urban (Figura 15 și Tabelul 15).

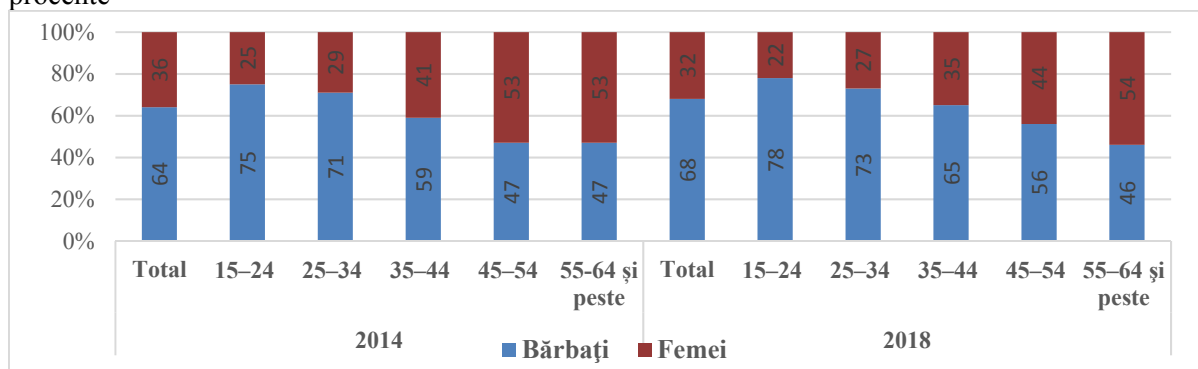
Figura 15. Distribuția numărului cetățenilor moldoveni în vârstă de 15 ani și peste care lucrează sau sunt în căutarea unui loc de muncă peste hotare, pe medii de reședință și grupuri de vârstă în 2018, procente



Sursa: BNS (AFM).

Disparitățile semnificative pe sexe în cadrul grupurilor de vârstă ale migranților se păstrează. Astfel, cu cât grupul este mai tânăr, cu atât ponderea bărbaților este mai mare, iar pe măsura înaintării în vârstă acest decalaj se reduce. Astfel, în 2018, în cadrul grupului de vârstă de 15–24 ani, bărbații au constituit circa 78 procente, atunci când în cadrul celor de 45–54 ani aceștia au reprezentat doar 46 procente, diferența constituind 32 p.p. (Figura 16 și Tabelul 15).

Figura 16. Decalajul de gen în structura migranților temporari pe grupuri de vârstă în anii 2014 și 2018, procente



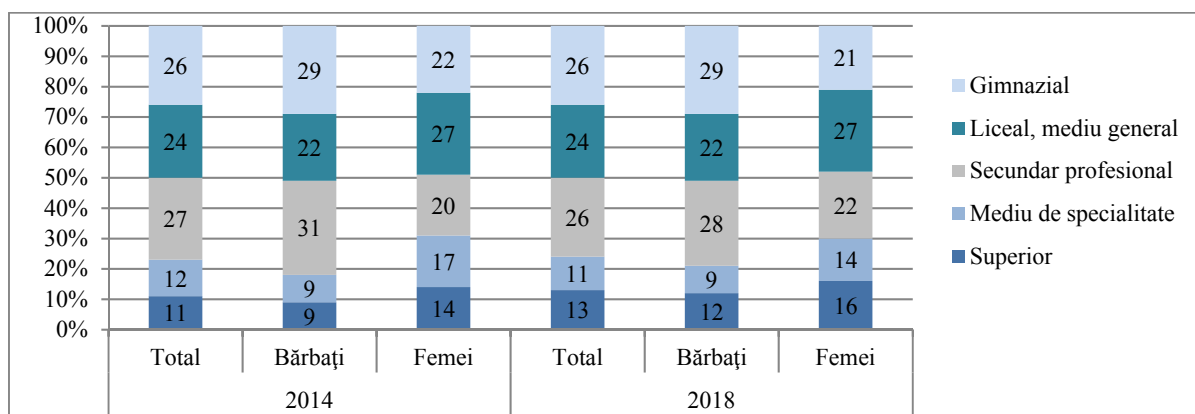
Sursa: BNS (AFM)

Datele statistice arată că un rol semnificativ asupra formării fluxului migrațional îl are nivelul de instruire, care influențează asupra capacității de integrare pe piața muncii peste hotare. În anul

2018, în totalul migranților 50 procente au fost cei cu nivel de instruire mediu (liceal, gimnazial), aceștia fiind urmași de cei cu un nivel mediu de specialitate și secundar profesional – 36 procente. Persoanele cu studii superioare au constituit 13 procente în totalul migranților. Este important de menționat faptul, că procentul persoanelor cu studii superioare s-a mărit comparativ cu anul 2014, în special la bărbați (de la 9% până la 12%). (Figura 17 și Tabelul 16).

Studiile în domeniul migrației forței de muncă confirmă că preponderent migranții moldoveni dețin locuri de muncă inferior calificării²⁴. Jumătate din migranții moldoveni sunt angajați în calitate de lucrători necalificați²⁵.

Figura 17. Distribuția numărului cetățenilor moldoveni în vârstă de 15 ani și peste care lucrează, sau sunt în căutarea unui loc de muncă peste hotare, după nivelul de instruire și sexe, în anii 2014 și 2018, procente.



Sursa: BNS(AFM)

Printre migranții cu studii superioare prevalează tinerii. Tinerii în vârstă de 25-34 ani cu studii superioare au cca 55 procente în totalul migranților cu studii superioare (din urban cca 49 %, iar din rural 62%), ceea ce ne conduce la concluzia că după absolvirea instituțiilor de învățământ superior tinerii nu au reușit să se încadreze în câmpul muncii în țară din diverse motive și pleacă. În raport cu anul 2014 acest grup de migranți a înregistrat o creștere cu 29, această creștere reflectă o tendință de erodare a forței de muncă tinere cu un nivel înalt de instruire, efecte care reprezintă un risc semnificativ pe termen lung.

Factorii „de atragere”, ce motivează moldovenii, în special tinerii din rural să migreze, vizează, în primul rând, veniturile mai mari în țara de destinație, standardele de trai mai bune, oportunitățile mai bune pentru dezvoltarea personală, succesele obținute de către migranți în afara țării, precum și existența rețelelor sociale în țările de destinație. De asemenea, pot fi considerați factori de „atragere”, inclusiv facilitățile pe care unele state le adoptă în vederea atragerii forței de muncă străină pentru a acoperi deficitul existent pe piața muncii. Drept exemplu, Polonia facilitează angajarea cetățenilor RM, prin exceptarea acestora de la obligația de a obține permis de muncă în vederea desfășurării unor activități de muncă pentru o perioadă de 6 luni consecutive în decursul a 12 luni consecutive pe teritoriul Poloniei²⁶.

²⁴ OIM Misiunea în Moldova, Chișinău 2017: Cartografierea diasporei moldovenești din Germania, Marea Britanie, Israel, Italia, Portugalia și Rusia

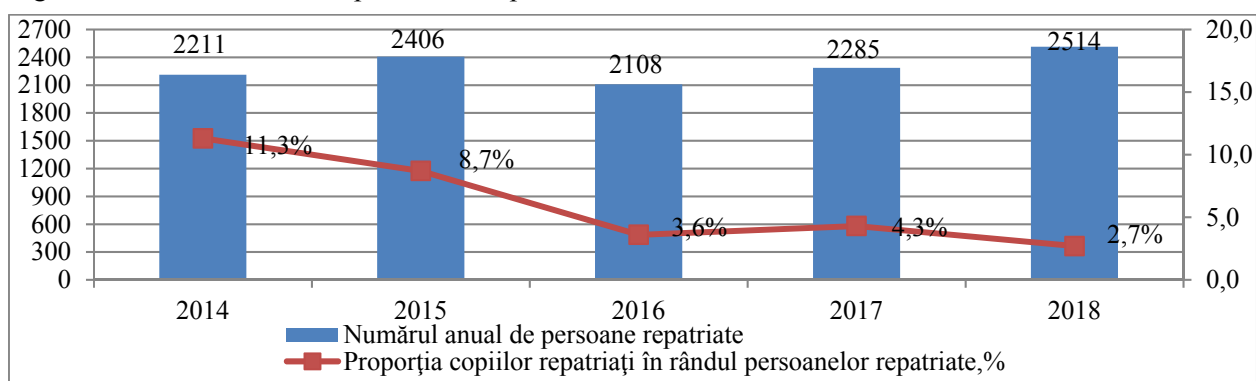
²⁵ <http://www.nexusnet.md/wp-content/uploads/2017/06/IASCI-CIVIS20Studiu20de20pia--20Nova-ie20-n20migra-ia20circular-20Migra-ie20-i20dezvoltare20-n20Moldova1.pdf>

²⁶ http://anofm.md/files/elfinder/Nota%20analitica_final_2%20%281%29.pdf

Repatrierea²⁷

În perioada anilor 2014 - 2018 numărul anual al persoanelor repatriate a oscilat înregistrând atât scăderi, cât și majorări. În anul 2018 numărul persoanelor repatriate a fost în creștere cu 229 persoane față de anul 2017, constituind 2.514 persoane. Printre repatriați a fost înregistrat și un anumit număr de copii, proporția acestora în numărul total de persoane repatriate în anul 2018 a fost de 2,7 procente, față de 11,3% în anul 2014 (Figura 18).

Figura 18. Numărul anual de persoanele repatriate, în 2014–2018

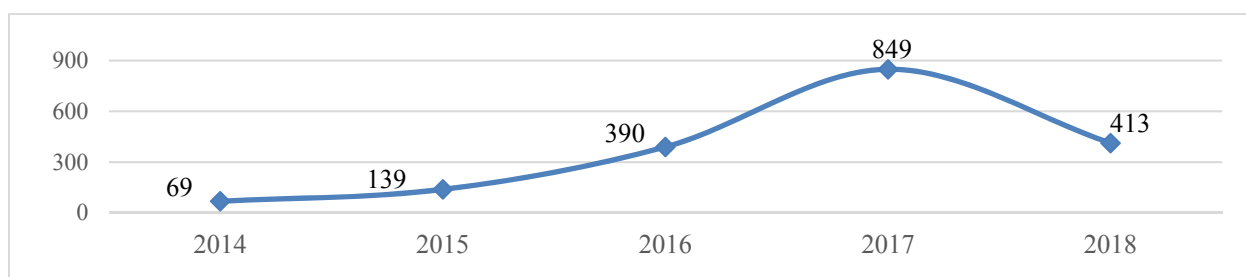


Sursa: MAI/BMA și ASP

Readmisia

Un element important al managementului migrațional îl constituie un sistem eficient de readmisie. Readmisia cetățenilor Republicii Moldova din statele UE este realizată în conformitate cu prevederile Acordului moldo-comunitar privind readmisia persoanelor aflate în situație de ședere ilegală, precum și a altor acorduri de readmisie cu țările de destinație ale migranților moldoveni, care au contribuit la eficientizarea activităților în domeniu²⁸. În perioada analizată numărul persoanelor readmise a variat considerabil, constituind 69 persoane în anul 2014 și 413 persoane în anul 2018, cea mai mare valoare fiind înregistrată în anul 2017 de 849 persoane (Tabelul 17 și Figura 19).

Figura 19. Numărul anual de cetățeni moldoveni readmiși în 2014–2018, persoane



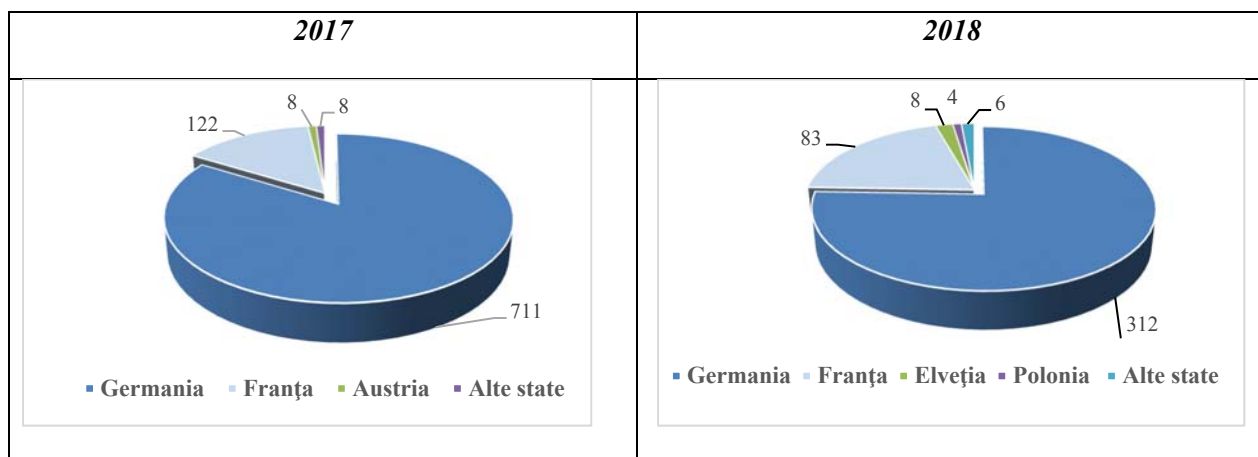
Sursa: MAI/BMA.

²⁷Conform Legii Nr. 200 din 16 iulie 2010 privind regimul străinilor în RM, repatrierea este definită ca „reîntoarcere benevolă în patrie a persoanelor care s-au născut în Republica Moldova și a urmașilor acestora, în condițiile legii”.

²⁸În anul 2008 a intrat în vigoare Acordul între Republica Moldova și Comunitatea Europeană privind readmisia persoanelor aflate în situație de ședere ilegală și Acordul între Republica Moldova și Comunitatea Europeană privind facilitarea eliberării vizelor. Din 2010 au intrat în vigoare prevederile Acordului de Readmisie cu Comunitatea Europeană privind readmisia cetățenilor din țările terțe.

Distribuția cetățenilor moldoveni readmiși după țări indică, că majoritatea (312 persoane) au revenit din Germania, urmate de cele din Franța (83 persoane), Elveția (8 persoane) și Polonia (4 persoane) și alte țări UE (Figura 20).

Figura 20. Distribuția numărului persoanelor readmise după țări, în anii 2017 și 2018, persoane



Sursa: MAI/BMA.

Prevenirea și combaterea Traficului de Ființe Umane

Prevenirea și combaterea Traficului de Ființe Umane (TFU) a fost declarată drept o prioritate națională în aceste condiții fiind ratificate o serie de acte internaționale și adoptate un set de acte legislativ-normative și strategice menite să redreseze situația în acest domeniu²⁹.

Pe lângă măsurile de constrângere a fenomenului dat, a fost identificată necesitatea măsurilor de suport al victimelor bazate pe o abordare multidisciplinară intersectorială.

În Republica Moldova, cu suportul Organizației Internaționale pentru Migrație (OIM), a donatorilor externi și societății civile, a fost lansat Sistemul Național de Referire (SNR) scopul căruia este asigurarea unui cadru complex de protecție și asistență a victimelor TFU și grupurilor cu risc sporit. În prezent acesta reprezintă cadrul principal de cooperare și coordonare a eforturilor actorilor activi în domeniul combaterii TFU, iar activitățile în cadrul SNR se realizează prin intermediul Echipelor Multidisciplinare (EMD) care au atins o acoperire națională. Astele la sfârșitul anului 2018 activau EMD în 35 de raioane și 2 municipii³⁰.

Datele statistice arată că, pe parcursul anului 2018, prin intermediul EMD din cadrul SNR, au fost identificate 79 de victime ale TFU (Tabelul 18). De menționat că în anul de referință au fost readuse în țară 25 persoane din următoarele state: Italia, Federația Rusă, Emiratele Arabe Unite, Ucraina, Spania și România.

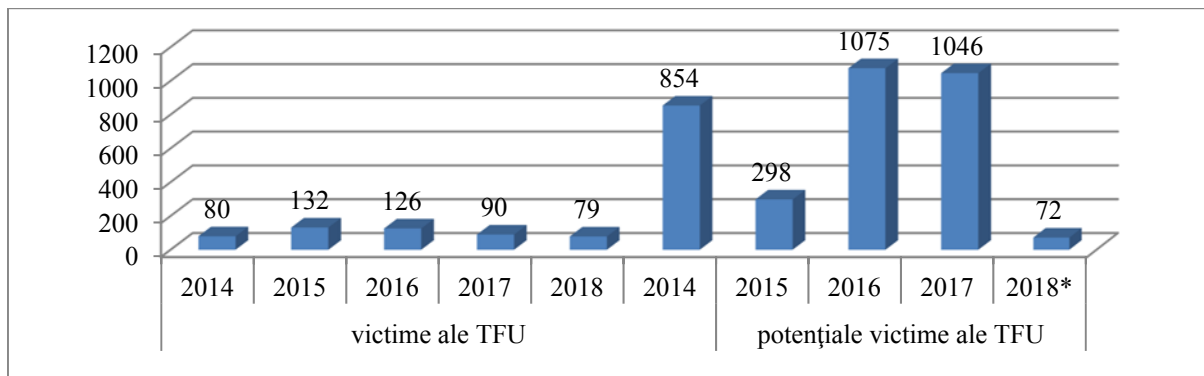
Componența victimelor identificate este în proporție de 79 procente reprezentată de adulți (din care 58% femei), copiii constituind 24 procente (din care 79% fete) în totalul acestora.

²⁹Hotărârea Parlamentului Nr. 257 din 05.12.2008 privind aprobarea Strategiei Sistemului Național de Referire pentru protecția și asistența victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane și a planului de acțiuni privind implementarea Strategiei Sistemului Național de Referire pentru protecția și asistența victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane pentru anii 2009–2011.

³⁰<http://antitrafic.gov.md/pageview.php?l=ro&idc=26&t=/Sistemul-national-de-referire/Echipele-multidisciplinare/Date-de-contact-ale-coordonatorilor-EMT-raionale&>

Totodată pe parcursul anului 2018, prin intermediul platformei SNR, au fost identificate și asistate un număr de 72 prezumate victime ale TFU (Figura 21). Se presupune că numărul acestora ar putea fi cu mult mai mare pentru că include un grup extins de persoane care sunt considerate ca fiind în risc sporit de a deveni victimă a TFU.

Figura 21. Numărul de cetățeni moldoveni victime ale TFU și de potențiale victime*³¹. ale TFU asistate în cadrul SNR, 2014–2018, persoane



Sursa: MSMPS

Notă: * Începând cu anul 2018, noțiunea potențială victimă a fost substituită cu o nouă noțiune - prezumată victimă a traficului de ființe umane, Legea nr 32/2018

În anul 2018 conform datelor Centrului pentru combaterea traficului de persoane din cadrul MAI distribuția numărului victimelor traficului de persoane după țara de exploatare, denotă că ponderea cea mai mare de cca 30 procente o deține Federația Rusă, urmată de statele UE (ex: Germania, Cehia, Portugalia, Spania, România, Polonia, Slovacia, etc.) și alte destinații printre care se numără: Turcia, EUA și Cipru de Nord. De menționat că majoritatea victimelor identificate au fost exploatare în scop de muncă. Acest fapt poate fi explicat prin exploatarea de către infractori a vulnerabilității victimelor care sunt determinate să accepte oferte cu grad sporit de risc fără a realiza consecințele negative.

De menționat că este imposibil să dăm un număr total/precis de cazuri de trafic în persoane pentru că multe cazuri nu sunt raportate la organele de drept și/sau instituții de asistență socială. Scara completă a fenomenului de trafic în persoane din Moldova rămâne necunoscută, întrucât multe din victime nu sunt identificate, fie în țările de destinație. Eșecul de a le identifica este cauzat de schimbările tendințelor în fenomenului traficului, frica victimelor de a fi stigmatizate, nivelul scăzut de auto-identificarea victimelor, cunoaștere limitată a drepturilor omului și a problemelor legate de traficul în persoane, precum și incapacitatea sau lipsa de voință a unor victime de a raporta experiențele lor autorităților.

A2.2. Populația rezidentă de proveniență străină

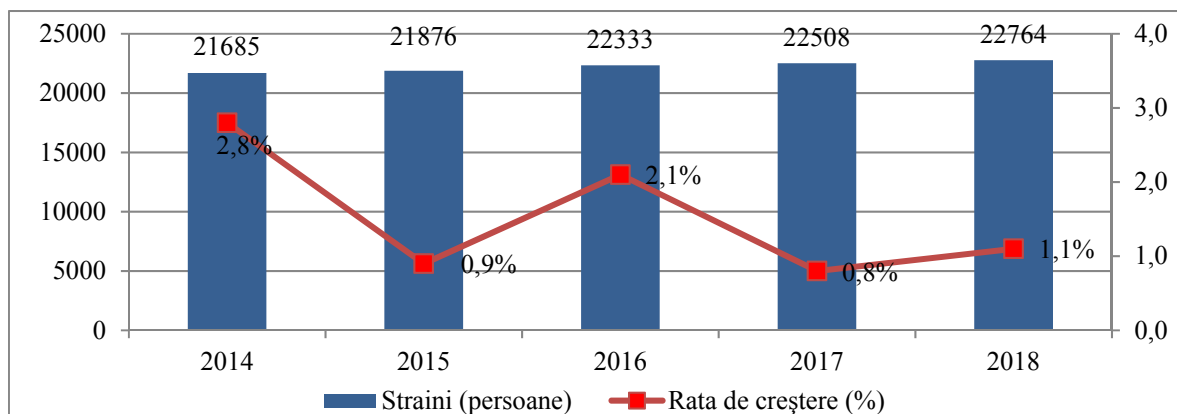
În cadrul acestui subcapitol analiza proceselor migraționale ale populației de proveniență străină în Republica Moldova este efectuată în baza datelor Agenției Servicii Publice și Biroului migrație și azil din cadrul MAI, care reprezintă sursele principale în acest context. În calitate de surse de date complementare sunt utilizate datele administrative ale Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale și MAEIE, rezultatele rapoartelor analitice conexe domeniului analizat, cadrul normativ și strategic guvernamental, precum și datele statistice ale organismelor internaționale Înalțul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați (ÎCNUR).

³¹ <http://lex.justice.md/md/375030/>

Stocul populației de proveniență străină

Către finele anului 2018 numărul total al străinilor (inclusiv apatrizi) care se aflau în Republica Moldova a constituit 22.764 persoane, reprezentând 0,6 procente în totalul populației. Rata de creștere anuală în raport cu anul precedent a numărului străinilor în perioada analizată a înregistrat valori diferite, variând între 2,8 procente și 0,8 procente. Rata de creștere a străinilor în anul 2018 în raport cu anul 2014 a fost de cinci procente (Figura 22).

Figura 22. Numărul străinilor care locuiesc în Moldova și rata de creștere a acestora, în 2014–2018

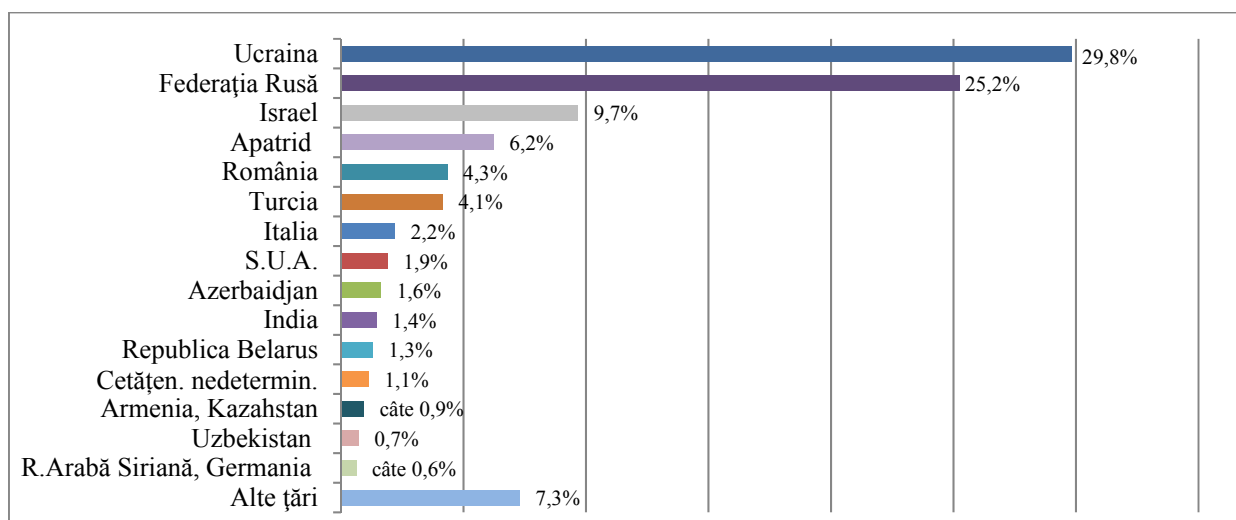


Sursa: ASP

În ultimii ani se păstrează aceleași tendințe ale străinilor de concentrare în mediul urban, ponderea celor stabiliți cu traiul în orașe fiind de 74-78 procente în toată perioada analizată (Tabelul 19).

Analiza structurii străinilor după țările de cetățenie anterioară ale acestora reflectă că în anul 2018, ponderea cea mai semnificativă, de 55 procente cumulativ, o dețineau originarii din Ucraina și Federația Rusă (29,8% și 25,2%, respectiv), fiind urmați de cei din Israel (9,7%), România (4,3%) și Turcia (4,1%), celelalte țări fiind reprezentate cu câte cca 2 procente și mai puțin fiecare. O pondere destul de impunătoare se menține în structura străinilor cea a apatrizilor și persoanelor cu cetățenie nedeterminată – 7,3 procente (Figura 23 și Tabelul 21).

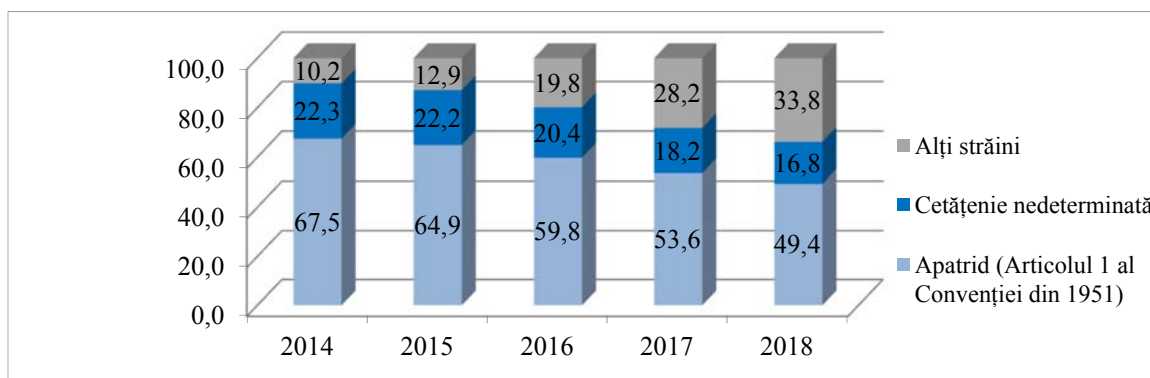
Figura 23. Distribuția străinilor care locuiesc în Moldova în funcție de țările de cetățenie a acestora în anul 2018, procente



Sursa: ASP

Naturalizarea în Republica Moldova este realizată în conformitate cu prevederile Legii nr.1024/2000 cu privire la cetățenie³² care stipulează clar condițiile aplicării acesteia. Pe parcursul anului 2018 au fost naturalizate 86 persoane (Tabelul 19), din care 43 persoane având anterior cetățenia Federației Ruse. Numărul total al străinilor naturalizați către finele anului 2018 a constituit 1.011 persoane (Tabelul 22). De menționat, că în totalul celor naturalizați, apatrizii dețin o pondere de 49,4 procente, fiind urmași de străinii care anterior au deținut o altă cetățenie - 33,8 procente, iar persoanele cu cetățenie nedeterminată - 16,8 procente, situație inversă anilor 2014 - 2016 (Figura 24).

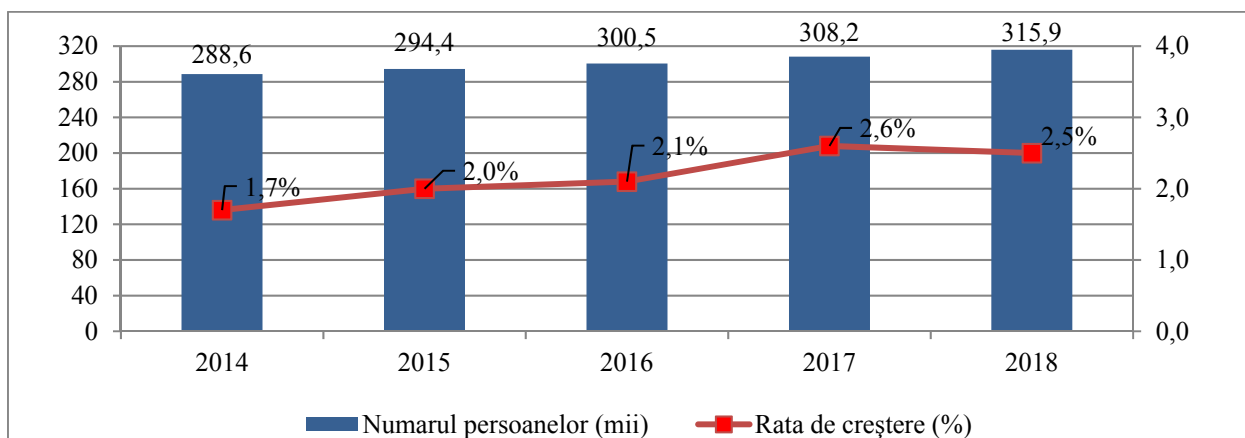
Figura 24. Proporția străinilor naturalizați după categorii, 2014–2018, procente



Sursa: ASP

Ne-nativii. Pe parcursul anilor 2014–2018 numărul persoanelor născute în străinătate (indiferent de cetățenie) care domiciliau în Republica Moldova s-a mărit. Către finele anului 2018, ne-nativii au constituit 315.949 persoane, sau 8,9 procente în totalul populației Republica Moldova (Tabelul 23). Rata de creștere a persoanelor ne-native comparativ cu anul 2017 a constituit 2,5 procente (Figura 25). Structura ne-nativilor conform țărilor de naștere reflectă că 67,4 procente dintre aceștia au fost născuți în Federația Rusă și Ucraina (respectiv 35,2% și 32,2%). Ponderea ne-nativilor născuți în alte țări variază de la cca. 9 procente până la 0,3 procente (8,8% – Italia, 4,0 %– Kazahstan, 2,2% – România, 1,6% –Turcia, câte 1,5% – Germania și Franța).

Figura 25. Numărul locuitorilor Republicii Moldova, născuți în străinătate și rata de creștere a acestora în anii 2014–2018



Sursa: ASP

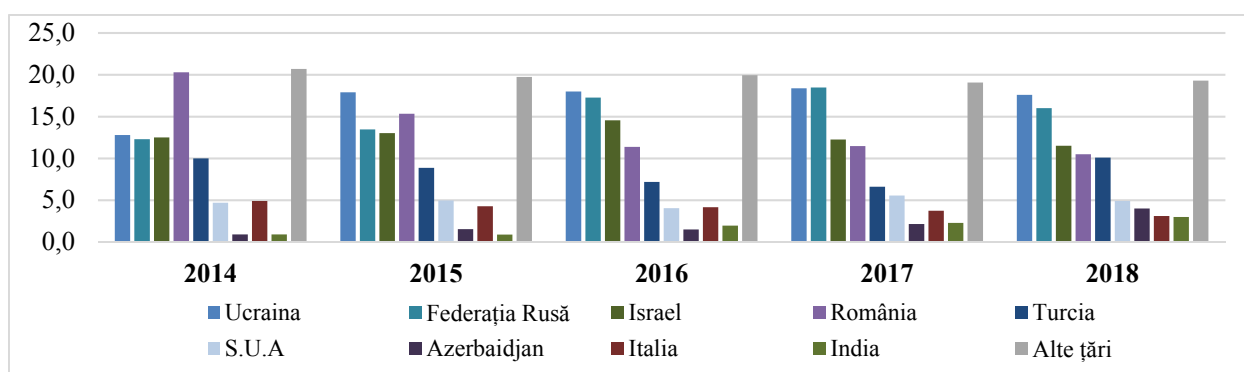
³²Art. 17 din Legea nr. 1024/2000 cu privire la cetățenie

Imigrarea străinilor

Numărul anual de străini care imigrează în Republica Moldova în perioada analizată înregistrează valori constante de cca patru mii persoane, astfel în anul 2018 numărul imigranților a constituit 4.267 persoane, iar în anul 2014 – 4.204 persoane. Imigrează în Moldova preponderent bărbați (decalajul de gen constituie 61,5%), persoane cu studii medii de specialitate/studii superioare/grade științifice (59,5%) (Tabelul 24). De menționat că, în ultimii ani ai perioadei analizate se observă micșorarea numărului celor cu studii superioare de la 1.634 persoane în anul 2014 până la 1.421 persoane în anul 2018 și majorarea numărului celor cu studii medii de specialitate respectiv de la 631 persoane la 1.084 persoane (Tabelul 25).

Distribuția imigranților după țara de cetățenie relevă că în anul 2018 cei mai mulți au sosit din Ucraina (17,6%), Federația Rusă (16,0%), Israel (11,5%), România (10,5%). Cei sosiți din Turcia și S.U.A. au constituit respectiv 10,1 și 4,9 procente, iar ponderea celor sosiți din alte țări a variat de la 4,0 și mai puțin procente (Figura 26 și Tabelul 26).

Figura 26. Distribuția imigranților după țara de cetățenie, 2014–2018, procente



Sursa: MAI/BMA

În anul 2018 din numărul total de imigranți, au sosit în scopul reîntregirea familiei 37,4 procente, la muncă - 29,4 procente, la studii – 19,0 procente și alte scopuri - 14,2 procente (din care 5,7 la sută activități religioase, umanitare și de voluntariat). Datele denotă creșterea semnificativă a celor sosiți în scopul reîntregirii familiei, numărul acestora a constituit 1.255 persoane în anul 2014 și 1.596 persoane în anul 2018 (Tabelul 27). Această majorare se datorează în mare parte situației social-politice create în Ucraina din perioada analizată.

Șederea străinilor în Republica Moldova

Numărul străinilor care solicită acordarea dreptului de ședere în Republica Moldova este în continuă creștere. Actualmente, în funcție de scopul intrării, străinii pot obține dreptul de ședere provizorie cu perfectarea ulterioară a permisului de ședere provizorie (în scop de muncă, la studii, pentru reîntregirea familiei, în scopul activităților umanitare și religioase, la tratament și alte scopuri în condițiile legislației naționale) sau dreptul de ședere permanentă cu perfectarea permisului de ședere permanentă.

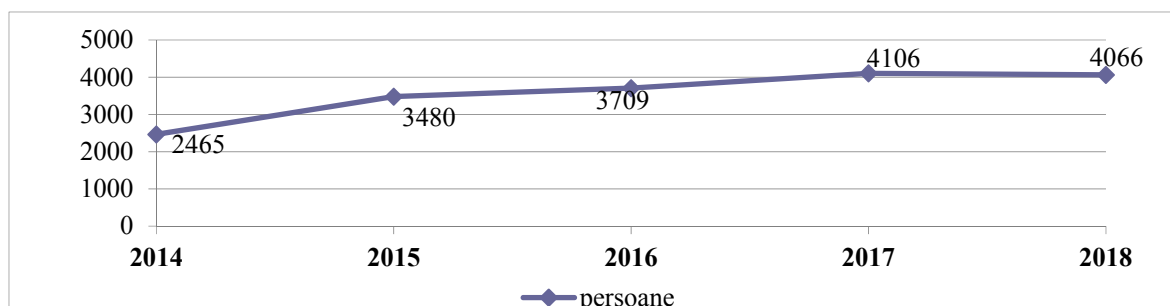
Datele statistice arată că, anual câte aproximativ trei mii de străini obțin pentru prima dată permis de ședere provizorie. Către finele anului 2018 numărul total al deținătorilor de astfel de permise valabile a constituit peste 11,4 mii de persoane, față de 8,6 mii în 2014. În totalul străinilor care au obținut permise de ședere provizorie, circa 48 procente sunt cei care și-au reîntregit familia, 24 procente - la muncă și afaceri, iar 23 procente au venit la studii sau instruire. Proporția străinilor

care locuiesc în țară de cel puțin 5 ani, a constituit 28,5 procente în 2018 fiind în creștere cu 9,7 p.p. față de 2014 (Tabelul 28).

La finele anului 2018 numărul străinilor din Republica Moldova care dețineau permise de ședere permanentă a constituit 9.529 persoane. În ultimii ani se observă reducerea ponderii străinilor în vârstă aptă de muncă (15–64 ani) care dețin permise de ședere permanentă, în anul 2018 ponderea acestora s-a redus cu 9,75 p.p. în raport cu anul 2014 (Tabelul 28).

Străinii în sistemul educațional al Republicii Moldova. În perioada analizată se observă creșterea semnificativă a străinilor sosiți la studii în RM, numărul lor a crescut de 1,6 ori în anul 2018 față de anul 2014 (Figura 27).

Figura 27. Numărul cetățenilor străini ce își fac studiile în Republica Moldova, în 2014-2018, persoane



Sursa: BNS

Conform datelor prezentate în figura de mai sus în anul 2018 la studii se aflau 4.066 persoane. Distribuția după țara de origine a celor sosiți în acest scop relevă că, majoritatea erau din Israel – 1.698 persoane, urmați de cei din România, care constituiau 1.592 persoane, India – 258 persoane, Ucraina – 113 persoane, Turcia – 81 persoane, etc. (Tabelul 29). De menționat că, numărul celor sosiți din India la studii în perioada analizată a crescut considerabil de la 5 persoane în anul 2014 la 258 persoane în anul 2018, majoritatea fiind înmatriculați la Universitatea de Stat de Medicină și Farmaceutică.

Protecția internațională – Azilul și Apatridia

Protecția internațională a străinilor în Republica Moldova este realizată în limitele prevederilor normelor internaționale în domeniu³³, precum și a legislației naționale care derivă de la acestea. Datele statistice arată că numărul **solicităților de azil** în Republica Moldova pe parcursul anilor 2014–2018 a variat continuu. Pe parcursul anului 2018 au fost înregistrate 114 de cereri (la prima solicitare), numărul acestora majorându-se de circa 1,5 ori față de anul 2017, în același timp fiind în scădere de 2 ori față de anul 2014. De menționat, că numărul mare al solicitanților de azil din anii 2014 și 2015 se explică prin proximitatea zonelor de conflict (ca ex. Ucraina), precum și de existența legăturilor de rudenie ale cetățenilor RM cu cetățenii statelor din zonele menționate. Numărul solicitărilor de azil cu solicitări pe rol la sfârșitul anului 2018 a fost de 104 persoane, iar rata de creștere a acestora în raport cu anul precedent a crescut, constituind aproximativ 28 procente (Tabelul 30).

În structura solicitanților de azil după țările de origine în anul 2018, ponderea cea mai mare (35%) o dețineau cetățenii Turciei, urmați de cei ai Bangladeshului (11,4%), Federației Ruse (10,5%) și Ucrainei (9,6%) (Tabelul 31).

³³Legea Nr. 677 din 23 noiembrie 2001, pentru aderarea Republicii Moldova la Convenția privind statutul refugiaților, precum și la Protocolul privind statutul refugiaților.

În perioada analizată sunt observate disparități semnificative bazate pe gen în rândul solicitanților de azil, majoritatea adresărilor parvenind din partea bărbaților, femeile deținând în anul 2018 o pondere de cca 24 procente (în anul 2014 – 40%).

Pe parcursul anului 2018 de **protecție umanitară** au beneficiat 33 de străini, iar numărul celor cărora le-a fost respinsă cererea pentru protecție umanitară a constituit 36 de persoane.

La finele anului 2018 în Moldova trăiau 163 de persoane cu **statut de refugiat**, cu 39 de persoane mai mult decât în anul 2014 (Tabelul 30).

Apatrizii. Conform datelor statistice în 2015 în Republica Moldova cu statut de apatrid au fost documentate 1.416 persoane, cu 108 persoane mai puțin decât în anul 2014 (Tabelul 21). În același timp proporția apatrizilor în rândul străinilor sa micșorat, de la 7,0 procente în anul 2014 la 6,2 procente în anul 2018.

În același timp de menționat că la finele anului 2018 în RM locuiau 256 de persoane cu cetățenie nedeterminată, proporția acestora constituind un procent din rândul străinilor (Tabelul 21).

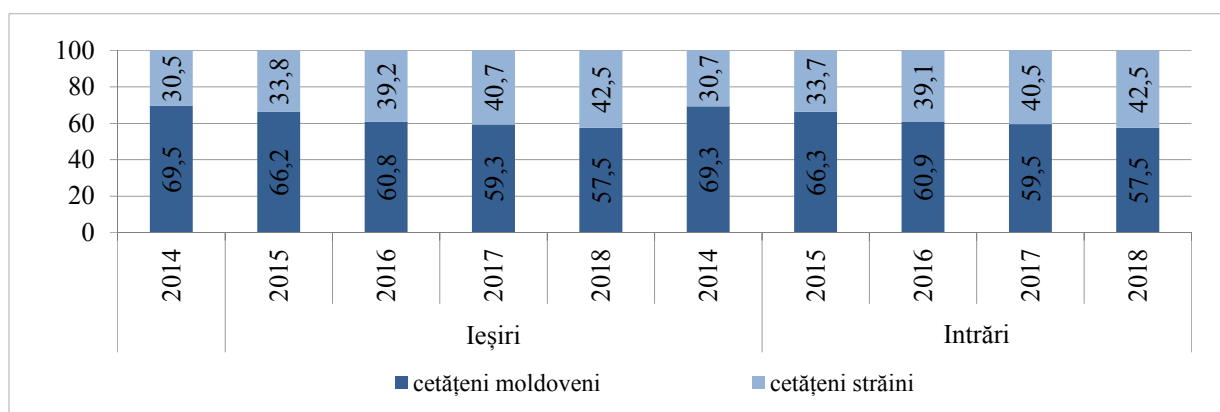
Analiza cadrului juridic național al Republicii Moldova a reflectat un nivel înalt de concordanță al acestuia cu standardele internaționale, precum și prezența unui sistem informațional adecvat capabil să identifice, prevină și să reducă cazurile de apatridie³⁴.

Mobilitatea generală transfrontalieră

Mobilitatea transfrontalieră a fost în creștere continuă în perioada analizată. Pe parcursul anului 2018, la frontiera de stat a Republicii Moldova au fost înregistrate în total circa 8.553 mii intrări (5.676 mii cetățeni moldoveni și 2.877 mii străini) și 10.267 mii ieșiri (5.904 mii cetățeni moldoveni și 4.363 mii străini) (Tabelul 32).

Cetățenilor moldoveni le revine o pondere de cca 57 procente atât din totalul intrărilor, cât și a ieșirilor. Totodată ponderea intrărilor și ieșirilor cetățenilor moldoveni în anul 2018 a fost în scădere cu 12 p.p. față de anul 2014 (Figura 28)

Figura 28. Mobilitatea transfrontalieră, 2014–2018, procente



Sursa: IGPF

³⁴ în decembrie 2011 Republica Moldova a ratificat cele două Convenții ONU din 1954 și 1961 privind statutul apatrizilor și privind reducerea cazurilor de apatridie, Legea Nr. 275 din 27 decembrie 2011. Disponibil pe: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=342052>; Legea Nr. 252 din 08 decembrie 2011. Disponibil pe: <http://lex.justice.md/index.php?action=vie&view=doc&lang=1&id=341953>

Datele statistice ale MAEIE privind intrările străinilor în bază de viză arată că, pe parcursul anului 2018, misiunile diplomatice și oficiile consulare ale Republicii Moldova aflate peste hotare au oferit 1.516 de vize, în scădere cu 15 procente față de anul 2017 (Tabelul 33). Numărul scăzut al vizelor față de 2017 a fost condiționat de abolirea regimului de vize pentru unele state pe parcursul anului, precum și lărgirii numărului de țări cetățenii cărora pot intra în RM fără vize³⁵. Tendința de scădere a numărului de vize eliberate a fost înregistrată pe tot parcursul perioadei analizate (Tabelul 33).

Aplicarea legislației în domeniul combaterii șederii ilegale a străinilor

Aplicarea legislației în combaterea migrației iregulare. În rezultatul proceselor de democratizare și de liberalizare a regimului de vize a Republicii Moldova cu UE, s-a lărgit cadrul relațiilor externe, fapt care a generat și sporirea fluxului de străini sosiți în țară. O parte dintre cei intrați pe teritoriul țării fără vize sau înregistrare și cei cu ședere ilegală pot fi potențiali solicitanți de azil. Factorii, care favorizează acest proces pe teritoriul republicii sunt:

- Conflicttele, inclusiv cele armate, în diferite regiuni ale lumii, declanșate din motive politice, religioase, interetnice etc;
- Așezarea geografică a Republicii Moldova, teritoriul căreia ar putea fi folosit drept cap de pod de către migrații iregulari/ilegali pentru deplasarea spre țările Europei de Vest³⁶;
- Imposibilitatea asigurării gestionării complete de către autorități a Frontierei de Stat (segmentul transnistrean al frontierei moldo – ucrainene).

Factorii menționați atrag migrații ilegali din țările CSI, în special din regiunea Caucazului, dar și din China, India, Bangladesh, țările Orientului Apropiat și Mijlociu, etc.

Șederea străinilor pe teritoriul RM este un drept, prevăzut de Legea nr.200/2010³⁷ privind regimul străinilor în Republica Moldova. Încălcarea prevederilor legii atrage atât răspundere contravențională sau penală, cât și sancționare administrativă, retragerea dreptului de ședere, plasarea în custodie publică, aplicarea măsurilor de returnare, stabilirea interdicțiilor de intrare în țară și altele. Principalii indicatori care vizează combaterea șederii ilegale a străinilor variază de la an la an.

Pe parcursul anului 2018 au fost identificați 3.943 de imigranți aflați ilegal, inclusiv cei care au depășit termenul legal de aflare pe teritoriul Republicii Moldova, au fost înregistrate 480 cazuri de revocare a dreptului de ședere în RM și în privința a 471 de străini a fost dispusă măsura returnării de pe teritoriul țării. În cazul a 117 de străini a fost aplicată măsura luării în custodie publică, iar 599 străini au fost declarați indezirabili pe teritoriul Republicii Moldova (în anul 2014– 67 persoane) (Tabelul 34). Majoritatea străinilor care au fost declarați indezirabili, prezentau pericol pentru ordinea publică și securitatea națională, conform demersurilor înaintate de către autoritățile de resort (INI al IGP și SIS).

În anul 2018 de către organele competente au fost aplicate interdicții de intrare pe teritoriul Republicii Moldova pentru diferite perioade (majoritatea de la 1 până la 5 ani) în 288 cazuri, față de 232 cazuri în anul 2014.

³⁵ Legea Nr. 257 din 1 noiembrie 2013, cu ulterioarele modificări din anii 2015, 2017 și 2018.

³⁶ FRONTEX, Eastern European Borders Annual Risk Analysis 2017

³⁷ <http://lex.justice.md/md/336056/>

Partea B: Impactul migrației

Amplarea fenomenului migrației forței de muncă în Republica Moldova, înregistrat în ultimii ani are un impact dublu asupra populației republicii: pe de o parte efectele pozitive socio-economice determinate în majoritate de remitențe, iar pe de altă parte cele de ordin socio-demografic care au dus la deteriorarea capitalului uman.

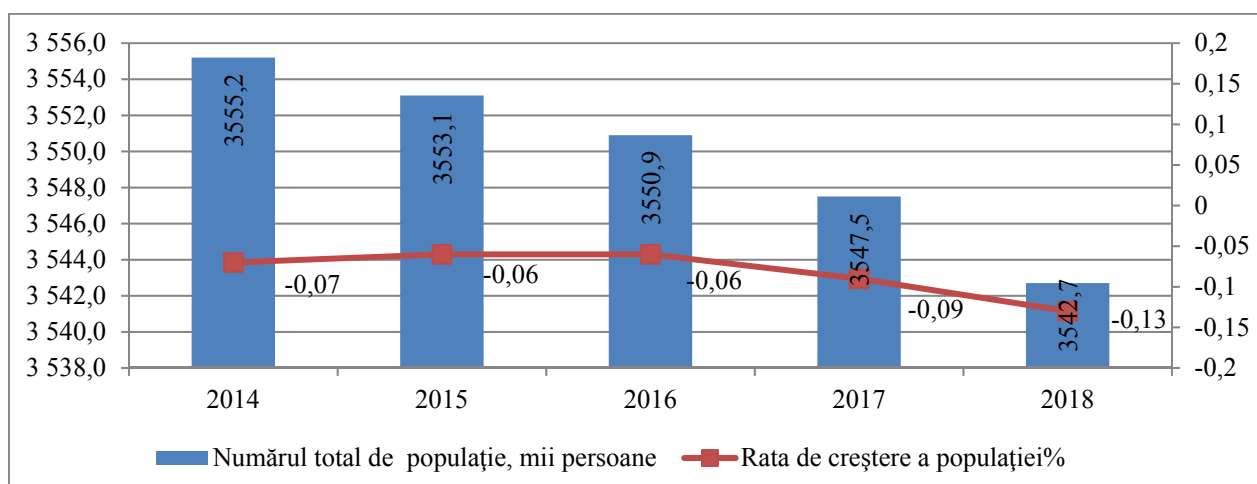
B 1. Migrația și evoluția demografică

Migrația internațională continuă să constituie un factor important în contextul dezvoltării demografice a țării, având atât un impact direct, imediat, cât și unul indirect, în timp. Astfel prevalența emigrației asupra imigrației are un impact imediat asupra numărului populației, și influențează la descreșterea continuă a acesteia, iar plecarea la muncă peste hotare a femeilor în vârstă fertilă conduce la înrăutățirea principalilor indicatorilor demografici în timp, ca rezultat al reducerii natalității. În perioada anilor 2014-2018 rata natalității s-a micșorat, în anul 2018 constituind 9,2 născuți-vii la 1.000 locuitori (în anul 2014 – 10,8 născuți-vii la 1.000 locuitori).

Evoluția numărului populației. Declinul demografic înregistrat în republică în ultimele decenii este observat și în perioada analizată. Astfel, în anii 2014–2018, numărul populației stabile s-a micșorat cu 12,5 mii persoane (Tabelul 35).

Rata de creștere negativă a populației în anul 2018 față de anul 2017 a fost de -0,13 procente (Figura 29). Sporul natural negativ a constituit -1,29 persoane la 1.000 locuitori în anul 2018, comparativ cu -0,25 persoane la 1.000 locuitori în anul 2014 (Tabelul 35).

Figura 29. Tendințe demografice în Moldova în anii 2014–2018



Sursa: BNS.

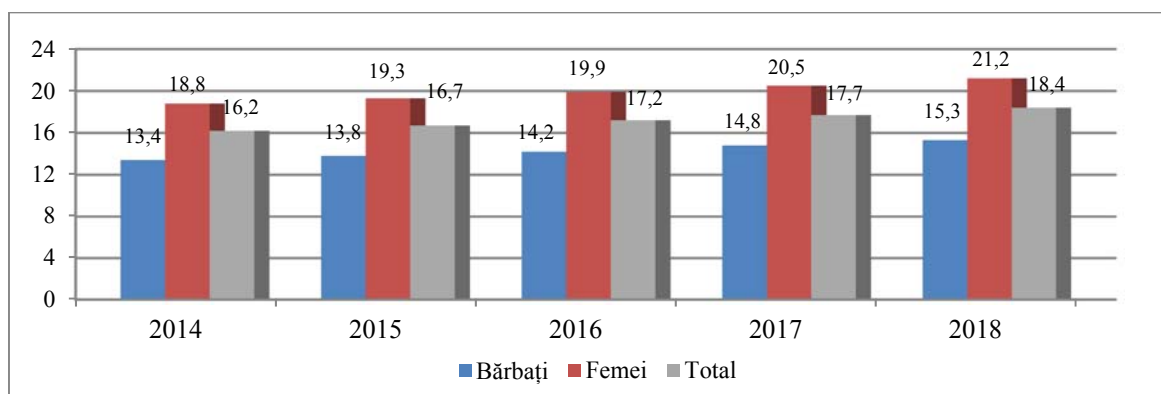
Emigrarea versus imigrarea. De asemenea, datele confirmă, că în Moldova emigrarea continuă să prevaleze imigrarea, totuși evoluția fenomenului demonstrează tendințe spre stabilizare.

Migrația la muncă sau în căutarea unui loc de muncă peste hotare continuă să influențeze negativ și alți indicatori socio-demografici. În perioada analizată se observă o continuă scădere a numărului căsătoriilor înregistrate de la 25,6 mii în anul 2014 până la 20,4 mii în anul 2018, constituind 5,9 căsătorii la 1.000 locuitori (în anul 2014 - 7,2 căsătorii la 1.000 locuitori). Emigrarea unuia din soți conduce la destrămarea definitivă a relațiilor casnice, drept rezultat fiind

numărul mare a căsătoriilor desfăcute. În anul 2018 numărul divorțurilor a fost de 10,7 mii, rata divorțialității constituind 2,6 divorțuri la 1000 locuitori (Tabelul 35).

Componenta demografică. De menționat că în perioada analizată se menține tendința de înrăutățire a structurii populației pe vârste. Proporția persoanelor în vârstă sub 16 ani s-a redus de la 17,1 procente în anul 2014 la 16,8 procente în anul 2018, totodată a crescut proporția persoanelor în vârstă de 65 de ani și peste de la 10,34 procente la 12,05 procente. De asemenea rămâne a fi destul de înalt în anul 2018 și raportul de dependență demografică (definiția națională) constituind 54,12 procente³⁸ (Tabelul 36). Migrația amplifică procesul de îmbătrânire a populației țării, deoarece în migrație participă preponderent persoanele tinere, în vârstă aptă de muncă. În anul 2018 coeficientul îmbătrânirii populației a atins valoarea de 18,4 depășind valoarea critica de 16 persoane în vârstă de 60 ani și peste la 100 locuitori, ceea ce constată o stare deosebit de avansată a fenomenului de îmbătrânire, pentru femei acest coeficient este și mai înalt, constituind 21,2 persoane în vârstă de 60 ani și peste la 100 locuitori (Figura 30).

Figura 30. Coeficientul îmbătrânirii populației în Moldova, 2014–2018, persoane



Sursa: BNS.

Migrația urbană versus migrația rurală. Fenomenul migrației, mai pronunțat în mediul rural față de urban, influențează semnificativ situația demografică la sate. Indicatorii demografici, dezagregați pe medii de reședință, confirmă deteriorarea capitalului uman din mediul rural. Astfel în 2018, se observă că raportul de dependență în mediul rural depășește cu 8 p.p. indicatorul respectiv pentru mediul urban, raportul de vârstă înaintată (proporția persoanelor în vârstă de 80 ani și peste) – cu 3,5 p.p.. Totodată, se observă tendințe spre creștere a ratei de urbanizare paralel cu reducerea proporției persoanelor în vârstă sub 15 ani, ceea ce conduce la presupunerea existenței migrație interne - de la sate la orașe, paralel cu migrația internațională (Tabelul 38). Conform studiului NEXUS realizat în octombrie 2014³⁹ „Inovație în migrația circulară. Migrație și dezvoltare în Moldova”, total se aflau peste hotare pe termen lung cca 411 mii persoane, din care 32 procente din mediul urban și 68 procente din mediul rural. Conform studiului menționat distribuția numărului persoanelor plecate după scopa fost următoarea: la muncă – 370 mii persoane dintre care din mediul urban 31,6 procente, iar din mediul rural - 68,4 procente; pentru studii - 18,4 mii persoane, dintre care din mediul urban cca 34 procente, iar din mediul rural cca 66

³⁸Raportul de dependență demografică (definiția internațională) a constituit 38,61% în 2018, majorându-se cu 2,9 p.p. față de anul 2014 (Tabelul 36).

³⁹Mai multe detalii despre acest studiu la adresa: <http://www.nexusnet.md/wp-content/uploads/2017/06/IASCI-CIVIS20Studiu20de20pia-20Inova-ie20-n20migra-ia20circular-20Migra-ie20-i20dezvoltare20-n20Moldova1.pdf>
<http://www.nexusnet.md/wp-content/uploads/2017/06/NEXUS20Recruitment20study20ROM1.pdf>

procente; pentru reunificarea familiei au plecat 18,7 mii persoane, dintre care doar 28 procente provin din mediul urban și circa 72 procente din mediul rural.

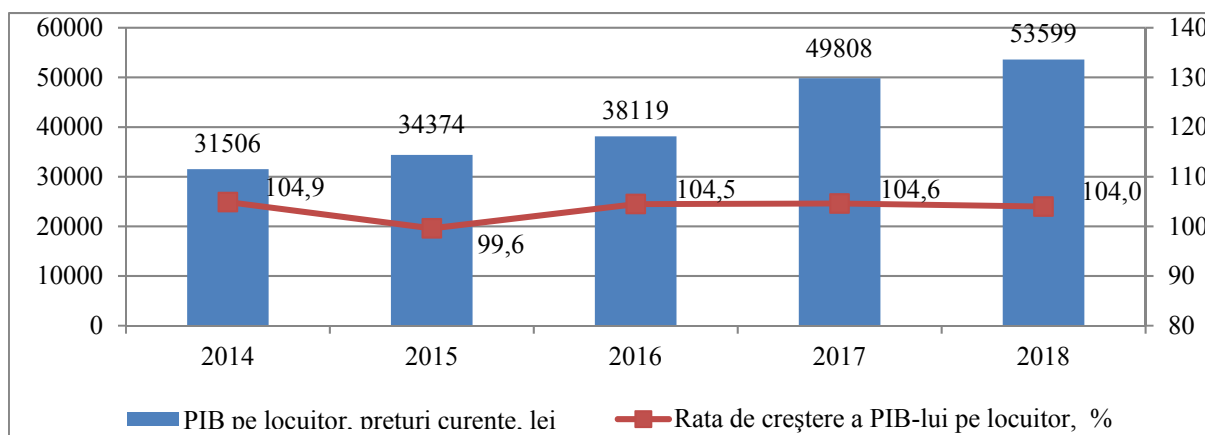
Populația străină. Pe parcursul ultimilor 5 ani sa observat tendința de creștere a numărului total de străini care locuiau pe teritoriul Republicii Moldova. Numărul populației de proveniență străină a fost de 22.764 persoane la finele anului 2018. Aceasta constituie aproximativ 0,6 procente din totalul populației stabile a țării, ceea ce nu influențează structura pe vârste a populației.

Se observă o tendință de creștere a vârstnicilor străini, proporția străinilor în totalul populației cu vârsta de 65 de ani și peste a crescut de la 0,61 procente în anul 2014 la 0,69 procente în anul 2018. Printre străini numărul bărbaților este mai mare, în 2018 raportul de gen pentru străini a constituit 112,5 procente (Tabelul 39).

B 2. Migrația și dezvoltarea economică

Context macroeconomic. Migrația forței de muncă din țară are un rol important și semnificativ nu numai în termeni demografici dar și economici. Odată cu creșterea numărului persoanelor care pleacă la muncă a crescut semnificativ volumul remiterilor personale de peste hotare incasate de rezidenți cu o influență înregistrată asupra principalilor indicatori macroeconomici. În anul 2018, conform datelor BNM, remiterile personale au constituit 1742,5 mil USD, din care cca 42 procente provin de la cetățenii moldoveni aflați în statele EU. Ponderea remiterilor personale incasate în valoarea nominală a Produsului Intern Brut (PIB) a fost de peste 15 procente. Valoarea nominală a PIB pe cap de locuitor a crescut continuu, constituind în anul 2018 – 53.599 lei (Figura 31 și Tabelul 40).

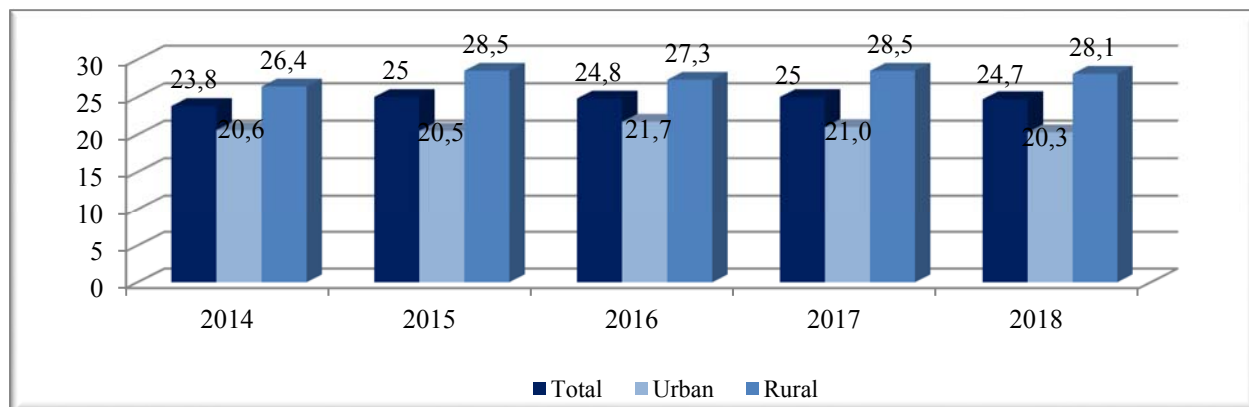
Figura 31. Produsul Intern Brut pe cap de locuitor în lei și rata de creștere în procente, în 2014 – 2018



Sursa: BNS.

Gospodăriile casnice și remitențele. O sursă importantă de ieșire din sărăcie pentru populația Republicii Moldova o reprezintă remitențele. Datele Cercetării Bugetelor Gospodăriilor Casnice demonstrează că proporția gospodăriilor care primesc remitențe, în totalul gospodăriilor casnice din țară în perioada analizată este considerabilă (Tabelul 41). Astfel în anul 2018, din totalul gospodăriilor 24,7 procente beneficiau de sursele respective, iar în anul 2014 cota acestora a fost de 23,8 procente. O pondere mai mare a gospodăriilor beneficiare de remitențe a fost înregistrată în mediul rural față de cel urban, respectiv 28,1 și 20,3 procente. Acest decalaj se observă pe tot parcursul perioadei analizate (Figura 32).

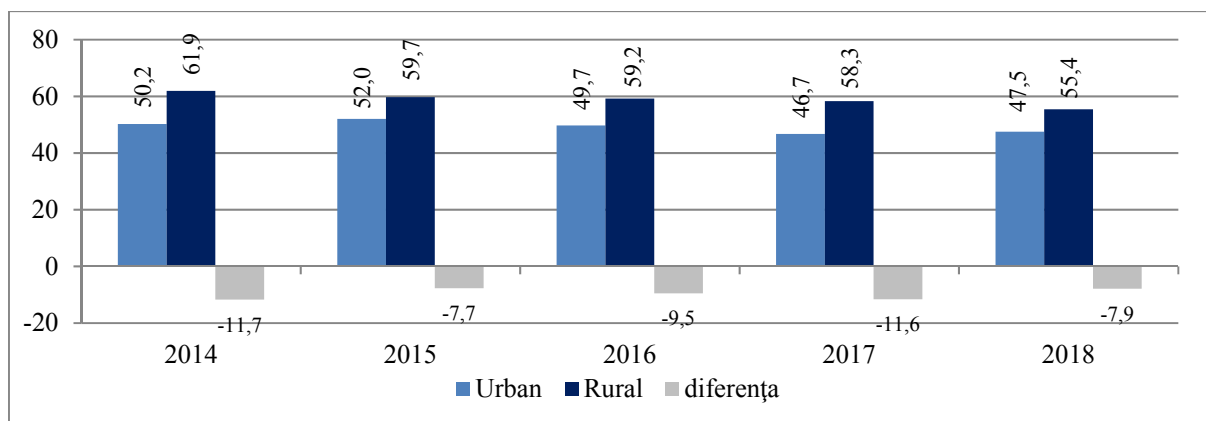
Figura 32. Proportia gospodariilor care primesc remitențe, în funcție de mediul de reședință, 2014–2018, procente



Sursa: BNS.

Venitul disponibil al gospodăriilor este influențat semnificativ de remitențe. CBGC denotă că în anii 2014–2018 remitențele au constituit peste jumătate din venitul disponibil al gospodăriilor casnice din țară, dependente de remitențe, în anul 2018 constituind 52,4 procente (Tabelul 41). Diferențe semnificative sunt observate pe medii de reședință în cazul acestui grup de gospodării. În mediul rural ponderea remitențelor în venitul disponibil al acestora este deosebit de semnificativă, constituind 59,7 procente în anul 2018, diferența față de mediul urban fiind de 7,9 p.p.. Totuși, și în cazul gospodăriilor beneficiare de remitențe de la orașe sumele bănești primite din afara țării constituie o sursă importantă de venit, alcătuind aproape jumătate din venitul lor disponibil (Figura 33).

Figura 33. Proportia remitențelor în venitul disponibil al gospodăriilor casnice dependente de remitențe, pe medii de reședință, 2014–2018, procente

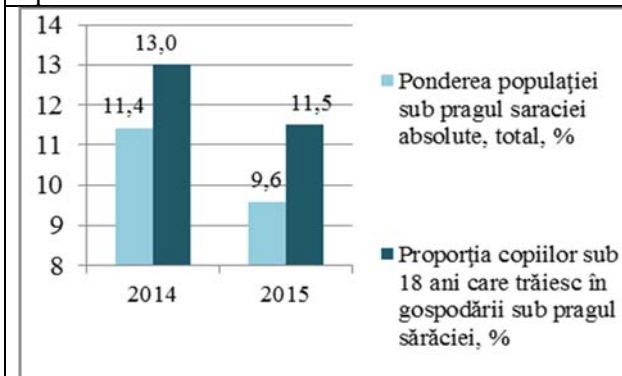


Sursa: BNS

Remitențele contribuie la creșterea nivelului de bunăstare a gospodăriilor. În anii 2014–2018 ponderea populației situate sub pragul sărăciei relative a variat, iar începând cu anul 2016 a înregistrat o scădere continuă. Astfel, acest indicator a scăzut de la 18,2 procente în anul 2014 până la 17,2 în anul 2018 (Tabelul 42).

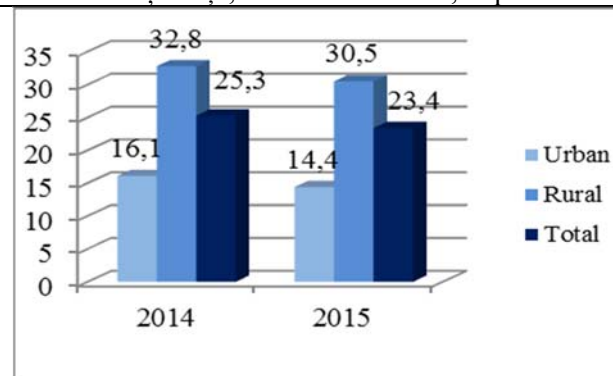
De menționat că, în primii ani ai perioadei analizate, atât ponderea populației sub pragul sărăciei absolute, cât și ponderea gospodăriilor care s-ar plasa sub pragul sărăciei dacă nu ar primi remitențe au înregistrat scăderi semnificative (Figurile 34 și 35).

Figura 34. Ponderea populației sub pragul sărăciei absolute, în anii 2014 - 2015, în procente



Sursa: BNS

Figura 35. Proporția gospodăriilor care s-ar plasa sub pragul sărăciei dacă nu ar primi remitențe pe medii de reședință, în anii 2014-2015, în procente.



Sursa: BNS

Cu toate că remitențele reprezintă resurse importante ce produc efecte mixte asupra bunăstării populației, dar și economiei țării în general. Pe de o parte acestea contribuie la reducerea sărăciei și la acumulare de capital care poate fi transformat în resurse investiționale. Pe de altă parte, însă, acestea dezvoltă dependența gospodăriilor și favorizează creșterea economică bazată pe consum. Această dependență a gospodăriilor migranților de remitențe conduce la o tendință de renunțare a populației în vârstă aptă de muncă de a fi prezentă pe piața muncii, diminuând esențial șansele de dezvoltare economică a țării⁴⁰.

Totodată fluxul surselor financiare care intră în țară de la persoanele aflate la muncă în afara țării conduc la creșterea inegalității între gospodăriile care beneficiază de remitențe și cele care nu beneficiază de sursele respective.

B 3. Migrația, ocuparea forței de muncă și piața forței de muncă

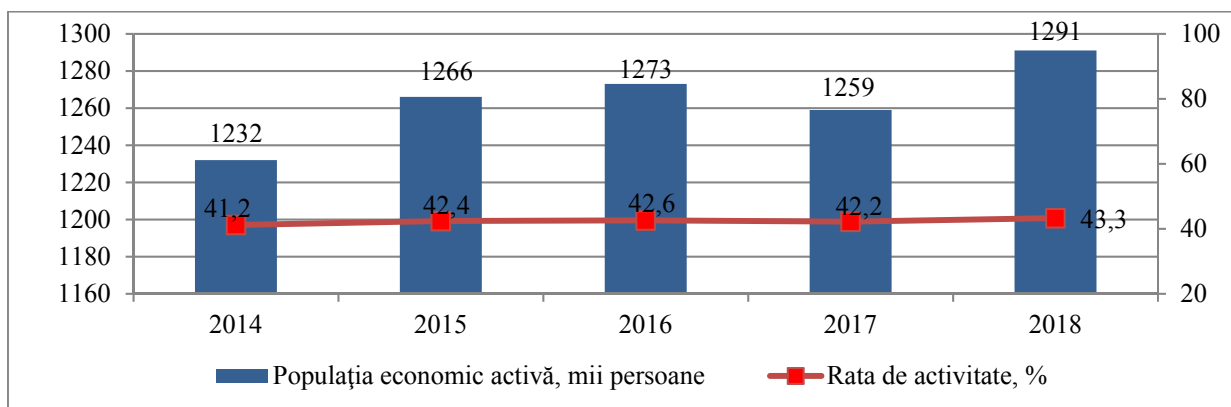
B 3.1 Caracteristicile pieții muncii

Piața forței de muncă din Moldova continuă să se confrunte cu dificultăți, având un impact negativ semnificativ asupra nivelului ocupațional. În perioada 2014–2018 numărul populației economic active⁴¹ a variat constituind 1.291 mii persoane în 2018, în creștere cu 59 mii față de anul 2014. Astfel, în perioada menționată rata de activitate a fost în continuă creștere (excepție anul 2017), constituind 43,3%, la sfârșitul perioadei, față de 41,2 % începutul perioadei analizate (Figura 36 și Tabelul 43).

⁴⁰Mai multe detalii despre acest studiu la adresa: <http://www.nexusnet.md/wp-content/uploads/2017/06/IASCI-CIVIS20Studiu20de20pia-20Inova-ie20-n20migra-ia20circular-20Migra-ie20-i20dezvoltare20-n20Moldova1.pdf>
<http://www.nexusnet.md/wp-content/uploads/2017/06/NEXUS20Recruitment20study20ROM1.pdf>

⁴¹Nota analitică Migrația Forței de muncă și impactul asupra forței muncii în RM, Chișinău 2018, disponibilă la adresa: http://anofm.md/files/elfinder/Nota%20analitica_final_2%20%281%29.pdf

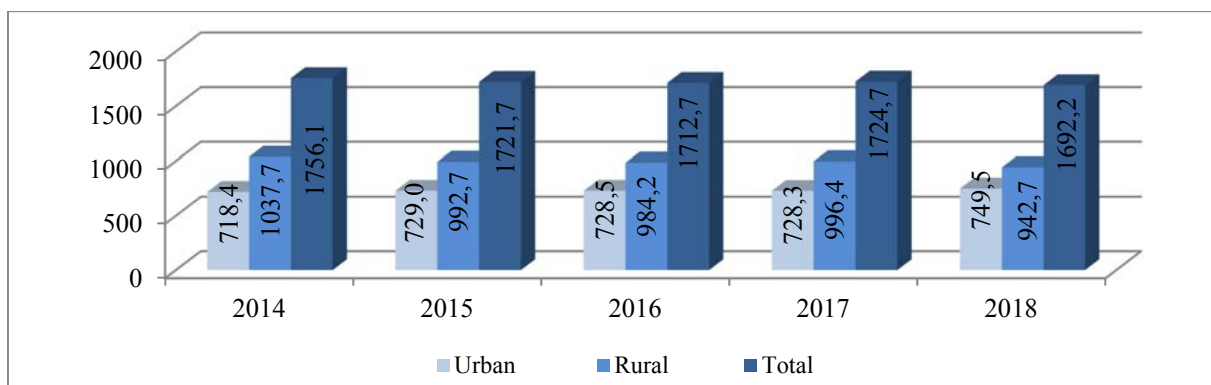
Figura 36. Evoluția indicatorilor privind populația economic activă în anii 2014 – 2018



Sursa: BNS.

În perioada de referință a fost înregistrată scăderea numărului populației inactive din punct de vedere economic⁴², în general pe țară, cu 63,9 mii în 2018 față de 2014, totodată înregistrând discrepanțe între mediul urban și cel rural. Astfel se observă descreșterea constantă a populației inactive din mediul rural și creșterea din mediul urban. În anul 2018 numărul acestora s-a micșorat cu 95 mii persoane comparativ anul 2014 în mediul rural, în același timp majorându-se în urban de la 718,4 mii la 749,5 mii (Figura 37). Împreună cu o pondere semnificativă a populației în vârstă aptă de muncă, aceasta devine una din cele mai provocatoare trăsături ale funcționării pieței forței de muncă din Republica Moldova.

Figura 37. Dinamica populației economic inactive pe medii de reședință, 2014–2018, mii persoane



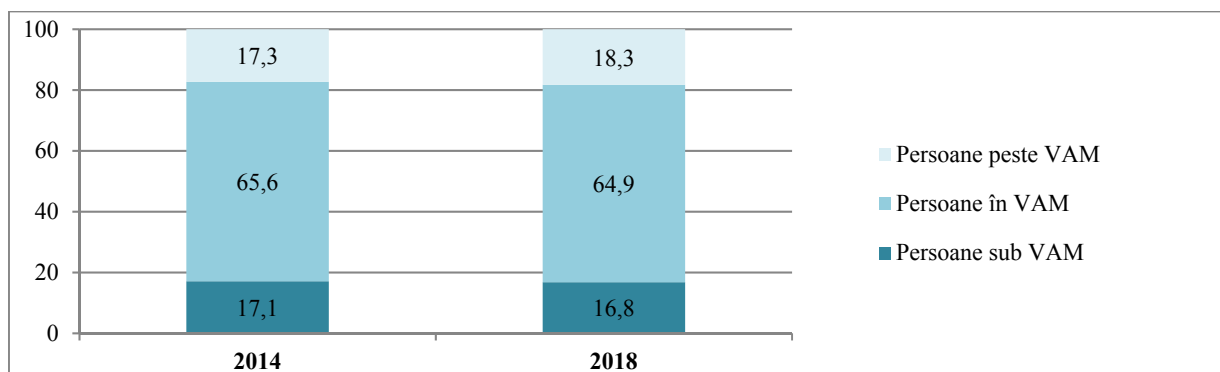
Sursa: BNS.

Populația în vârstă aptă de muncă. Datele statisticii oficiale denotă reducerea ponderii populației în vârstă aptă de muncă (VAM 16–56/61 ani⁴³) de la 65,6 procente în 2014 la 64,9 procente în 2018. Chiar dacă aceste diferențe par a fi ne semnificative datele indică asupra schimbărilor în structura populației. Astfel, în 2018 față de 2014 s-a redus ponderea populației sub VAM de la 17,1 la 16,8 procente, a crescut ponderea persoanelor peste VAM de la 17,3 la 18,3 procente. În condițiile migrației populației tinere peste hotare poate fi așteptată o reducere în continuare a populației în vârstă aptă de muncă cu toate efectele negative ale acestui fenomen (Figura 38).

⁴²Populația inactivă din punct de vedere economic cuprinde toate persoanele, indiferent de vârstă, care n-au lucrat cel puțin o oră și nu erau șomeri în perioada de referință. Populația economic inactivă include următoarele categorii de populație: i elevi sau studenți; ii pensionari (de toate categoriile); iii casnice (care desfășoară numai activități casnice în gospodărie); iv persoane întreținute de alte persoane ori de stat sau care se întrețin din alte venituri (chirii, dobânzi, rente etc.); v persoanele declarate plecate peste hotare la lucru sau în căutare de lucru (această categorie de populație convențional este atribuită la populația economic inactivă). (Definiția BNS).

⁴³ Conform definiției naționale, * începând cu 2018 VAM (16-57/62 ani)

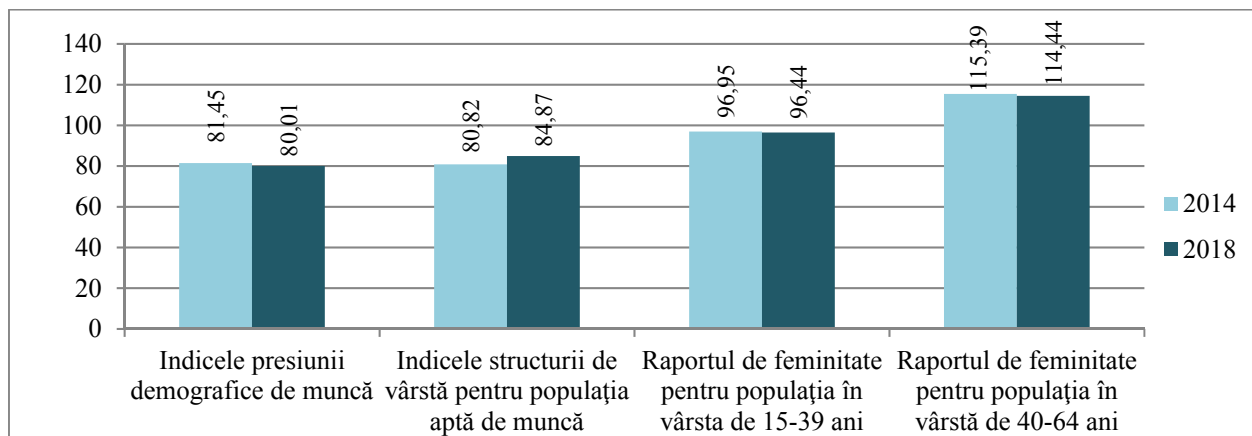
Figura 38. Structura populației în funcție de grupuri de vârste în anii 2014 și 2018*, procente



Sursa: BNS

O serie de indicatori specifici demografici confirmă deteriorarea forței de muncă, chiar dacă se înregistrează tendințe nesemnificative pozitive. Se observă că în 2018 față de 2014 au înregistrat tendințe spre diminuare indicele presiunii demografice de muncă de la 81,45 procente la 80,01 procente și de creștere a indicelui structurii de vârstă pentru populația aptă de muncă de la 80,82 procente la 84,87 procente. Pe de altă parte, a scăzut raportul de feminitate pentru populația în vârstă de 15–39 ani de la 96,95 procente la 96,44 procente și raportul de feminitate pentru populația în vârstă de 40–64 ani de la 115,39 procente la 114,44 procente (Figura 39).

Figura 39. Dinamica indicatorilor specifici demografici caracteristici forței de muncă în anii 2014 și 2018, pentru cetățenii moldoveni, procente

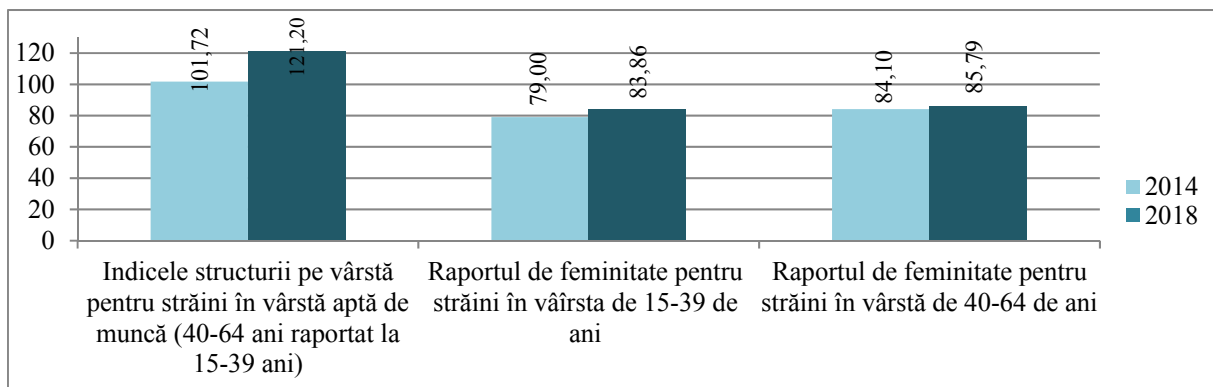


Sursa: BNS.

Populația străină în vârstă aptă de muncă (15-64 ani)⁴⁴. În anul 2018 populația străină în vârstă aptă de muncă a constituit 19.405 persoane, sau circa 84 procente în totalul populației străine aflate în țară. Numărul străinilor în VAM a crescut cu 199 persoane în comparație cu 2014. Rata de creștere a acestora în raport cu anul precedent s-a micșorat de la 102,14 procente în anul 2014 la 100,3 procente în anul 2018 (Tabelul 46). Indicele structurii pe vârstă pentru străinii în VAM a crescut de la 101,72 la 121,20 procente, iar rapoartele de feminitate a crescut de la 79,00 până la 83,86. Evoluția acestor indicatori în anul 2018 față de anul 2014 se prezintă în Figura 40.

⁴⁴ Conform definiției internaționale.

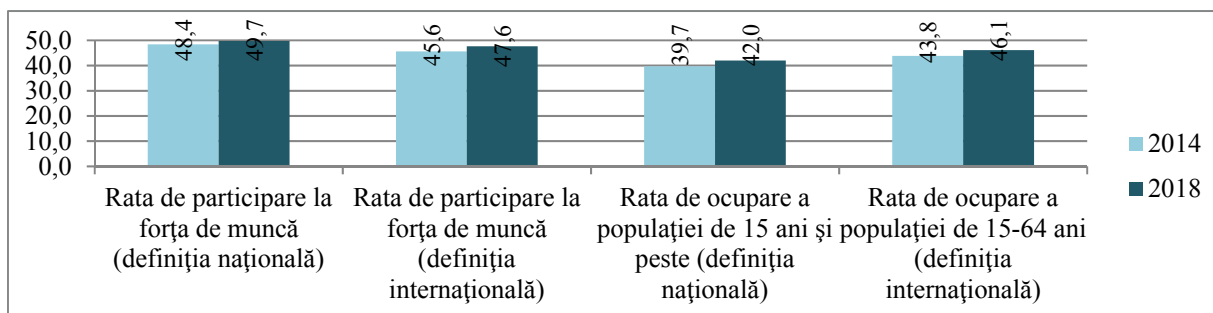
Figura 40. Dinamica indicatorilor specifici demografici caracteristici forței de muncă pentru străini în anii 2014 și 2018, procente



Sursa: ASP

Participarea la forța de muncă și ocuparea. Indicatorii care caracterizează participarea la forța de muncă și ocuparea în anul 2018 a rămas neschimbată în comparație cu anul 2014. Astfel, rata de participare la forța de muncă calculată conform definiției naționale a constituit 49,7 procente, iar cea calculată conform definiției internaționale a înregistrat o scădere de 2,1 p.p.. Rata de ocupare, estimată în conformitate cu ambele definiții, s-a majorat în anul 2018 față de anul 2014 cu 2,3 p.p. fiecare (Figura 41).

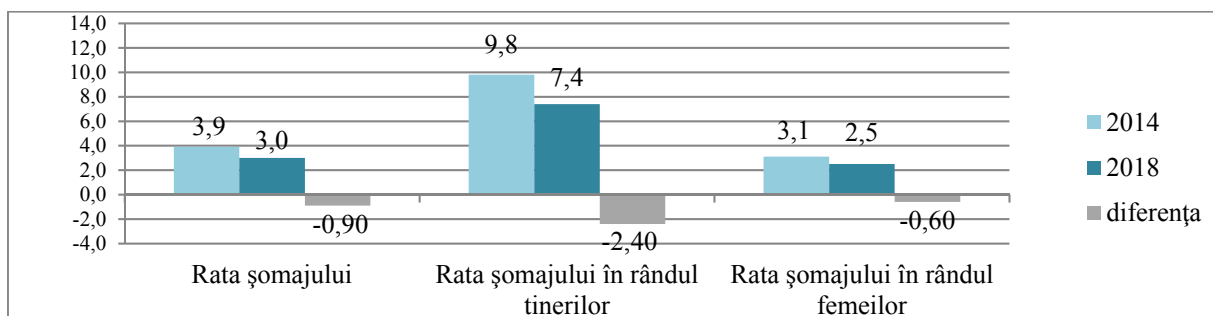
Figura 41. Dinamica indicatorilor privind participarea la forța de muncă și ocuparea în anii 2014 și 2018, procente



Sursa: BNS.

Șomajul. Tendințe spre diminuare au înregistrat indicatorii cu referire la șomaj. Rata șomajului s-a redus în 2018 față de 2014, atât cea generală, cât și în rândul tinerilor și femeilor (Figura 42 și Tabelul 46). S-ar părea că situația se îmbunătățește, însă creșterea în continuare a fluxului migrației, a numărului persoanelor aflate la muncă peste hotare, indicatorii respectivi sunt necesari de a fi interpretați cu precauție, acest efect poate fi atribuit în mare parte proceselor migrației continui.

Figura 42. Dinamica indicatorilor privind șomajul în anii 2014 și 2018, procente

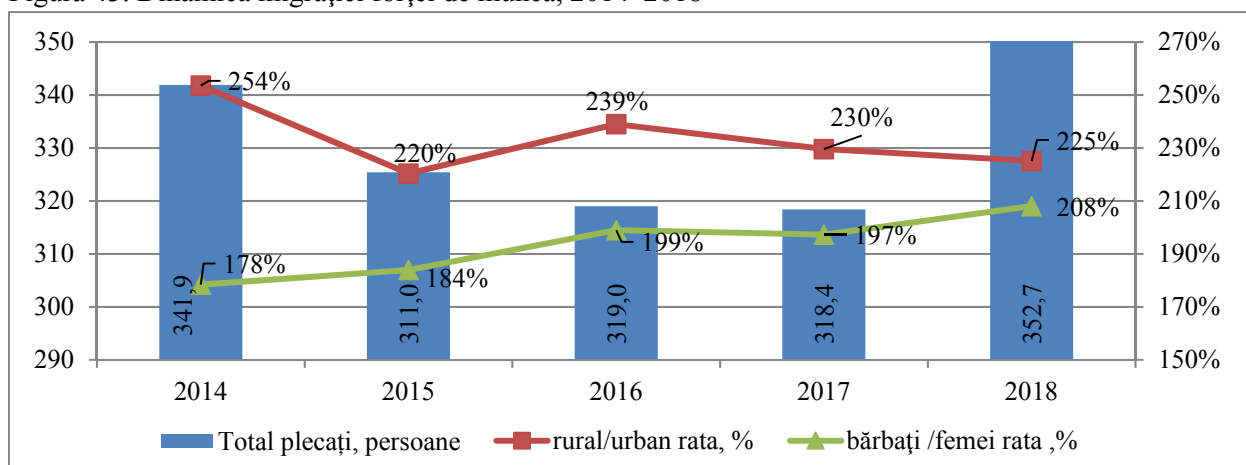


Sursa: BNS.

B 3.2 Migrația forței de muncă

Migrația forței de muncă este analizată în Moldova în baza datelor AFM. După cum a fost menționat în *partea A din prezentul raport*, anual peste hotare la muncă, sau în căutare de muncă s-au aflat circa 330 mii persoane cu vârsta de 15 ani și peste. Profilul migrațional este caracterizat pe parcursul perioadei analizate de o pondere pronunțată a locuitorilor din mediul rural, raportul urban/rural a variat între 254 procente și 225 procente. Fluxul migrațional are un caracter masculin, raportul bărbați/femei a variat în anii 2014–2018 între 178 procente și 208 procente (Figura 43). Migrează la muncă preponderent persoane tinere până la 44 ani, ponderea acestora a constituit 78,2 procente din totalul migranților la muncă în 2018 (Tabelul 15), studii superioare dețineau circa 13,5 procente (Tabelul 16).

Figura 43. Dinamica migrației forței de muncă, 2014–2018



Sursa: BNS(AFM).

Migrația internațională în scop de muncă peste hotare influențează semnificativ funcționalitatea, dezvoltarea și durabilitatea pieței forței de muncă din Republica Moldova.

Situația actuală pe piața muncii poate fi caracterizată prin valori reduse ale indicatorilor activității și ocupării, care sunt printre cele mai joase din regiunea ECE și față de media UE, cu discrepanțe semnificative pe sexe, medii de reședință și grupuri de vârste.

Ocuparea informală și sub-ocuparea rămân a fi destul de ridicate. Deși rata șomajului a fost în diminuare pe parcursul perioadei analizate nivelul relativ redus al șomajului este complementat cu o rată extrem de ridicată a inactivității economice care depășește de circa 2,6 ori media UE regiunii ECE. Unul dintre motivele inactivității economice este migrația internațională în scop de muncă⁴⁵.

B 4. Migrația și dezvoltarea socială

Pentru a avea politici migraționale efective și eficiente, este foarte important de a realiza o analiză profundă a fenomenului migrațional, ceea ce va permite autorităților naționale să adopte acțiuni bazate pe date.

⁴⁵ Nota analitică Migrația Forței de muncă și impactul asupra forței muncii în RM, Chișinău 2018, disponibilă la adresa: http://anofm.md/files/elfinder/Nota%20analitica_final_2%20%281%29.pdf

Deficitul de cadre didactice continuă să fie unul din efectele proceselor migraționiste. Unul din domeniile afectate puternic de migrație rămâne a fi educația, iar exodul cadrelor didactice peste hotarele țării la muncă continuă a fi impulsionat de factorii de ordin economic. Datele studiului „Impactul migrației asupra cadrelor didactice și cercetătorilor din Moldova”⁴⁶, denotă, că printre factorii de impulsionare a emigrării cadrelor didactice și a cercetătorilor cel mai semnificativ este salariul și condițiile de trai. Chiar dacă în ultimii ani cadrele didactice au beneficiat de creșteri salariale⁴⁷, acesta conform datelor BNS a constituit doar 80 procente din salariul mediu pe economie⁴⁸. Problema salariilor mici este deosebit de acută în rândul cadrelor didactice și a cercetătorilor tineri. Factorul important de impulsionare, de ordin economic, a fost *imposibilitatea de a îmbunătăți condițiile de trai ale familiei*.

Conform datelor studiului menționat mai mult de jumătate dintre profesorii intervievați și-au exprimat intenția de a pleca peste hotare, 40,3 procente dintre respondenți au spus că vor să plece peste hotare pentru o muncă temporară, 7,9 procente vor să plece peste hotare definitiv iar 5,4 procente – la studii. Profilul celor care intenționează să plece temporar peste hotare cu scop de a munci include: profesori căsătoriți, cu vârsta cuprinsă între 25 și 39 ani, care au copii, sunt din mediul rural, au venituri mici, de obicei dețin cetățenie dublă. Cei care își propun să se stabilească cu traiul peste hotare sunt, preponderent, persoane căsătorite, care au experiență de muncă de până la 10 ani, provin din mediul urban (mai puțin, însă, din mun. Chișinău și Bălți) și au venituri medii. Se evidențiază intenții de migrare mai pronunțate printre bărbați, decât printre femei. Conform vârstei, intențiile mai pronunțate sunt în rândul cadrelor didactice și a cercetătorilor tineri, cele mai mari ponderi fiind înregistrate pentru grupa de vârstă 25–29 ani.

Repartizarea personalului pe grupe de vârstă relevă, că din numărul total de cadre didactice, ponderea persoanelor cu vârste sub 30 ani a constituit 10,2%, înregistrând o diminuare cu 2,8 p. p. comparativ cu anul de studii 2014/2015. În același timp, ponderea cadrelor didactice cu vârsta 60 ani și peste, în care sunt cuprinse toate cadrele didactice aflate în pragul pensionării, s-a majorat cu 3,3 p. p., constituind 18,1%. Ieșirea acestor persoane din sistem riscă să genereze un deficit de cadre didactice deloc neglijabil.(Tabelul 51).

În instituțiile de învățământ primar și secundar în anul de studii 2018/2019 activau 27.657 cadre didactice, în scădere cu cca.1.000 de persoane față de anul precedent. Din numărul total de cadre didactice 45 procente erau în vârstă de 50 ani și peste (Tabelul 51).

Migrația populației peste hotare în căutarea unui loc de muncă mai bine plătit pe de o parte reduce sărăcia, însă generează efectele sociale puternice asupra copiilor. În 2018 numărul copiilor rămași în țară fără grija părintească, în rezultatul plecării părinților peste hotare în căutarea unui loc de muncă, conform informației Ministerului Educației Culturii și Cercetării a fost de 76,6 mii, din care circa 16,6 mii copii aveau ambii părinți plecați peste hotare și 60 mii copii- un părinte plecat peste hotare (Tabelul 48). De menționat că, aceste date diferă semnificativ de cele ale Ministerului Sănătății Muncii și Protecției Sociale, conform căruia în anul de referință numărul

⁴⁶Studiu realizat în cadrul proiectului „Gestionarea eficientă a migrației de muncă și a calificărilor “ implementat în perioada martie 2011- decembrie 2013, de către Organizația Internațională a Muncii în parteneriat cu Organizația Internațională pentru Migrație și Banca Mondială.

⁴⁷Legea nr. 270 din 23.11.2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar;

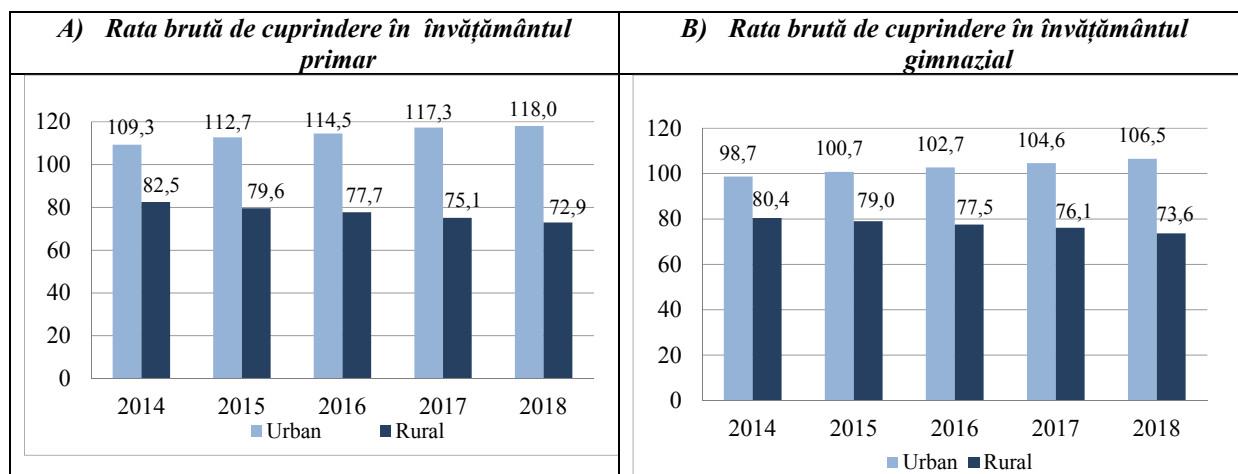
⁴⁸BNS: http://statbank.statistica.md/pxweb/pxweb/ro/30%20Statistica%20sociala/30%20Statistica%20sociala03%20FM_SAL010_serii%20lunare/SAL014900.px/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774

copiilor cu părinți plecați peste hotare a fost de 37.866 copii (19.932 fete și 17.934 băieți), dintre acești copii 58,3% sunt cei în vârstă de 7-15 ani⁴⁹.

În același timp, deși încă relativ mic, nivelul de reîntregire peste hotare a familiilor de migranți moldoveni este în creștere (18.700 sau 4,5% din migrații pe termen lung), în special prin alăturarea copiilor părinților aflați peste hotare. Această tendință este mai pronunțată în țările UE unde circa 32% din gospodăriile de migranți sunt reunificate. Acest fapt poate avea consecințe importante de ordin demografic, deoarece intenția de revenire este mai scăzută în rândul acestei categorii de migranți⁵⁰. Conform Raportului anual pentru anul 2018, al Ministerului Muncii și Politicilor Sociale al Republicii Italiene, privind prezența migranților pe teritoriul italian, numărul copiilor minori de origine moldovenească în anul 2018 a fost de 22.495 copii, ceea ce reprezintă 2,8 procente din totalul minorilor din afara UE⁵¹.

Migrația influențează integrarea copiilor în educație, precum și viziunile privind oportunitatea acesteia. Datele statistice arată că ratele de cuprindere în treptele învățământului general obligatoriu sunt în diminuare, prezentând decalaje semnificative dintre mediul urban și cel rural. În învățământul primar rata brută de cuprindere în anul 2018 a constituit 89,5 procente, fiind în diminuare cu 2,9 p.p. în raport cu anul 2014 (Tabelul 49). În mediul rural rata brută de cuprindere în învățământul primar a fost de 72,9 procente fiind cu 45,1 p.p. mai joasă față de mediul urban. La rândul său rata brută de cuprindere în învățământul gimnazial, la nivel național, în 2018 a fost de 85,7 procente față de 86,8 procente în anul 2014, înregistrând o scădere de 1,1 p.p.. Rata brută de cuprindere în învățământul gimnazial în mediul rural a reprezentat 73,6 procente, fiind cu 32,9 p.p. mai scăzută față de mediul urban (Figura 44, A și B).

Figura 44. Ratele brute de înrolare în învățământul primar și gimnazial pe medii de reședință, 2014–2018, în procente



Sursa: BNS

Asigurarea garanțiilor și accesul migranților la sistemul de protecție socială. Asigurarea garanțiilor sociale minime pentru lucrătorii migranți și familiile lor reprezintă o prioritate în cadrul politicii sociale a Republicii Moldova. Până în anul 2018 fost semnate 13 acorduri bilaterale de

⁴⁹ Datele MSMPS colectate de la structurile teritoriale de asistență socială conform art. 13 ai Legii nr. 140/2013 cu privire la protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor și Formularului statistic de raportare nr. 103, subcapitolul 1.2.

⁵⁰ Nexus IASCI (2014). „Inovații în migrația circulară, Migrație și dezvoltare în Moldova”.

⁵¹ MAEIE/Ambasada Republicii Moldova în Republica Italiană, Nota informativă Referitor la prezentarea raportului anual privind prezența migranților pe teritoriul italian, Nr. ITA/232/527 din 07.10.2019 prezentată BMA.

securitate socială, cu state ale Uniunii Europene și alte state terțe, și anume: România, Marele Ducat de Luxemburg, Austria, Estonia, Republica Cehă, Regatul Belgiei, Polonia, Ungaria, Portugalia, Bulgaria, Lituania, Germania și Turcia, de menționat că ultimele 3 state au semnat acordurile menționate în perioada anilor 2014-2018.

Pe parcursul anului 2018 au continuat negocierile cu Statul Israel pe marginea Acordului și Aranjamentul Administrativ bilateral în domeniul securității sociale; s-a desfășurat prima rundă de negocieri pe marginea proiectului Acordului dintre Republica Moldova și Republica Belarus în domeniul securității sociale și a Aranjamentului Administrativ pentru aplicarea Acordului (la Minsk) în mai la Roma, a avut loc prima rundă de negocieri pe marginea proiectului de Acord în domeniul securității sociale între Republica Moldova și Republica Italiană.

Totodată, a fost aprobată Hotărârea Guvernului nr.520/2018 cu privire la inițierea negocierilor asupra proiectului Protocolului de modificare a Aranjamentului pentru aplicarea Acordului în domeniul asigurărilor sociale dintre Republica Moldova și Republica Estonia (încheiat în anul 2011, la Tallinn).

Un factor important în acest proces este disponibilitatea statelor de a reglementa relațiile în domeniu cu Republica Moldova. Printre statele prioritare rămân a fi Italia, Grecia, Spania, Franța și Federația Rusă, state cu un număr destul de mare de lucrători moldoveni, unele din ele până în prezent nu și-au exprimat expres și definitiv voința de a încheia un acord în domeniu asigurării sociale a migranților cu Republica Moldova.

De menționat că, însăși sistemul public de asigurări sociale al Republicii Moldova nu deține careva condiții avantajoase pentru migranți și familiile acestora. Accesul în cadrul acestuia se face în baza respectării condițiilor generale, adică contribuții de asigurări sociale. Majoritatea migranților care muncesc peste hotare nu participă la sistemul public de asigurări sociale, aceasta generând sporirea presiunii asupra populației ocupate în economie, dar și subminând durabilitatea financiară a sistemului asigurărilor sociale. Actualii migranți sunt potențialii solicitanți de alocații sociale de stat (prestații cu caracter de ajutor social asemănător pensiilor sociale). Cu toate că, în prezent, sistemul de asigurări sociale de stat oferă opțiunea asigurării individuale⁵² prin încheierea unui contract cu sumă fixă în acest sens cu Casa Națională de Asigurări Sociale, pentru obținerea unei pensii minime în condiții generale și a ajutorului de deces, puțini migranți accesează această oportunitate.

În baza acordurilor în domeniul securității sociale încheiate între Republica Moldova și alte state, au fost stabilite următoarele tipuri de prestații: (i) pensie pentru limita de vârstă, pensie de dizabilitate și pensie de urmaș; (ii) indemnizații de invaliditate cauzată de accidente de muncă sau boli profesionale; (iii) indemnizații pentru incapacitate temporară de muncă și maternitate (în dependență de acord); (iv) indemnizații la nașterea și îngrijirea copilului până la vârsta de 3 ani (în dependență de acord) și (v) ajutoarele de deces și șomaj (în dependență de acord)⁵³.

Pe parcursul anului 2018 în baza acordurilor în domeniul securității/asigurărilor sociale încheiate între Republica Moldova și alte țări, bazate pe principiul proporționalității, au fost stabilite pensii pentru 106 de persoane, din care 84 au beneficiat de pensie pentru limita de vârstă, 19 persoane -

⁵²Art.2 modificat prin LP399-XVI din 14 decembrie 2006, MO39-42/23.03.07 art.169.

⁵³MSMPS (2016). Raportul Social Anual 2015, p.60-61, disponibil la adresa : <https://msmps.gov.md/sites/default/files/document/attachments/rsa2015.pdf>

pensie de dizabilitate și 3 persoane – pensie de urmaș, comparativ cu total 68 beneficiari de pensie în anul 2017.⁵⁴

Acordurile sus-menționate conțin prevederi nediscriminatorii pe principiul cetățeniei sau domiciliului. Persoana îndreptățită va beneficia de prestații indiferent de cetățenie și chiar dacă domiciliază pe teritoriul celuilalt stat contractant. Aceste acorduri prevăd exportul prestațiilor de asigurări sociale, acordate în conformitate cu legislațiile naționale ale celor două state, ceea ce presupune dreptul unui lucrător migrant de a beneficia de prestațiile dobândite în statele în care și-a desfășurat activitatea, pe teritoriul statului de domiciliu.

În ceea ce privește accesul străinilor la protecția socială și asistența medicală, conform Legii nr. 274/2011 privind integrarea străinilor în RM, încadrați în muncă în baza unui contract individual de muncă, străinii titulari ai dreptului de ședere permanentă, precum și refugiații și beneficiarii de protecție umanitară au aceleași drepturi și obligațiuni în domeniul asigurărilor și asistenței sociale, precum și asigurărilor obligatorii de asistență medicală ca și cetățenii Republicii Moldova, în conformitate cu legislația în vigoare, dacă tratatele internaționale nu stipulează altfel.

Străinii, cărora li s-a acordat dreptul de ședere provizorie pe teritoriul Republicii Moldova pentru reîntregirea familiei, pentru studii, pentru activități umanitare sau religioase au dreptul de a se asigura în mod individual, achitând prima de asigurare obligatorie de asistență medicală similar cetățenilor Republicii Moldova care achită prima de asigurare stabilită în sumă fixă, dacă tratatele internaționale nu stipulează altfel.

Persoanele menționate beneficiază de asistență medicală în volumul stabilit de Programul unic al asigurării obligatorii de asistență medicală, și anume: asistența medicală urgentă la etapa prespitalicească; asistența medicală primară; asistența medicală specializată de ambulator, inclusiv stomatologică; asistență medicală spitalicească; servicii medicale de înaltă performanță, îngrijiri medicale la domiciliu.

Începând cu anul 2016 ANOFM și subdiviziunile sale teritoriale implementează mecanismul de includere a străinilor în activități de integrare.

Pe parcursul anului 2018 la structurile teritoriale ale ANOFM au fost înregistrați cu statut de șomer 63 străini care au beneficiat de diverse servicii sau măsuri de ocupare în scopul facilitării integrării pe piața muncii. Din numărul total de străini înregistrați – 44% au fost femei. Străinii menționați au beneficiat de: servicii de informare și consiliere profesională; servicii de intermediere; antrenarea la lucrări publice; acordarea alocației de integrare sau reintegrare profesională; acordarea ajutorului de șomaj. În rezultatul serviciilor prestate au fost plasați în câmpul muncii 20 străini cu statut de șomer (32%).

B 5. Migrația și sistemul ocrotirii sănătății

Domaniul sănătății continuă să se confrunte cu anumite probleme privind asigurarea cu personal. Odată cu începutul relansării economice și introducerea schemelor de asigurări obligatorii de asistență medicală, intensitatea exodului din sistem s-a diminuat, indicatorii având o evoluție

⁵⁴MSMPS (2019). Raportul privind activitatea CNAS pentru anul 2018, p.23, disponibil la adresa: <https://cnas.md/lib.php?l=ro&idc=417&t=/Rapoarte/Rapoarte-anuale-privind-activitatea-CNAS>

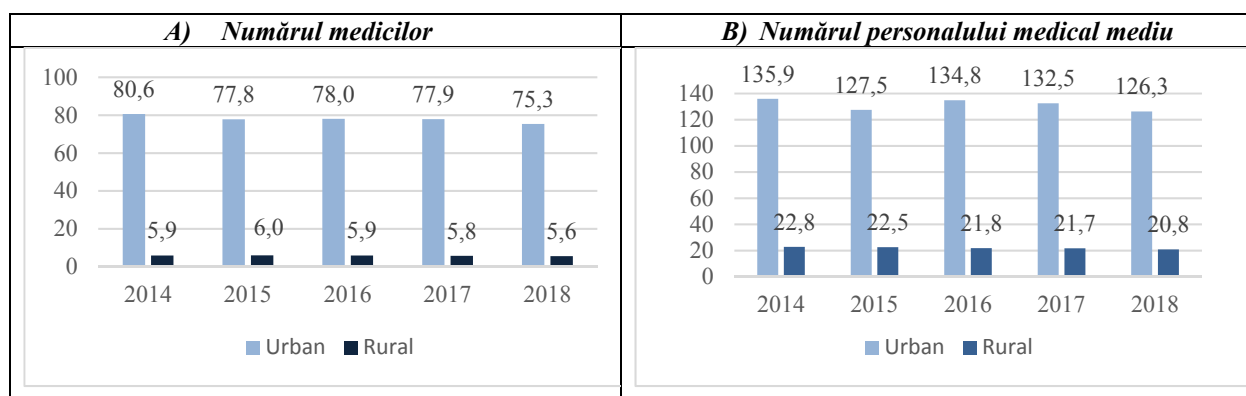
constantă, însă deficitul de personal în sistem rămâne a fi o problemă actuală, în special pentru mediul rural. Completarea instituțiilor medico - sanitare cu medici în perioada analizată la nivel national a scăzut de la 86,9 procente la 82,9 procente (Tabelul 52).

Conform studiului „Lucrătorii medicali care au migrat din Republica Moldova în Italia și alte țări ale Uniunii Europene”⁵⁵, principalii factori ce au făcut ca lucrătorii medicali să plece din sistem rămân a fi salariile mici și condițiile economice în Republica Moldova. Totodată datele studiului denotă că: unii migranți analizează posibilitatea reîntoarcerii potențiale în Moldova în cadrul unor scheme de migrație circulară, dar numai în anumite condiții, inclusiv remunerarea financiară adecvată și obiective clare; circa 67% din cadrele medicale care au migrat încă mai trimit remitențe în țara de baștină, atât cei din Italia, cât și cei din alte țări UE, suma medie a remitențelor lunare trimise acasă de cei chestionați a fost cca 300 EUR, cu o variație în intervalul de la 30 până la 1500 EUR; circa 30% din cadrele medicale care la moment locuiesc în Italia și circa 20% din alte țări UE planifică să revină în Republica Moldova. Respondenții au menționat și pașii ce urmează să fie întreprinși de factorii de decizie pentru a soluționa problema migrației cadrelor medicale: a) salarii ce să asigure o situație financiară personală confortabilă și prosperă; b) condiții de lucru adecvate, inclusiv echipament modern; c) reducerea corupției; d) îmbunătățirea relației dintre pacient și lucrător medical.

În anul 2018 în sistemul ocrotii sănătății activau 12.635 medici și 23.981 personal medical mediu (în anul 2014 respectiv 13.357 și 25.938). Gradul de asigurare cu lucrători medicali scade continuu constituind 35,6 medici și 67,6 personal mediu la 10.000 locuitori în anul de referință față de respectiv 37,6 și 73,0 în anul 2014 (Tabelul 51).

O problemă reprezintă și distribuția neuniformă atât a numărului medicilor, cât și a personalului medical mediu pe medii de reședință. În anul 2018 numărul medicilor la 10.000 locuitori din urban a fost de circa 13 ori mai mare decât acel din mediul rural (75,3 medici la 10.000 locuitori în urban, față de 5,6 medici la 10.000 locuitori în rural) (Figura 45 A). Asigurarea cu personal medical mediu în urban la 10.000 locuitori a constitui 126,3 specialiști de nivelul respectiv, comparativ cu 20,8 în mediul rural în anul 2018 (Figura 45 B).

Figura 45. Evoluția numărului medicilor și personalului medical după mediul de reședință în anii 2014 – 2018, persoane la 10.000 locuitori



Sursa: MSMPS

⁵⁵ Disponibil la:

http://www.old2.ms.gov.md/sites/default/files/lucratorii_medicali_din_r_moldova_care_au_migrat_spre_italia_si_alte_tari_ale_ue.pdf

Deficitul de medici și personal medical mediu în mediul rural este explicat atât prin nivelul mai înalt de dezvoltare și concentrare a infrastructurii la orașe, ceea ce oferă oportunități suplimentare sociale și economice, cât și prin mobilitatea înaltă a cadrelor medicale în afara țării.

De menționat că, în scopul selectării, motivării, stimulării și reținerii personalului medical angajat pe parcursul anului 2015, în cadrul proiectului „Îmbunătățirea managementului mobilității cadrelor medicale din Republica Moldova”, s-a desfășurat Cursul de instruire în managementul resurselor umane în sănătate pentru conducătorii și personalul instituțiilor medico-sanitare publice, privind utilizarea instrumentelor resurselor umane.

În anul 2018 a fost inițiată reforma în Asistența Medicală Primară. Scopul căreia a fost racordarea sistemului de asistență medicală primară la modelul european, crearea condițiilor mai atractive pentru medicii de familie, eficientizarea cheltuielilor sistemului de sănătate, sporirea gradului de inițiativă dar și de responsabilitate a medicului de familie, ceea ce va contribui la asigurarea accesului populației la servicii calitative și mai aproape de domiciliu și respectiv, la creșterea satisfacției pacienților.

Partea C: Cadrul de gestionare a migrației

Secțiunea C1 expune cele mai recente modificări și completări ale cadrului normativ și regulator național în domeniul migrației. Secțiunea C2 prezintă o descriere a schimbărilor ce au avut loc în cadrul instituțional de gestionare a migrației. În cadrul secțiunii C3 sunt prezentate și analizate unele documente de politici din domeniul migrației elaborate și/sau adoptate în ultimii ani. Secțiunea C4 conține o descriere și o analiză a acțiunilor programatice care au fost implementate în țară ultimii 5 ani.

C1. Legi și regulamente (nivel național, regional și internațional)

Pe parcursul ultimilor ani, a fost adoptat un set de documente conceptuale și legi care determină politica migrațională în domeniile cheie ce țin de gestionarea migrației (migrația controlată inclusiv emigrarea, imigrarea, politici de integrare/reintegrare socială; azilul; politici de prevenire a migrației ilegale și traficului de persoane)⁵⁶, precum și o viziune pe termen lung în domeniu. Printre care pot fi menționate:

- Strategia Națională în domeniul migrației și azilului (2011-2020) și Planul de acțiuni pentru anii 2016-2020 de implementare a Strategiei date⁵⁷;

⁵⁶ În cadrul analizei procesului de management în Moldova sunt utilizați pentru categorizare pilonii prezentați în Strategia Națională pentru Migrație și Azil (2012–2020). Alegerea acestei strategii este predeterminată de faptul că aceasta tinde să unească domeniul migrației și azilului cu cadrul general de elaborare a politicilor din țară și este strâns interconectat cu programul de activitate al Guvernului, precum și se înscrie în noua strategie de dezvoltare a Moldovei – “Moldova 2020: Strategia Națională de Dezvoltare: 7 soluții pentru Moldova”, în vigoare din ianuarie 2012 (A. Oprunenco, National Strategy for Migration and Asylum: an Attempt of Holistic and integrated approach towards Migration Issues în Moldova, Consortium for Applied Research on International Migration (CARIM East), Explanatory Note 12/10. Socio-Political Module (Florence, CARIM East, 2012). Disponibil pe: [http://www.carim-east.eu/media/sociopol_module/Explanatory procenta20Notes procenta20Template procenta20Moldova procenta20- procenta2010.pdf](http://www.carim-east.eu/media/sociopol_module/Explanatory%20Notes%20Template%20Moldova%20procenta20-2010.pdf)

⁵⁷ Hotărârea Guvernului nr. 736/2016, disponibilă la adresa: <http://lex.justice.md/md/371445/>

- Strategia națională de management integrat al frontierei de stat pentru perioada 2018-2023 și Planul de acțiuni pentru anii 2018-2020 privind implementarea Strategiei date⁵⁸;
- Strategia națională de prevenire și combatere a TFU pentru anii 2018-2023 și Planul de acțiuni 2018-2020 privind implementarea acesteia⁵⁹;
- Planului național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană în perioada 2017–2019⁶⁰;
- Legea nr. 200/2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova, cu modificările și completările ulterioare, inclusiv cele din anul 2018, care se referă la aflarea temporară pe teritoriul Republicii Moldova a unor categorii de străini⁶¹;
- Mecanismul național de gestionare unitară și coerentă a situației în eventualitatea unui aflux sporit de străini⁶²;

Organizarea și facilitarea migrației legale.

În conformitate cu opiniile experților din cadrul Comisiei Europene, cadrul legislativ și de politici cu privire la prevenirea și contracararea traficului de ființe umane este consolidat și aliniat standardelor internaționale.⁶³

Un instrument important, ales de guverne, menit să ofere un nivel înalt de flexibilitate țărilor pentru a se concentra asupra unui grup specific de migranți, adaptându-se condițiilor fluctuației pieței muncii, și împărțind responsabilitățile de monitorizare și management între statul gazdă și țara de baștină a migranților sunt acordurile bilaterale în domeniul migrației de muncă. Scopul acordurilor este de a determina dreptul cetățenilor de a se deplasa între state și de a beneficia de securitate socială, astfel fiind înlăturate restricțiile de a pretinde la astfel de beneficii, îmbunătățirea dreptului dobândirii și portabilității dreptului la pensie.

În anul 2018, Guvernul Republicii Moldova pentru stabilirea relațiilor de colaborare și cooperare între țări vizând fluxurile migrației ale cetățenilor moldoveni pe teritoriul altor state, precum și condițiile de integrare pe piața muncii și protecția socială a acestora, a încheiat Acordul cu Guvernul Statului Israel privind extinderea duratei Acordului între Guvernul RM și Guvernul Statului Israel cu privire la angajarea temporară a migranților lucrători din RM în anumite sectoare din Statul Israel. Astfel, valabilitatea Acordului a fost extinsă pentru o perioadă adițională de 5 ani (până la data de 5 ianuarie 2024). Acordul bilateral între Republica Moldova și Statul Israel cu privire la angajarea temporară a lucrătorilor din Republica Moldova în anumite sectoare din Statul Israel⁶⁴ conține obiectivele prioritare care sunt orientate spre asigurarea unui proces de angajare legal, echitabil și transparent pentru cetățenii Republicii Moldova, care vor fi angajați temporar în

⁵⁸ Hotărârea Guvernului nr. 1101/2018, disponibil la adresa :

<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=378310>

⁵⁹ Hotărârea Guvernului nr. 1472/2016, disponibilă la adresa:

<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=369730>

⁶⁰ Hotărârea Guvernului nr. 461/2018, disponibilă la adresa:

<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=375580>

⁶¹ Legea nr. 23 din 10.03.2017, Art.30¹ disponibilă la adresa: <http://lex.justice.md/md/369869/>

⁶² Hotărârea Guvernului nr. 1146 din 20 decembrie 2017, disponibilă la adresa:

<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=373691>

⁶³ Înaltul Reprezentant al UE pentru Afaceri Externe și Politica de Securitate, al doilea raport de progres cu privire la implementarea de către Republica Moldova a Planului de Acțiuni cu privire la liberalizarea regimului de vize, document de lucru comun (Bruxelles, 2012).

⁶⁴ MSMPS. Acordul bilateral între R. Moldova și Statul Israel în domeniul angajării în câmpul muncii a fost prelungit pentru 3 ani. <http://www.mmps.gov.md/ro/content/acordul-bilateral-intre-r-moldova-si-statul-israel-domeniul-angajarii-campul-muncii-fost>

Statul Israel. Acordul și Protocolul de implementare prevăd angajarea temporară a 1000 de lucrători calificați în domeniul construcțiilor, care dispun de abilități profesionale, experiență și calificări înalte. Implementarea Acordului va contribui la asigurarea protecției drepturilor lucrătorilor moldoveni conform legilor și regulamentelor relevante israeliene, inclusiv condițiile de muncă și de trai. De asemenea, lucrătorii angajați în baza Acordului vor fi protejați în conformitate cu legislația în domeniul securității sociale, în caz de accidente de muncă, incapacitate temporară de muncă și falimentul întreprinderii. Angajarea temporară a lucrătorilor va fi realizată doar de instituțiile publice abilitate din cele două state. În cazul Republicii Moldova angajarea este implementată de ANOFM. În anul 2018 numărul persoanelor angajate în baza acordului menționat a fost de 1.918 (în anul 2014– 1.291 persoane). Cumulativ, din anul 2014 și până la sfârșitul nului 2018 au fost realizate cu succes cinci etape de implementare a acordului dat în cadrul cărora au fost angajate 10.447 persoane. Cele mai multe dintre aceste persoane au fost angajate la profesia de tencuitor, urmată de profesiile armaturier și lucrător în cofraj⁶⁵.

Pe parcursul anului 2018 a fost negociat și încheiat Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Bulgaria privind reglementarea migrației de muncă (în vigoare din 12 septembrie 2018). Drept urmare a implementării Acordului moldo-bulgar în domeniul migrației de muncă, urmează a fi diversificate și domeniile ocupaționale ale lucrătorilor, întrucât angajarea în baza Acordului nu prevede o limitare a sectoarelor economice.

În același timp au fost inițiate negocierile asupra proiectelor de Acord în domeniul migrației de muncă cu R.Belarus, Kazahstan, inclusiv și Israel (în domeniul îngrijirii persoanelor vârstnice cu dizabilități).

Pe parcursul perioadei analizate au continuat negocierile privind revizuirea acordului bilateral privind migrația forței de muncă cu Federația Rusă (încheiat încă în anul 1993 prevederile căruia și-au depășit actualitatea în timp) și cu statul Qatar cu privire la angajarea temporară a cetățenilor moldoveni pe teritoriul acestuia⁶⁶. De asemenea a fost examinată inițiativa de proiect de Acord între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Turcia privind cooperarea în domeniul muncii. Propunerea dată a fost examinată și ulterior a fost transmis un proiect alternativ în domeniul migrației temporare la muncă părții turce spre examinare. Acordul va reglementa: asigurarea caracterului legal și temporar al migrației de muncă; asigurarea drepturilor de muncă și sociale ale lucrătorilor, garantarea achitării salariului și altor plăți convenite în contractul individual de muncă, precum și tratamentului egal cu lucrătorii din statele de destinație în domeniile de activitate respective.

În baza Acordului privind colaborarea în domeniul sănătății și științelor medicale în anul 2014 a fost semnată Declarația de intenție de colaborare în domeniul migrației personalului medical între Republica Moldova și Republica Federală Germania. În baza acestei Declarații a fost pregătit un proiect pilot pentru mobilitatea cadrelor medicale în Republica Federală Germania⁶⁷.

⁶⁵ ANOFM. COMUNICAT: Acordul bilateral între R. Moldova și Statul Israel în domeniul angajării în câmpul muncii a fost prelungit pentru 3 ani. <http://www.anofm.md/news/2015/12/17>

⁶⁶ Hotărârea Guvernului nr. 561 din 16.07.2014, pentru inițierea negocierilor asupra proiectului Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Statului Qatar cu privire la angajarea temporară a cetățenilor din Republica Moldova în Statul Qatar;

⁶⁷ Raport de progres privind realizarea Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei de dezvoltare a sistemului de sănătate pe perioada 2008-2017, pentru anul 2014, disponibil la adresa:

http://www.ms.gov.md/sites/default/files/sdss_2014.pdf

În domeniul readmisiei, în perioada 2014-2018, RM a semnat protocoale de implementare adiționale la Acordul de Readmisie UE- RM cu 5 state membre, precum și acorduri de readmisie cu 7 state non-UE. În același context, protocoale adiționale de implementare la Acordul de Readmisie UE- RM sunt în proces de negociere cu 6 state-membre UE și cu unele țări de origine ale migranților iregulari depistați în ultimii ani (ex: Cipru, Armenia, Federația Rusă, Republica Libaneză).

Comunicarea și conclucrarea cu Diaspora. Biroul pentru Relații cu Diaspora (BRD) al Cancelariei de Stat este instituția responsabilă pentru elaborarea și coordonarea politicilor publice pentru și cu participarea diasporei. Un obiectiv strategic al BRD este dezvoltarea unui dialog continuu cu comunitățile create în 35 de țări la inițiativa cetățenilor Republicii Moldova, inclusiv cu cele peste 250 de organizații ale diasporei (asociații non-guvernamentale, grupuri de inițiativă, centre culturale, institute de cercetare, cluburi sportive, grupuri de interes profesional, etc.) din 35 de țări. Acțiunile și programele politicii de stat în domeniul relațiilor cu diaspora sunt promovate drept servicii distincte oferite membrilor diasporei, în calitate de beneficiari legitimi și activi. Promovarea inițiativelor și programelor se concentrează pe schimbul de informații și dialogul productiv între părțile implicate, având la bază utilizarea eficientă a instrumentelor de comunicare în masă, inclusiv prin intermediul resurselor online de media (ex. pagina oficială a BRD pe Facebook, ok.ru, twitter, youtube); colaborarea cu organizațiile publice și private; participarea membrilor diasporei în procesul de consultări publice a documentelor de politici și luare a deciziilor.

O serie de realizări au fost atinse în ceea ce privește integrarea în cadrul strategic sectorial al acțiunilor pentru asigurarea susținerii diasporei moldovenești și inițiativelor venite din partea acesteia. Astfel, începând cu anul 2014, în Cadrul bugetar pe termen mediu, a fost instituit subprogramul „Susținerea diasporei moldovenești”⁶⁸, totodată două strategii sectoriale au integrat obiective și acțiuni destinate diasporei moldovenești⁶⁹.

Integrarea migrației în strategiile naționale de dezvoltare.

În scopul formulării viziunii și obiectivelor strategice ale Guvernului pe termen lung cu privire la domeniul diasporei-migrației-dezvoltării a fost creat Grupul de lucru pentru elaborarea proiectului Strategiei și a Planului de acțiuni, conform Dispoziției Guvernului Nr. 64/2014⁷⁰.

În anii 2015 – 2017 în cadrul Proiectul „ Migrație și dezvoltare locală”- I etapă (obiectivul căruia este asistarea comunităților afectate de migrație în vederea îmbunătățirii serviciilor locale (aprovizionarea cu apă și sanitație, servicii sociale, educație și sănătate) precum și a accesului la oportunități generatoare de venituri (reîncadrarea în câmpul muncii, susținerea dezvoltării afacerilor) au fost create și consolidate 40 Asociații de Băștinași pilot drept mecanism instituțional

⁶⁸<http://www.mf.gov.md/en/middlecost>

⁶⁹Hotărârea Guvernului nr. 271 din 09.04.2014, cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a culturii „Cultura 2020” și a Planului de acțiuni privind implementarea acesteia.

<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=352588>; Hotărârea Guvernului nr. 338 din 19.05.2014, cuprivire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a turismului „Turism 2020” și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia în anii 2014 – 2016.

<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=353037>;

⁷⁰Dispoziția Guvernului Nr. 64 din 4 iulie 2014. Disponibilă pe:

<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=353762>

de implicare continuă și eficientă a migranților în planificarea dezvoltării locale. Astfel circa 9.000 migranți au contribuit cu peste 3,5 mln lei pentru a aduce servicii mai bune în satele și orașele lor natale⁷¹.

Prin Hotărârea de Guvern nr.725/2017 cu privire la aprobarea Mecanismului de coordonare a politicii de stat în domeniul Diasporă, Migrație și Dezvoltarea, Guvernul și-a asumat angajamentul de a extinde abordarea integrată a domeniului dat la nivel local. Astfel, „abordarea integrată a domeniului DMD constituie un mecanism de comunicare și coordonare a tuturor părților implicate (autorități publice centrale și locale, societate civilă, mediu academic și privat, organizațiile internaționale, etc.) în vederea realizării obiectivelor strategice ale politicii de stat în domeniul DMD”. În anul 2017 a fost instituit Comitetul Interministerial DMD și au fost desemnate persoane responsabile din cadrul APC la nivel decizional și tehnic. Fiecare autoritate publică centrală a desemnat persoane responsabile de domeniul DMD pe două niveluri și anume la nivel decizional și tehnic. Urmare a activităților organizate la nivel local au fost desemnate 400 persoane responsabile de domeniul DMD. În cadrul APL de nivel II, au fost instituite Comitete locale responsabile de domeniul Diasporă Migrație și Dezvoltare în 20 de localități din țară.

C2. Cadrul instituțional

Republica Moldova dispune de un cadru instituțional bine dezvoltat în domeniul formulării politicilor migraționale, cât și a gestionării migrației cu participarea unui număr mare de actori instituționali (vezi Anexa nr.3).

Biroul Migrație și Azil din cadrul MAI, (www.bma.gov.md), creat în iulie 2006 este responsabil de implementarea politicii de stat în domeniul migrației și azilului, gestionării migrației prin admisie și documentare a străinilor cu permise de ședere, controlul legalității aflării străinilor pe teritoriul RM. Suplimentar, în baza Hotărârii Guvernului nr. 634/2012, Biroul a fost desemnat drept instituție responsabilă de actualizarea și elaborarea ulterioară a Raportului analitic al PME.⁷² În acest sens, în anul 2013 a fost creată o unitate suplimentară în cadrul BMA, care este responsabilă pentru coordonarea întregului proces de colectare, analiză a datelor și elaborare a PME, precum și pentru inițierea și coordonarea ședințelor Grupului Tehnic de Lucru (GTL) interinstituțional pentru actualizarea PME al RM.

Biroul Relații cu Diaspora, (www.brd.gov.md), creat în octombrie 2012, în prezent se află în cadrul Cancelariei de Stat a RM. Biroul Relații cu Diaspora (BRD) al Cancelariei de Stat este instituția responsabilă pentru elaborarea și coordonarea politicilor publice pentru și cu participarea diasporei. Obiectivul strategic al BRD este dezvoltarea unui dialog continuu cu comunitățile create în 35 de țări la inițiativa cetățenilor Republicii Moldova, inclusiv cu cele peste 250 de organizații ale diasporei (asociații non-guvernamentale, grupuri de inițiativă, centre culturale, institute de cercetare, cluburi sportive, grupuri de interes profesional, etc.) .

Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, (www.msmps.gov.md/), este organul central de specialitate al administrației publice, care este abilitat să elaboreze, promoveze și să asigure realizarea politicii statului în domeniul migrației de muncă și protecției sociale. În acest context a

⁷¹ http://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/projects/MIDL_Project.html

⁷² Hotărârea Guvernului Nr. 634/2012 cu privire la aprobarea Listei indicatorilor și a Șablonului Profilului Migrațional Extins al Republicii Moldova. Disponibilă pe: <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=344691&lang=1>

întreprins măsuri în direcția negocierii și încheierii acordurilor bilaterale pentru reglementarea fluxurilor muncitorilor migranți și protejarea acestora, prevenirea violenței în familie și a traficului de ființe umane (mai multe informații în acest sens sunt prezentate în Secțiunea C 1). În acest sens în cadrul *Agenției Naționale de Ocupare a Forței de Muncă*, (www.anofm.md), în anul 2012 a fost creată o unitate nouă - *Secția angajare peste hotare*. Această unitate este responsabilă pentru implementarea politicilor în domeniul migrației de muncă și coordonarea activităților în cadrul acordurilor bilaterale dintre Republica Moldova și alte țări, precum și monitorizarea activității agențiilor private de ocupare a forței de muncă peste hotare. Printre atribuțiile unității se mai enumeră: oferirea de asistență informațională cetățenilor Republicii Moldova despre politicile derulate privind emigrarea legală a forței de muncă; monitorizarea activității privind implementarea acordurilor bilaterale între Republica Moldova și alte state.

Ministerul Economiei și Infrastructurii, (www.mec.gov.md), este responsabil în continuare pentru crearea unui climat investițional favorabil în Republica Moldova pentru a atrage investițiile interne și străine, inclusiv remitențele. În acest sens Guvernul a lansat Programul - de atragere a remitențelor în economie PARE 1+1, pentru anii 2010-2012 extins ulterior pentru perioada anilor 2010-2015 și 2010-2021 HG nr.972/2010 cu ulterioarele modificări⁷³ (www.odimm.md/ro/pare/default.htm). Prin intermediul Programului PARE 1+1 în anii 2014-2018 au beneficiat de instruire cca două mii de persoane și a fost facilitat accesul la finanțare pentru 1.047 de întreprinderi, care au efectuat investiții în economie de circa 639,65 mln. lei, dintre care 212,66 mln.lei constituie suma granturilor aprobate în cadrul Programului. Analiza țărilor de proveniență a lucrătorilor migranți și rudelor de gradul I, participanți la Program, denotă faptul, că aceștea muncesc în peste 30 de state. Cea mai mare pondere o dețin persoanele care investesc remitențele obținute în Italia, urmate de cei din Federația Rusă.

Programul menționat este implementat și coordonat în continuare de **Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii** (www.odimm.md), și "tinde să faciliteze accesul migranților la finanțe, ajutând în același timp la canalizarea remitențelor prin intermediul canalelor oficiale, introducerea celor mai bune practici în statele gazdă ale migranților, crearea unei pârgii pentru introducerea inovațiilor și know-how-ului, creând în același timp locuri de muncă și soluționând alte probleme sociale".⁷⁴

Biroul Național de Statistică (www.statistica.md), este autoritatea administrativă centrală care gestionează și coordonează activitatea în domeniul statisticii din țară, inclusiv domeniul migrației. Sursele principale care oferă date despre migrația populației sunt Recensământul Populației și al Locuințelor (RPL), Ancheta Forței de Muncă (AFM) și Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice (CBGC). În Moldova, recensământul la moment este unica sursă de date cu privire la componența populației rezidente atât după caracteristici demografice generale, cât și caracteristici specifice relevante pentru migrația internațională, cum ar fi cetățenia și țara de naștere. În perioada 12-25 mai 2014 s-a desfășurat RPL, prin înscrierea datelor și informațiilor despre populație și locuințe în chestionarele de recensământ, aprobate de BNS. În cadrul recensământului au fost colectate date despre: numărul populației, inclusiv numărul persoanelor plecate din țară după perioadă și scop; repartizarea teritorială a populației; caracteristicile demografice, economice și nivelul de instruire; fondul de locuințe și clădiri de locuit; precum și condițiile de trai. Republica

⁷³ <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=336486>

⁷⁴ www.odimm.md/index.php?option=com_content&view=article&id=36&Itemid=184&lang=en

Moldova este prima țară ex-sovietică care în cadrul recensământului înregistrează nu doar populația, dar și al locuințele, așa cum este practicat și în Uniunea Europeană. Conform datelor RPL din anul 2014, numărul cetățenilor moldoveni plecați peste hotare a fost de 282,9 mii persoane, din care 156,0 mii bărbați și 126,9 mii femei. Distribuția acestora după motivul plecării denotă că cca 81 procente au plecat în scop de muncă. Din numărul total al celor plecați 60 de procente au fost în vârstă de 20-39 ani ⁷⁵.

Inspectoratul General al Poliției de Frontieră, (www.border.gov.md). De la reorganizarea sa din Serviciul de Grăniceri, în 2012, ceea ce a implicat incorporarea în subordinea MAI, Inspectoratul General al Poliției de Frontieră (IGPF) a fost demilitarizat și profesionalizat, în scopul de a-și asuma noi competențe în domeniul combaterii migrației ilegale și criminalității transfrontaliere. Procesul de reformare al instituției s-a desfășurat în conformitate cu standardele europene de gestionare a frontierelor, inclusiv recomandările și bunele practici prevăzute în Catalogul Schenghen al UE, sub ghidarea și prin colaborarea cu Agenția Europeană pentru Gestionarea Cooperării Operative la Frontierele Externe ale statelor membre ale Uniunii Europene (FRONTEX), a Misiunii UE de Asistență la Frontieră în Moldova și Ucraina (EUBAM) și altor organizații internaționale. Competențele atribuite IGPF prin Legea nr. 283/2011, cu privire la IGPF includ: elaborarea și implementarea politicii în domeniul managementului integrat al frontierei de stat, investigarea și urmărirea penală a infracțiunilor transfrontaliere (organizarea migrației ilegale, traficul de persoane, falsificarea documentelor de călătorie etc.); constatarea contravențiilor legate de șederea ilegală a persoanelor în zona de frontieră, trecerea ilegală a frontierei de stat; eliberarea de vize la frontieră în cazuri de urgență etc⁷⁶. În vederea realizării acestor competențe, în cadrul instituției au fost create subdiviziuni de investigații speciale, urmărirea penală și de expertiză a documentelor.

Parteneriatele regionale în domeniul migrației. Republica Moldova este parte a unor parteneriate regionale în domeniul migrației, menite să consolideze cooperarea în ceea ce privește politicile cu țările vecine, țările de destinație și cele de origine ale migranților, printre acestea pot fi enumerate următoarele: Parteneriatul Estic⁷⁷, Cooperarea operațională FRONTEX⁷⁸, Misiunea Uniunii Europene de Asistență la Frontieră în Moldova și Ucraina (EUBAM)⁷⁹, Parteneriatul de Mobilitate⁸⁰, Procesul de la Praga⁸¹, Procesul de la Budapesta⁸², Forumul Global privind Migrația și Dezvoltarea⁸³.

C3. Cadrul de politici

Guvernul a elaborat Strategia de **susținere a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii** pentru anii 2012–2020 și Planurile de acțiuni de realizare a acesteia pentru anii 2012–2014, 2015-2017 și

⁷⁵<http://statistica.gov.md/pageview.php?l=ro&idc=479&>

⁷⁶Legea cu privire la Poliția de Frontieră Nr. 283 din 28.12.2011, cu ulterioarele modificări, disponibilă la adresa: <http://lex.justice.md/md/342897/>

⁷⁷ <http://www.consilium.europa.eu/ro/policies/eastern-partnership/>

⁷⁸ <http://www.mfa.gov.md/jai/>

⁷⁹ <http://infoeuropa.md/misiunea-uniunii-europene-de-asistenta-la-frontiera-in-moldova-si-ucraina-eubam/>

⁸⁰ <http://www.mfa.gov.md/mobility-partnership-ro/>

⁸¹ <http://www.icmpd.org/our-work/migration-dialogues/prague-process/participants/>

⁸² <http://www.icmpd.org/our-work/migration-dialogues/budapest-process/>

⁸³ BRD (2015), „Nota informativă pentru Raportul de activitate 100 zile privind implementarea Programului de activitate al Guvernului 2015-2018, raport de activitate”.

http://gov.md/sites/default/files/biroul_pentru_relatii_cu_diaspora.pdf

2018-2020, Strategia oferă cadrul de politici pe termen lung și mediu privind dezvoltarea întreprinderilor micro, mici și mijlocii (ÎMM-uri) din Republica Moldova. Prin implementarea acestei strategii se dorește o trecere de la modelul de dezvoltare economică, bazat pe consum, la un nou model, orientat spre exporturi, investiții și inovații. Direcțiile prioritare ale strategiei menționate sunt: ajustarea cadrului normativ de reglementare la necesitățile dezvoltării ÎMM; îmbunătățirea accesului acestora la finanțare; dezvoltarea capitalului uman prin promovarea competențelor și culturii antreprenoriale, sporirea competitivității și încurajarea spiritului inovator, facilitarea dezvoltării ÎMM în regiuni și dezvoltarea parteneriatelor în afaceri, stimularea investițiilor economice în dezvoltarea afacerilor (implementarea Programului de atragere a remitențelor în economie „PARE 1+1”). ÎMM au un rol important în dezvoltarea economică a oricărei țări⁸⁴.

Pe parcursul anului 2018, MEI a elaborat și promovat în colaborare cu Organizația pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii: i) *Programul “Start pentru Tineri: o afacere durabilă la tine acasă”* pentru anii 2018-2020, (HG nr.973/2018), care are ca scop susținerea tinerilor, inclusiv celor reîntorși în facilitarea lansării și dezvoltării afacerilor sustenabile; ii) a promovat proiectul hotărârii de Guvern cu privire la Programul de atragere a remitențelor în economie “PARE 1 + 1” pentru anii 2010-2021. Astfel a fost aprobată HG nr.1087/2018, cu privire la extinderea termenului de activitate a Programului până în anul 2021.

Mobilitatea. Din perspectiva mobilității, în anul 2014, a fost semnat Acordul de Asociere între Uniunea Europeană și statele sale membre cu Republica Moldova, care prevede și crearea Zonei de Liber Schimb Complex și Cuprinzător. Principalul obiectiv al cadrului de colaborare UE–Moldova, așa cum este stabilit în Acordul de Asociere este promovarea asocierii politice și a integrării economice dintre părți, în baza valorilor comune și a legăturilor strânse, inclusiv prin creșterea participării RM în politicile, programele și agențiile UE. Unul din angajamentele asumate de părți se referă la aprofundarea dialogului și cooperării în domeniul mobilității, migrației, azilului și managementului de frontieră, în conformitate cu cadrul de politici migraționale ale UE, care vizează o colaborare în domeniul migrației legale și asigurării implementării eficiente a acordului de readmisie. Astfel, migrația este reflectată în Acordul de Asociere, ca fiind un subiect important, și anume: i) Articolul 14, prevede „cooperarea în domeniul migrației, azilului și a managementului de frontieră” cu accent pe „managementul comun al fluxurilor migraționale”; „cauzele principale și consecințele migrației” și facilitarea „migrației circulare pentru beneficiul dezvoltării”; ii) Articolul 32, prevede „colaborare bazată pe schimbul de informații și cele mai bune practici” în domeniul „managementului eficient al migrației în scop de muncă, care vizează fortificarea impactului pozitiv al acesteia asupra dezvoltării”.

În acest sens, Planul Național de Acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană pentru anii 2014-2016 și 2017-2019 prevede implementarea unui șir de acțiuni ce vizează: cooperarea comună în domeniul gestionării fluxurilor de migrație între UE și RM, a frontierelor comune, precum și în alte domenii aferente precum protecția internațională, integrarea străinilor, prevenirea și combaterea migrației ilegale, a traficului de persoane și de migranți, facilitarea migrației circulare în beneficiul dezvoltării RM, asigurarea circulației legale a persoanelor etc.

Reintegrarea și reîntoarcerea. Reintegrarea și reîntoarcerea migranților moldoveni reprezintă unul din elementele prezente în legislația națională. Un număr de activități au continuat să fie

⁸⁴Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020. Disponibil pe: <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=344806&lang=1>

implementate cu succes cum ar fi Programul de atragere a remitențelor în economie „PARE 1+ 1” și Programul Național de Abilitare Economică a Tinerilor (PNAET) care prevăd mobilizarea resurselor umane și financiare ale persoanelor plecate benevol peste hotare în scop de muncă, în dezvoltarea economică durabilă a RM și oferirea de instruire în domeniul dezvoltării abilităților antreprenoriale, precum și de asistență financiară pentru inițierea afacerilor.

Întru consolidarea centrelor informaționale pe lângă misiunile diplomatice ale Republicii Moldova, inclusiv prin furnizarea informației cu privire la reîntoarcere și posibilitățile de reintegrare social-economică (pct.7.3), a fost organizată ședința grupului ”Diplomatic Economic Club”, care a reunit reprezentanți ai misiunilor diplomatice, partenerilor de dezvoltare și camerelor bilaterale de comerț. În cadrul evenimentului dat s-a prezentat noua abordare a piețelor de export pentru sectoarele prioritare ale economiei RM și strategia de promovare a exporturilor pentru anii 2015-2016.

În contextul dat, MIEPO în cooperare cu Centrul olandez de promovare a importurilor din statele în curs de dezvoltare (CBI) a desfășurat programul de instruire ”Commercial Attaches & Investment Promoters”. Scopul evenimentului a fost familiarizarea atașajilor comerciali ai RM cu conceptul, caracteristicile, criteriile și modul de atragere a investițiilor străine directe (ISD) și promovarea afacerilor la nivel internațional, fiind instruiți 25 participanți, dintre care 19 atașați comerciali din cadrul Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova, reprezentanți ai MIEPO, CBI și Echipei de Atragere a Investițiilor de pe lângă Cabinetul Prim-ministrului.

În vederea aprobării programelor de formare continuă desfășurate de către organizații neguvernamentale, agenți economici, instituții de învățământ secundar profesional etc. (pct.10. 3) cu suportul Ambasadei Regatului Olandei a fost organizat atelierul cadrului consultativ Public Privat ”Identificarea instrumentelor de politici publice efective pentru a răspunde necesităților IMM-ilor”. La eveniment au participat actori cheie din domeniul public din Republica Moldova, reprezentanți ai instituțiilor de suport în afaceri, mediul academic, asociații de business, precum și experți din alte instituții și organizații naționale.

În perioada analizată, au fost organizate evenimente în scopul dezvoltării abilităților antreprenoriale. Întru extinderea mediului de afaceri în localitățile rurale prin atragerea veniturilor (remitențelor) MEI a întreprins acțiuni privind extinderea Rețelei Incubatoarelor de Afaceri. În anul 2015 a avut loc deschiderea Incubatorului de Afaceri din Cimișlia, scopul căruia a fost facilitarea accesului IMM la surse de finanțare, creșterea numărului de activități economice competitive, întărirea climatului investițional, precum și reducerea ratei șomajului în zonele-țintă. Incubatorul a găzduit cca 19 companii, din deferite sfere de activitate, creând aproximativ 60 locuri noi de muncă. În cadrul Rețelei de Incubatoare de Afaceri din Moldova fac parte Incubatoare de Afaceri din raioanele: Soroca, Ștefan-Vodă, Leova, Cahul, Rezina, Sângerei, Dubăsari, Ceadâr-Lunga și Nisporeni, în care activează peste 155 companii din sfera serviciilor și producerii.

În același timp în cadrul Programului de instruire continuă „Gestionarea eficientă a Afacerii” (GEA) în anul 2017 au fost realizate 93 cursuri de instruire pentru 2.494 de antreprenori, din care ponderea femeilor a fost de 83 procente. Modulele solicitate au fost: Contabilitatea pe domenii de aplicare; Legislația muncii și managementul resurselor umane; Management financiar; Achiziții publice și legislația în domeniu; Managementul timpului; Planificarea strategică a afacerii, etc. Cursurile de instruire au GEA au fost realizate în: mun. Chișinău, Bălți, inclusiv și 2 din partea

stângă a Nistrului (Tiraspol și Tighina) și raioanele: Anenii Noi, Cahul, Cimișlia, Criuleni, Comrat, Glodeni, Fălești, Leova, Telenești, Râșcani, Ungheni, Soroca, Sângerei, Strășeni, Ștefan Vodă.

Totodată a continuat implementarea Programului Național de Abilitate Economică a Tinerilor, fiind acordate consultații pentru 260 de tineri – potențiali antreprenori sau persoane care recent și-au înregistrat propria afacere.

Reintegrarea socio-economică a migranților. De asemenea au continuat să fie implementate cu succes programe de stat pentru **investirea remiterilor financiare de peste hotare** și cele de **reatragere permanentă/temporară și reintegrare socio-economică a migranților**.

Reîntoarcerea și reintegrarea migranților moldoveni rămâne a fi un obiectiv major de politici clar stipulat în Strategia națională în domeniul migrației și azilului (2011–2020), în Planul de Acțiuni de implementare a acesteia pentru anii 2016-2020 și în Planul de Acțiuni pentru anii 2014-2016 privind susținerea reintegrării cetățenilor reîntorși de peste hotare. Acest plan vizează mai cu seamă dezvoltarea unui cadru legislativ, instituțional și informațional eficient pentru facilitarea integrării migranților reîntorși; facilitarea integrării acestora pe piața muncii; dezvoltarea abilităților antreprenoriale a migranților pentru atragerea veniturilor acestora în economia națională; susținerea reintegrării cetățenilor moldoveni reîntorși de peste hotare în sistemul de asigurare obligatorie de asistență medicală, în scheme de protecție socială.

În anii 2015 – 2018 în cadrul Proiectului „Migrație și Dezvoltare Locală” (MiDL) - I etapă (obiectivul cărui este asistarea comunităților afectate de migrație în vederea îmbunătățirii serviciilor locale (aprovizionarea cu apă și sanitație, servicii sociale, educație și sănătate) precum și a accesului la oportunități generatoare de venituri (reîncadrarea în câmpul muncii, susținerea dezvoltării afacerilor) au fost create și consolidate 38 Asociații de Băștinași⁸⁵ din țară, mecanism instituțional de implicare continuă și eficientă a migranților în planificarea dezvoltării locale. Astfel circa 10.000 migranți au contribuit cu peste 3,5 mln lei pentru a aduce servicii mai bune în satele și orașele lor natale⁸⁶.

La începutul anului 2018 cu suportul proiectului MiDL implementat de către Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), a fost elaborat Mecanismul interinstituțional de referire (MIR) pentru (re)integrarea cetățenilor RM reîntorși de peste hotare. Astfel în mai a fost semnat Memorandumul de înțelegere la nivel central privind implementarea Mecanismului interinstituțional de referire pentru (re)integrarea cetățenilor Republicii Moldova reîntorși de peste hotare. Scopul Memorandumului de înțelegere constă în crearea unui cadru de colaborare între principalii actori naționali participanți în procesul de re(integrare) a cetățenilor Republicii Moldova reîntorși de peste hotare, pentru implementarea MIR.

Menționăm că, pe parcursul lunii iunie, 2018 la nivel local Memorandumul respectiv a fost semnat de 10 raioane/ municipii în cadrul cărora a fost pilotat MIR.

Potrivit HG nr.725/2017 cu privire la aprobarea Mecanismului de coordonare a politicii de stat în domeniul Diasporă, Migrație și Dezvoltare (DMD), Guvernul și-a asumat angajamentul de a extinde abordarea integrată a domeniului dat la nivel local. Astfel, „abordarea integrată a domeniului DMD constituie un mecanism de comunicare și coordonare a tuturor părților implicate (autorități publice centrale și locale, societate civilă, mediu academic și privat, organizațiile internaționale, etc.) în vederea realizării obiectivelor strategice ale politicii de stat în domeniul

⁸⁵ https://www.md.undp.org/content/dam/moldova/img/Harta%202018_preview.jpg

⁸⁶ http://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/projects/MIDL_Project.html

DMD”. În anul 2017 a fost instituit Comitetul Interministerial DMD și au fost desemnate persoane responsabile din cadrul APC și APL la nivel decizional și tehnic.

Prin implementarea Planului de acțiuni privind susținerea reîntegrării cetățenilor reîntorși de peste hotare, această categorie de cetățeni pot beneficia de informații privind posibilitățile de angajare și oferire a unui suport susținut la reîntegrare, vor fi identificate necesitățile de instruire și recalificare pentru a obține o profesie solicitată pe piața muncii interne.

Numărul cetățenilor moldoveni reîntorși în anii 2017-2018, înregistrați cu statut de șomer la ANOFM a constituit 1.514 persoane, dintre care 31,7 procente erau femei, iar 19,3 procente reprezentau tinerii cu vârsta de 16-19 ani. În anul 2018 o pondere mai mare a cetățenilor reîntorși reprezentau persoanele din mediul rural, aceștea constituind 61 procente, din care femeile au constituit cca. 57 procente. Cei mai mulți cetățeni ai RM reîntorși de peste hotare și înregistrați cu statut de șomer au fost cei reveniți din Federația Rusă – 61 procente, Italia – 7 procente, din Polonia, Germania și Turcia câte cca. 5 procente.

Pe parcursul anului 2018 la ANOFM au fost înregistrați cu statut de șomer 1.091 cetățeni ai Republicii Moldova reveniți de peste hotare. În rezultatul serviciilor prestate au fost plasați în câmpul muncii 478 de persoane, revenite de peste hotare.

În scopul facilitării integrării pe piața muncii, cetățenii moldoveni reîntorși de peste hotare și înregistrați ca șomeri, au putut beneficia prin intermediul structurilor teritoriale ale ANOFM de servicii de formare profesională. Astfel, pe parcursul anilor 2015-2018, peste 5.800 de cetățeni moldoveni reveniți de peste hotare au beneficiat de sprijin pentru a se reintegra în câmpul muncii⁸⁷.

În anul 2018 a fost inițiat Programul de Granturi Tematice Diaspora Engagent Hub (DEH) – destinat cetățenilor originari din Republica Moldova aflați peste hotare, fiind implementat de Cancelaria de Stat prin intermediul BRD cu susținerea financiară a Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare. Scopul programului fiind susținerea moldovenilor din străinătate în implementarea ideilor în RM și de a pune în valoare capitalul uman al diasporei. În acest sens au au fost finanțate 12 proiecte ale diasporei la așa subprograme, ca: Abilitatea femeilor în diasporă; Reîntoarcerea profesională a diasporei; Parteneriate tematice regionale. În cadrul acestor proiecte au beneficiat de susținere, inclusiv instruiți cca. 800 de persoane din mai multe localități ale RM.

Intenția migranților reîntorși de a rămâne în țară reprezintă un factor important ce influențează procesul (re)integrării acestora pe piața muncii. Potrivit datelor sondajului „Calitatea vieții și migrația”⁸⁸, în anul 2018, doar 12 procente dintre respondenții, care s-au reîntors acasă de peste hotare, au declarat că nu intenționează să plece înapoi în următoarele 6 luni. Deși valorile indicatorului dat au fost similare celor din anul 2017, sunt observate schimbări importante în cadrul grupurilor de vârste. Astfel, a scăzut proporția celor reveniți acasă, decizi să nu plece în viitorul apropiat, din grupul de vârstă 18-44 de ani. Însă, a crescut de două ori proporția celor decizi să rămână acasă, după ce au revenit de la munca de peste hotare, din grupul de vârstă 45-59 ani. Aceasta vine să confirme datele AFM a BNS care relatează asupra tendințelor de diminuare a proceselor migratorii începând cu vârsta de 45 ani și pe măsura înaintării în vârstă. Aceste tendințe constituie o provocare pentru ANOFM, care urmează să depună eforturi însemnate pentru

⁸⁷ <http://www.anofm.md/news/2018/12/18-0>

⁸⁸ IDIS/CBS-AXA (2018). ”People Watch: Calitatea vieții și migrația”. Disponibil la adresa: http://viitorul.org/fi les/library/Sondaj%20iulie_2018.pdf; și

IDIS/CBS-AXA (2017). ”People Watch: Calitatea vieții – Probleme sociale”. Disponibil la adresa: http://viitorul.org/fi les/library/Sondaj%20septembrie_.pdf

(re)integrarea acestor persoane pe piața muncii, revenirea cărora este însoțită nu doar de calificări și competențe care necesită a fi valorificate în țară, dar și de probleme de (de)calificare, precum și cele de sănătate.

Programe pentru copiii din diasporă. În luna august 2018, s-a desfășurat cea de-a șasea ediție a Programului DOR, destinată copiilor din diaspora. **Programul DOR - Diasporă. Origini.** Reveniri, este o inițiativă a Guvernului, se desfășoară sub înaltul patronaj al Prim-ministrului și este pusă în practică de BRD, începând cu anul 2013. Scopul programului DOR este de a consolida legăturile emoționale, culturale și de identitate ale copiilor – generația a doua de emigranți, cu țara lor de baștină, Republica Moldova. Programul a apărut drept rezultat al necesității clar exprimate a diasporei moldovenești de a menține relația cu valorile tradiționale ale țării și de a crește gradul de conexiune emoțională cu Republica Moldova. Programul DOR a fost organizat de Guvernul RM (BRD) în parteneriat cu OIM Moldova, cu intenția de a deveni un program de angajare, care să corespundă nevoilor diferitor beneficiari. La Programului menționat în anul 2018 au participat o sută de persoane din 18 țări - Italia, Ucraina, România, Federația Rusă, Spania, Grecia, Portugalia, Cehia, Franța, Norvegia, Marea Britanie, Irlanda, Germania, SUA, Canada, Bulgaria, Georgia și Republica Moldova - cu vârsta cuprinsă între 12-17 ani.

Principalul instrument de operaționalizare a politicilor și documentelor strategice care vizează **combaterea migrației ilegale și a traficului** de ființe umane, continuă să fie SNR al MSMPS pentru victimele și potențialele victime ale traficului de persoane. SNR este un sistem integrat care acordă asistență comprehensivă victimelor și persoanelor vulnerabile, inclusiv copiilor și vârstnicilor lăsați fără îngrijire, prin referirea acestora către autoritățile locale și prestatorii de servicii pentru societatea civilă, **Coordonarea și coerența politicilor la nivel național.** Actualmente, coordonarea politicilor și strategiilor ce țin de fenomenul migrației se realizează în cadrul unui aranjament instituțional impresionant, fiind canalizată prin intermediul organelor interinstituționale⁸⁹.

Comisia pentru coordonarea unor activități ce țin de procesul migrației este un organ consultativ permanent sub egida Guvernului, care a fost creată în februarie 2010, redenumită în **Comisia de coordonare a activităților în domeniul migrației și azilului** în anul 2018, prin HG nr.947/2018, prezidată de MAI. Comisia are drept scop analiza și coordonarea activităților ce țin de implementarea politicilor în domeniul migrației, azilului, apatridiei și integrării străinilor. Comisia se întrunește în ședințe la necesitate, dar nu mai rar decât o dată în an. Până în anul 2013 Comisia nu s-a prezentat a fi eficientă din cauza caracterului sporadic al activității sale și naturii de recomandare a hotărârilor sale. Astfel, în cadrul Atelierului de Lucru al Guvernului Moldovei și Echipei de Țară a Organizației Națiunilor Unite (ONU) din Moldova pentru stabilirea priorităților în domeniul migrației și dezvoltării (mai 2013), organizat în cadrul Proiectului Programului Pilot „Integrarea Migrației în Strategiile Naționale de Dezvoltare” (MOMID), printre alte subiecte a fost discutată și propusă necesitatea reluării activității Comisiei în cauză. În acest context, în noiembrie 2013, a avut loc a doua ședință a Comisiei date, care a întrunit membrii desemnați conform HG nr. 133/2010 de instituire a acestui organ consultativ. În cadrul ședinței în cauză s-a discutat necesitatea modificării Regulamentului Comisiei în vederea completării rândurilor Comisiei cu reprezentanți ai societății civile – partenerii de bază în elaborarea, ajustarea politicilor la standardele internaționale și europene, precum și în implementarea politicilor în

⁸⁹ Mai multe informații privind organele interministeriale consultative în domeniul migrației, pot fi analizate în cadrul Raportului PME, 2005-2010, Secțiunea C.

domeniul migrației și azilului. În acest scop, au fost incluși reprezentanții din partea BRD, OIM Moldova și ÎCNUR Moldova. Modificările propuse au fost efectuate în scopul eficientizării activității Comisiei, asigurării transparenței activității acesteia, precum și în scopul unei mai bune diseminări a informației. De asemenea, s-a stabilit că pe viitor, întreg procesul de coordonare a PME să fie supravegheat de Comisia respectivă; aceasta funcție fiind preluată de la Comisia Națională pentru Populație și Dezvoltare, care a coordonat întreg procesul de elaborare și aprobare a PME până la sfârșitul anului 2012. Comisia dată a coordonat procesul de elaborare a PME al RM până în octombrie 2018.

La sfârșitul anului 2018 a fost modificată structura și Regulamentul Comisiei, acesta în prezent prevede activități ce țin de participarea la elaborarea și implementarea politicilor și strategiilor de stat în domeniul gestionării proceselor migraționale, prevenirii și combaterii migrației ilegale, precum și la avansarea soluțiilor de reformă pentru redresarea situației migraționale în țară, în conformitate cu standardele internaționale. Elaborează recomandări de perfecționare a legislației în domeniul gestionării proceselor migraționale, prevenirii și combaterii migrației ilegale.

Parteneriatul de Mobilitate (PM) RM-UE este o inițiativă, care reunește mai multe proiecte și inițiative în domeniul migrației și se referă, în mod prioritar, la consolidarea capacităților instituționale în domeniul gestionării migrației, promovarea migrației legale, consolidarea relațiilor cu diaspora, stimularea revenirii și reintegrării migranților moldoveni, investirea eficientă a remitențelor, asigurarea protecției sociale, supravegherea frontierei și securitatea documentelor, precum și cooperarea în domeniul luptei contra migrației ilegale și a traficului de ființe umane. PM oferă un cadru politic de cooperare cu UE (Serviciul European pentru Acțiune Externă, Comisia Europeană, Fundația Europeană de Formare – ETF și Agenția Europeană pentru Gestionarea Cooperării Operative la Frontierele Externe ale statelor membre ale Uniunii Europene – FRONTEX) și 16 state membre ale UE în domeniul migrației, vizând toate dimensiunile de cooperare ale Abordării Globale pentru Migrație și Mobilitate a UE (GAMM)⁹⁰. Mecanismul de monitorizare și coordonare a implementării a PM este compus din mai multe instrumente, inclusiv Reuniunea la Nivel Înalt, Reuniunea Platformei Locale de Cooperare transformată în Reuniunea Platformei Locală de Cooperare în format extins și Comitetul Național de Coordonare, care este responsabil de raportarea Guvernului privind ultimele evoluții în implementarea PM⁹¹.

Reuniunile Platformei Locale de Cooperare în format extins întrunesc reprezentanți din partea autorităților moldovenești, statelor membre UE, Comisiei Europene, Serviciului european pentru acțiune externă, organizațiilor internaționale, societății civile și mediului academic. Scopul unor astfel de reuniuni este de a aprecia nivelul implementării obiectivelor stipulate în cadrul Declarației Comune privind PM; a prezenta activitățile implementate, curente sau cele planificate în cadrul PM; a evalua mecanismul actual de implementare, cooperare și monitorizare în cadrul PM pentru consolidarea și îmbunătățirea acestuia; a stabili perspectivele și oportunitățile pentru cooperarea pe viitor între parteneri; a identifica prioritățile pentru cooperarea în cadrul altor platforme bi-și multilaterale din domeniul migrației și mobilității la nivel regional și global; și de a prezenta primele rezultate ale procesului de evaluare a PM. În acest context anual sunt organizate reuniuni în format extins a Platformei Locale de Cooperare a Parteneriatului de Mobilitate Republica Moldova–Uniunea Europeană. În cadrul acestor reuniuni, sunt discutate subiecte ce țin de:

⁹⁰Parteneriat de Mobilitate RM-UE, a opta reuniune la nivel înalt .<http://www.brd.gov.md/ro/content/parteneriat-de-mobilitate-rm-ue-opta-reuniune-la-nivel-inalt>

⁹¹Parteneriatul de Mobilitate.<http://www.mfa.gov.md/parteneriatul-de-mobilitate/>.

progresul implementării PM, RM–UE, mobilitate, migrație legală și integrare, creșterea impactului migrației și mobilității asupra dezvoltării, managementul frontierei, readmisia, documentele de identitate și călătorie, combaterea migrației ilegale și a traficului de ființe umane, precum și aspecte privind monitorizarea și evaluarea PM, RM–UE. De asemenea, anual la Bruxelles, au loc Reuniunile la Nivel Înalt a Parteneriatului de Mobilitate Republica Moldova–Uniunea Europeană, unde sunt discutate rezultatele activităților desfășurate pe parcursul anului și examinate posibilitățile de lansare inițiativelor noi. Promovarea migrației legale, susținerea mobilității academice, integrarea migrației în dezvoltare și combaterea migrației ilegale au fost unele dintre domeniile de interes prioritar identificate de către parteneri. În noiembrie 2015, la Bruxelles a avut loc cea de-a opta Reuniune de Nivel Înalt a Parteneriatului de Mobilitate RM–UE, în cadrul căreia au fost prezentate performanțele obținute, printre care sunt: elaborarea proiectului Strategiei Naționale „Diaspora – 2025”, implementarea abordării ”whole-of-government” (la nivelul întregului Guvern), desemnarea punctelor focale în domeniul migrației și dezvoltării, la nivel național⁹². De asemenea a fost discutată noua abordare a migrației și mobilității propuse în cadrul Comunicării comune a Înaltului Reprezentant al UE și a CE referitoare la revizuirea Politicii Europene de Vecinătate (PEV), precum și examinate noi inițiative de viitor. Reprezentanții CE și ai statelor membre ale UE au apreciat efortul și dinamica pozitivă de implementare a proiectelor și inițiativelor realizate în domeniul migrației legale și consolidării relațiilor cu diaspora, prevenirii și combaterii migrației iregulare, facilitării mobilității circulare și valorificării migrației în politicile de dezvoltare a țării. Partenerii europeni au încurajat Republica Moldova să împărtășească această experiență cu celelalte țări care implementează Parteneriatul de Mobilitate, exprimând disponibilitatea de a acorda sprijin pentru aplicarea în practică a inițiativelor și proiectelor în domeniu, inclusiv prin noile instrumente financiare ale Comisiei Europene. Totodată, la reuniune Republica Moldova a prezentat prioritățile de cooperare în cadrul PM pentru anul 2016 și informația actualizată din baza online de date electronice Scoreboard a Parteneriatului de Mobilitate.⁹³ La reuniunea în format extins a Platformei Locale de Cooperare a Parteneriatului de Mobilitate RM–UE, din anul 2017, care a avut loc la Chișinău, a fost reiterat angajamentul Republicii Moldova pentru valorificarea potențialului Parteneriatului în domeniul migrației, mobilității și dezvoltării, inclusiv în contextul implementării Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă ale Agendei ONU 2030 și a elaborării Pactului Global pentru Migrație. De asemenea a fost reflectat impactul migrației asupra dezvoltării prin programe și proiecte precum cele implementate de NEXUS, OIM sau cele de atragere a remitențelor. Un accent special a fost pus pe reintegrarea migranților moldoveni și implicarea acestora în dezvoltarea economică a Republicii Moldova. Totodată, au fost prezentate ultimele rezultate în contextul programelor precum PARE 1+1 și MiDL–Migrațiune și Dezvoltare Locală. O atenție deosebită a fost acordată temelor ce țin de combaterea migrației ilegale, gestionarea frontierelor, securitatea documentelor, precum și protecția internațională și azilul. În acest domeniu, din anul 2017, Republica Moldova beneficiază de proiecte finanțate de către Instrumentul Financiar al Parteneriatului de Mobilitate, trei dintre care sunt deja în curs de implementare împreună cu partenerii din România, Letonia și Centrul Internațional pentru Dezvoltarea Politicilor Migraționale⁹⁴.

⁹²Parteneriat de Mobilitate RM-UE, a opta reuniune la nivel înalt. <http://www.brd.gov.md/ro/content/parteneriat-de-mobilitate-rm-ue-opta-reuniune-la-nivel-inalt>.

⁹³Viceministrul Daniela Cujbă a coprezidat cea de-a 8-a reuniune la nivel înalt a Parteneriatului de Mobilitate RM – UE. <http://www.mfa.gov.md/comunicate-presa-md/502535/>

⁹⁴<http://old.mfa.gov.md/comunicate-presa-md/508234/>

Grupul Tehnic de Lucru interinstituțional creat în 2010 în cadrul proiectului OIM „Susținerea implementării componentei de migrație și dezvoltare a Parteneriatului de Mobilitate UE–Moldova”, care coordonează activitățile ce țin de elaborarea PME al RM continuă să fie lucrativ, actualmente membrii acestui grup sunt implicați activ în elaborarea și implementarea PME al RM, inclusiv și a acestei ediții. Activitatea GTL interinstituțional din anul 2013 este coordonată de BMA din cadrul MAI.

Consiliul Național pentru Managementul Integrat al Frontierei de Stat (CNMIFS) este un organ consultativ instituit în anul 2015. Misiunea Consiliului este de a eficientiza comunicarea și colaborarea dintre autoritățile din sistemul managementului integrat al frontierei de stat, precum și de a contribui la fundamentarea deciziilor acestora privind măsurile adoptate și acțiunile corelate ce urmează a fi întreprinse în vederea securizării frontierei de stat și a realizării unui management performant al acesteia. Printre sarcinile de bază ale CNMIFS se enumeră: i) stabilirea concepției de ansamblu și asigurarea coordonării unitare, pe baza Strategiei naționale de management integrat al frontierei de stat, a acțiunilor și măsurilor pentru securizarea frontierei de stat desfășurate de autoritățile din sistemul managementului integrat al frontierei de stat, iar pe baza deciziilor adoptate în acest sens formulează recomandări; ii) coordonarea acțiunilor autorităților din sistemul managementului integrat al frontierei de stat pentru implementarea Strategiei naționale de management integrat al frontierei de stat, astfel încât să se asigure respectarea principiului evitării suprapunerilor de competențe, activități și investiții între acestea; iii) adoptarea deciziilor în vederea soluționării problemelor din domeniul de competență cu care se confruntă sau, după caz, sesizează Guvernul și propune adoptarea măsurilor ce se impun pentru rezolvarea acestora; iv) aprobarea conceptului și obiectivelor Strategiei naționale de management integrat al frontierei de stat, elaborate pe baza propunerilor formulate de autoritățile din sistemul managementului integrat al frontierei de stat; v) adoptarea deciziilor în vederea asigurării coerenței în procesul de elaborare și implementare de politici în domeniul managementului integrat al frontierei de stat ale autorităților din sistemul managementului integrat al frontierei de stat; vi) formularea recomandărilor de armonizare a legislației naționale cu normele și practicile internaționale în domeniu; vii) coordonarea și monitorizarea activității grupurilor de lucru din subordinea sa, adoptarea deciziile necesare sau, după caz, formularea propunerile ce se impun⁹⁵. Consiliul își desfășoară activitatea sub autoritatea și conducerea directă a președintelui Consiliului Conform HG nr.902/2015, președinte al Consiliului a fost desemnat Ministrul afacerilor interne.

Cu toate acestea, în pofida aranjamentului instituțional solid existent, RM necesită îmbunătățirea în continuare a mecanismului de coordonare interinstituțională, pentru a elabora și dezvolta politici eficiente de gestionare a migrației.

C4. Cadrul de programe

În scopul asigurării unei mai bune coordonări a asistenței externe oferite Republicii Moldova, în august 2015, Guvernul prin Hotărârea nr. 561, a reglementat cadrul instituțional și mecanismul de acordare a asistenței externe. De menționat că, hotărârea respectivă a actualizat/ complementat HG nr. 12/2010 precedentă, și stipulează în mod expres apartenența (subscrierea) țării noastre la angajamentele pe plan internațional în domeniul eficientizării asistenței externe, precum sunt:

⁹⁵Hotărârea Guvernului nr. 902 din 31.12.2015, cu privire la Consiliul Național pentru Managementul Integrat al Frontierei de Stat.

Declarația de la Paris, Agenda de acțiuni de la Accra, Angajamentele de la Busan (Republica Coreea) și Comunicatul de la Mexico. De asemenea, hotărârea vizată prevede exercitarea de către Prim-ministru a funcției de Coordonator național în domeniul asistenței externe, iar direcționarea și corelarea asistenței externe pentru realizarea priorităților naționale de dezvoltare social-economică, precum și pentru utilizarea eficientă și eficace a acesteia, revine Comitetului Interministerial de Planificare Strategică (CIPS)⁹⁶.

În cadrul modificării/ajustării instituționale, Cancelaria de Stat până în anul 2018 și-a menținut rolul său de **autoritate națională de coordonare a asistenței externe**, responsabilă de programarea, monitorizarea, evaluarea operațională și evaluarea metodologică, precum și asigurarea transparenței în valorificarea asistenței externe acordate țării de către comunitatea donatorilor. În particular, Direcția generală coordonarea politicilor, a asistenței externe și reforma administrației publice centrale (unitatea națională de coordonare) a asigurat: (i) definitivarea priorităților de asistență externă în conformitate cu principalele documente naționale de dezvoltare și propunerile sectoriale, (ii) coordonarea elaborării și negocierii acordurilor în domeniul asistenței externe; (iii) diversificarea și intensificarea cooperării tehnice și financiare cu comunitatea donatorilor; (iv) analiza continuă a procesului de programare, mersului implementării asistenței externe la nivel național (capacitatea și gradul de absorbție), propuneri de soluții pentru depășirea problemelor; (v) acordarea suportului necesar autorităților administrației publice în eficientizarea mecanismului de coordonare sectorială a asistenței externe, inclusiv pentru obținerea coerenței și concordanței intersectoriale dintre proiectele și programele de asistență externă, și excluderea suprapunerilor; (vi) monitorizarea și evaluarea asistenței externe în vederea maximizării impactului acesteia asupra dezvoltării economice a țării; (vii) evidența și validarea programelor de asistență tehnică acordate țării și (viii) asigurarea transparenței asistenței externe și implementarea politicii de comunicare cu comunitatea donatorilor și societatea civilă⁹⁷. Pentru realizarea acestor sarcini, Cancelaria de Stat a utilizat⁹⁸:

- (i) Platforma pentru gestionarea asistenței externe (AMP) –Sistem informațional automatizat în care este stocată informația privind proiectele/ programele de asistență externă acordată țării⁹⁹, și,
- (ii) Consiliile sectoriale de coordonare pentru gestionarea și monitorizarea eficacității asistenței externe.

Autoritatea Națională de Coordonare a Asistenței Externe, utilizează informația oferită de Consiliile de coordonare sectoriale pentru a defini prioritățile pentru asistență externă care urmează să fie aprobate de Comitetul interministerial pentru planificare strategică. Cancelaria de Stat dispune de o Platformă de Gestionare a Asistenței Externe (AMP)¹⁰⁰, care oferă date complete și actualizate privind asistența tehnică oferită Moldovei, mai cu seamă include lista proiectelor de asistență tehnică implementate în țară în diferite domenii. În descrierea proiectelor incluse în AMP este indicat obligatoriu: (i) titlul proiectului (în limbile română și engleză), (ii) agențiile beneficiare și agențiile donatoare; (iii) sectoarele primare și locul de desfășurare; (iv) datele de facto a începerii

⁹⁶Cancelaria de Stat a Republicii Moldova (2017). „Cooperarea pentru Dezvoltare. Raport anual 2016 cu privire la asistența externă acordată Republicii Moldova”. Disponibil la adresa:

http://amp.gov.md/portal/sites/default/files/inline/oda_raport_2016.pdf

⁹⁷P. 19 și 20 din Hotărârea Guvernului nr. 561/2016, cu privire la reglementarea cadrului instituțional și mecanismului de coordonare a asistenței externe acordate RM de organizațiile internaționale și țările donatoare, <http://lex.justice.md/md/360497/>

⁹⁸ Ibidem.

⁹⁹ <http://amp.gov.md/portal/>

¹⁰⁰Platforma de Gestionare a Asistenței Externe este disponibilă online începând cu anul 2014, <http://amp.gov.md/portal/?language=ro>

și finalizării proiectului; (v) angajamentele și debursările curente (EUR). Opțional pot fi obținute informații despre: statutul proiectului, obiectivul, scopul, acțiunile propuse și rezultatele proiectului, memorandumul semnat, conexiunea cu prioritățile strategice naționale de dezvoltare, bugetul proiectului și cazurile speciale, inclusiv detalii despre tipul finanțării, agenția finanțatoare și partenerii de implementare¹⁰¹. Proiecte noi trebuie să fie incluse în AMP de către instituțiile responsabile, imediat după semnarea și aprobarea proiectului. Donatorii trebuie să actualizeze AMP cu informații noi trimestrial. Până în anul 2018 Cancelaria de Stat a fost autoritatea responsabilă pentru validarea oricăror modificări efectuate în AMP¹⁰².

Începând cu aprilie 2018 potrivit prevederilor HG nr. 377/2018 „Cu privire la reglementarea cadrului instituțional și mecanismul de coordonare și management al asistenței externe”, Ministerul Finanțelor (MF) a fost desemnat drept autoritate națională de coordonare a asistenței externe. În continuare MF (Secția asistență financiară externă din cadrul Direcției investiții publice și asistență financiară externă) este responsabil de mecanismul de coordonare și management al asistenței externe și îndeplinește rolul de punct unic de contact/control în relația cu partenerii externi de dezvoltare și autoritățile publice privind propunerile de proiecte/programe de asistență externă¹⁰³.

Pe parcursul ultimilor ani a continuat implementarea componentei de migrație și de dezvoltare a Parteneriatului de Mobilitate UE – Republica Moldova, prin intermediul acesteia fiind realizată o informare amplă a populației cu privire la modalitățile migrației, precum și sporirea competențelor funcționarilor consulari ai MAEIE în domeniul diasporei. Totodată, BMA a oferit suportul la lansarea și dezvoltarea unui sistem informațional de vize. Sistemul Informațional de Gestionare a Vizelor - SIGV a fost lansat la 5 mai 2014, iar începând cu luna august funcționează sistemul de emiteră a vizei electronice e-Viza de către MAEIE.

Republica Moldova a înregistrat progres în implementarea *Parteneriatului de Mobilitate cu UE (PM)*, contribuind la realizarea multor priorități ale partenerilor, prin intermediul proiectelor și inițiativelor cuprinse în cadrul Abordării Globale a Migrației și Mobilității (AGMM). Începând cu aprilie 2014 deja cetățenii Republicii Moldova circulă liber în Uniunea Europeană beneficiind de regim liberalizat de vize.

Republica Moldova asigură continuitatea reformelor începute prin intermediul implementării Matricei de politici pentru suport bugetar privind liberalizarea regimului de vize, Proiectul UE - Suport în implementarea Planului de acțiuni privind liberalizarea regimului de vize în perioada 2014-2016, destinat MAI și altor precum și alte instituții publice centrale cu competențe în domeniul vizat.

Reprezentanții instituțiilor naționale relevante asigură participarea și implicarea activă în activitățile celor patru platforme ale *Parteneriatului Estic* (PaE): democrație, bună guvernare și stabilitate; integrare economică și convergență cu politicile UE; securitate energetică; contacte umane¹⁰⁴. MAI/BMA participă la lucrările Panelului cu privire la Migrație și Azil, care urmărește asigurarea cooperării și realizarea schimbului de bune practici în domeniul politicilor migraționale

¹⁰¹ <http://amp.gov.md/portal/activities>

¹⁰²Notă de orientare/Plan de Gestiune a Datelor pentru Platforma pentru Gestiunea Asistenței Externe – Republica Moldova.

Capitolul 7: Programul actualizărilor. http://amp.gov.md/portal/sites/default/files/inline/amp-planul_de_gestiune_a_datelor_0.pdf

¹⁰³<http://mf.gov.md/ro/content/asisten%C8%9Ba-financiar%C4%83-extern%C4%83>

¹⁰⁴Guvernul Republicii Moldova (2015). „Raport privind implementarea Programului de activitate a Guvernului, Integrarea europeană: Libertate, Bunăstare și Democrație” 2013-2014”. P.6.

http://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/1_raport.pdf

și în domeniul azilului între țările PaE (Armenia, Azerbaidjan, Georgia, Moldova, Belarus, Ucraina) și UE, pentru a facilita ajustarea sistemelor de gestionare a migrației și azilului la standardele internaționale. În același timp, autoritățile de frontieră ale RM participă la lucrările Panelului cu privire la Managementul Integrat al Frontierei, care urmărește asigurarea dialogului și cooperării între autoritățile de frontieră ale PaE, UE și alți actori internaționali în domenii aferente managementului frontierei, în vederea facilitării mobilității persoanelor și bunurilor peste frontiere prin asigurarea controlului eficient al frontierelor, prevenirea și combaterea infracțiunilor transfrontaliere, inclusiv a traficului de persoane și a migrației iregulare. Ambele panee își desfășoară lucrările în cadrul Platformei PaE „Democrație, Bună Guvernare și Stabilitate”.

Totodată, MAEIE asigură promovarea constantă a priorităților țării noastre în contextul PaE în cadrul dialogului cu partenerii europeni. Republica Moldova a participat la toate reuniunile Platformelor, inițiativelor pilot desfășurate în cadrul Parteneriatului Estic, preluând experiența partenerilor europeni relevantă domeniilor corespunzătoare din Acordul de Asociere, precum și împărtășind la rândul său bunele practici acumulate cu statele din PaE, cum ar fi de exemplu în domeniul vizelor sau gestionării migrației. Rezultatele bune obținute de Moldova în contextul dimensiunii bilaterale a PaE o plasează în fruntea statelor PaE, apreciere dată în primul rând de UE și statele membre ale UE.

Domaniul migrației forței de muncă s-a axat pe perfecționarea cadrului legislativ și aducerea în concordanță cu normele legale a unor acte legislative în domeniu. Astfel, au fost operate modificări la Legea cu privire la migrația de muncă și la Legea privind regimul străinilor în Republica Moldova. Modificările în cauză, care prevăd și excluderea cotei de imigrare în scop de muncă - vor contribui la crearea unui cadru normativ mai eficient de reglementare a relațiilor între subiecții implicați în procesul de migrație de muncă și la stabilirea unui climat prielnic investitorilor străini. Totodată, prin intermediul Proiectului-pilot privind mobilitatea forței de muncă, au fost realizate servicii în domeniul instruirii și ocupării forței de muncă, și al îmbunătățirii managementului fluxurilor de migrație a forței de muncă calificate între Italia și Republica Moldova. Activitățile de bază s-au axat pe organizarea și desfășurarea cursurilor lingvistico-vocaționale. De asemenea, în cadrul *proiectului regional „Promovarea și protejarea drepturilor femeilor lucrătoare migrante”* implementat de către UN Women în parteneriat cu Ministerul Sănătății Muncii și Protecției Sociale, a fost efectuată analiza legislației naționale în contextul corespunderii acesteia la prevederile CEDAW, rezultatele căreia au fost subiectul mai multor ateliere de lucru cu reprezentanții guvernului, societății civile și ale lucrătoarelor migrante. Amendamentele propuse pentru a fi introduse în cadrul legislativ și normativ au fost operate și expediate pentru aprobare finală¹⁰⁵. De asemenea a fost elaborat un Ghid al serviciilor prestate la nivel local, care reprezintă o cartografiere a serviciilor disponibile la nivel local, în domeniile asistenței și protecției sociale, angajării în câmpul muncii, antreprenariat, agricultură cât și a serviciilor funciare și cadastrale în funcție de etapa de migrație: pre-migrare, migrare și/ sau post-migrare. Tot în cadrul aceluiași proiect a fost elaborată platforma electronică www.e-angajare.md, datorită căreia a fost posibilă organizarea periodică a târgurilor locurilor de muncă on-line în scopul informării, în primul rând, a cetățenilor aflați peste hotare, dar și a celor din țară.

¹⁰⁵Republic of Moldova. Mobility Partner ship. Information newsletter. November 2015.
<http://www.mfa.gov.md/img/docs/buletin-informatiional-mobilitate-12.pdf>

Proiectul „Reîntoarcerea și Reintegrarea Voluntară Asistată a Minorilor și Tinerilor Adulți”, cu accent pe prevenirea traficului, implementat de Guvernul Austriei și Fondul European de Returnare, a contribuit la asistarea mai multor beneficiari și la crearea Comitetului Inter-Instituțional pentru monitorizarea implementării activităților proiectului.

Proiectul „Sporirea calității asistenței de reintegrare a migranților moldoveni – crearea Centrului de Criză”, în perioada 2014-2016, implementat de Agenția Cehă pentru dezvoltare (CzDA), pentru Migranți repatriați sau reîntorși în țară, care au atins vârsta de 18 ani și care se află în situație de criză și necesită incluziunea socială/ familială/Serviciului-plasament de urgență din cadrul Azilului republican pentru invalizi și pensionari din municipiul Chișinău; – Centrul de Protecție și Asistența pentru Victime și Potențialele Victime ale Traficului de Ființe Umane din Chișinău (CAP); Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale.

Guvernele Regatului Norvegiei, Regatul Danemarcei și Confederația Elvețiană au contribuit la combaterea traficului de ființe umane, la prevenirea riscurilor și identificarea victimelor și potențialelor victime, prin elaborarea planurilor individuale de reabilitare, reintegrare și asistență complexă a victimelor traficului prin SNR. În special prin intermediul: i) proiectului regional implementat de către Misiunea OIM în Ucraina în parteneriat cu OIM Moldova, OIM Belarus, La Strada Ucraina, La Strada Moldova și La Strada Belarus, Programul împotriva Traficului de ființe umane în Europa de Est în perioada 2014 -2017; ii) Consolidarea eforturilor naționale protejarea drepturilor omului a victimelor și potențialelor victime ale traficului de persoane în Moldova – în perioada 2015-2018, beneficiari actorii care activează în domeniul anti-trafic în Moldova: Ministerul Sănătății Muncii și Protecției Sociale, membrii SNR la nivel central și local, Secretariatul Permanent CNCTFU, ONG-urile care activează în domeniul anti-trafic.

În perioada 2015-2017, cu suportul Departamentul de Stat al SUA a fost implementat Proiectul Combaterea migrației iregulare și a crimelor transnaționale în Moldova, care a contribuit esențial la consolidarea capacităților instituționale a Biroului Migrației și Azil din cadrul MAI, în domeniul aplicării unor noi tehnici de identificare a migranților iregulari.

Un număr de peste 100 de acțiuni aferente migrației în perioada analizată au fost implementate sau sunt în curs de implementare. Aceste proiecte variază de la guvernare eficientă la migrația de muncă și dimensiunea de abilități a acesteia până la protecția și abilitarea victimelor violenței domestice și traficul de ființe umane. Începând cu anul 2014, programele naționale majore s-au axat pe valorificarea oportunităților de dezvoltare a migrației, o parte considerabilă din acțiunile ce țin de migrație au fost sau sunt implementate sub egida Parteneriatului de Mobilitate. Astfel un șir de inițiative conexe migrației au fost, sunt în proces de implementare în diferite domenii, de la monitorizarea fluxurilor migraționale (care include și profilul migrațional), până la cooperare în gestionarea frontierelor, documente de identitate și de călătorie, combaterea migrației ilegale și traficului de ființe umane¹⁰⁶.

Printre donatorii cheie din ultimii ani sunt: Comisia Europeană, Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC), Autoritatea Suedeză pentru Dezvoltare Internațională, Ministerul Federal pentru Cooperare Economică și Dezvoltare al Germaniei, România, Guvernul Norvegiei, Agenția Internațională pentru Dezvoltare, Corporația de Dezvoltare a Germaniei, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ), Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare, Serviciul de Dezvoltare al Liechtenstein,

¹⁰⁶EU-Republic of Moldova MobilityPartnershipscoreboard.<http://scoreboard.mfa.gov.md/projects/ongoing>

Fondul pentru țările cu economie de tranziție, Agenția SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID).

Cei mai importanți partenerii de implementare a proiectelor și programelor care țin de domeniul migrației sunt: OIM Moldova, Organizația Internațională a Muncii, ÎCNUR, Fondul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), Fondul ONU pentru Populație în Moldova, Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) Moldova, Fondul European de Investiții și Centrul Internațional de Dezvoltare a Politicilor Migraționale (ICMPD).

Printre proiectele principale din domeniul migrației care sunt derulate în perioada de raportare pot fi menționate așa inițiative cum sunt:

- *Consolidarea eforturilor naționale de a proteja drepturile (potențialelor) victime ale traficului de persoane în Moldova*, finanțat de Ministerul Afacerilor Externe al Norvegiei și implementat de Organizația Internațională pentru Migrație, Misiunea în Moldova (OIM).
- *Programul împotriva Traficului de Ființe Umane în Europa de Est*, finanțat de Ministerul Afacerilor Externe al Norvegiei și implementat de OIM.
- *Consolidarea capacităților de dezvoltare a Moldovei prin crearea parteneriatelor dintre diasporă și țara de origine*, finanțat de Fondul de Dezvoltare al OIM, implementat de OIM.
- *O mai bună guvernare a migrației de muncă și a calificărilor*, finanțat de CE prin intermediul Programului Tematic de Cooperare cu țările terțe în domeniul migrației și al azilului, co-finanțat și implementat de către ILO.
- *Integrarea Migrației în Strategiile Naționale de Dezvoltare a Republicii Moldova (MOMID fazele I și II)*, finanțat de SDC și implementat în parteneriat de către PNUD, OIM și UN Women.
- *Abordarea efectelor negative ale migrației asupra minorilor și familiilor rămase în urmă*, finanțat de UE, co-finanțat și implementat de Ministerul Muncii și Politicilor Sociale al Italiei în parteneriat cu Ministerul Sănătății Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova și OIM.
- *Susținerea Republicii Moldova în implementarea Planului UE-RM de liberalizare a regimului de vize*, finanțat de UE, implementat de către ICMPD.
- *Valorificarea Migrației în scopuri de dezvoltare a Republicii Moldova*, finanțat de către SDC și implementat și implementat de către OIM¹⁰⁷.
- *Migrație și Dezvoltare Locală (MiDL)*¹⁰⁸, finanțat de către SDC și implementat de către PNUD în parteneriat cu alte două proiecte implementate de către OIM Moldova și Agenția Internațională pentru Informație din Țara de Origine (IASCI/NEXUS).
- *Consolidarea cadrului instituțional al Republicii Moldova în domeniul migrației și dezvoltării*, faza I și faza II, finanțat de SDC și implementat de către Cancelaria de Stat.
- *Inițiativa calitativă în procedura de azil în Europa de Est și Caucazul de Sud (fazele I și II)*, finanțat de UE și ÎCNUR, implementat de Biroul migrație și azil și ÎCNUR Moldova.
- *Consolidarea managementului migrației și a cooperării în domeniul readmisiei în Europa de Est*, finanțat de Comisia Europeană și implementat de OIM și BMA, IGPF, CCTP din cadrul MAI.

Între timp, Republica Moldova continuă să dețină un rol activ pe plan internațional în domeniul diaspora, migrație și dezvoltare (ex.: Forumul Global privind Migrația și Dezvoltarea Continuă).

¹⁰⁷ <http://amp.gov.md/aim/viewActivityPreview.do~public=true~pageId=2~activityId=7239~language=ro>

¹⁰⁸ http://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/operations/projects/inclusive_growth/integrated-migration-local-development-project-.html

Mecanismele de coordonare a donatorilor. În perioada analizată un șir de mecanisme de coordonare a donatorilor au fost constituite pentru a îmbunătăți coordonarea între partenerii de dezvoltare și guvern. La nivel național, mecanismul cheie de coordonare a partenerilor de dezvoltare sunt ședințele donatorilor, organizate pentru a îmbunătăți coordonarea și armonizarea între Guvernul RM, MF și partenerii săi.

Planul de implementare a principiilor de parteneriat, semnat în martie 2010 între Guvern, Banca Mondială (BM) și alți donatori relevanți (UE, ONU, cât și mulți alți donatori bilaterali), prevede un proces mai formal de constituire a Consiliilor de asistență externă sectorială (numite și Consilii de coordonare sectorială), un organ consultativ – Consiliul Comun de Parteneriat – care reflectă parteneriatul între Guvern, societatea civilă (inclusiv sectorul privat) și partenerii de dezvoltare. Consiliul este co-prezidat de Prim-ministrul Moldovei și un reprezentant al partenerilor externi de dezvoltare. În contextul fenomenului migrației, merită să fie menționat Consiliul sectorial de coordonare a asistenței externe în domeniul muncii și protecției sociale, care este prezidat de MMPSF, redenumit MSMPS. Co-președinția Consiliului este asigurată de un reprezentant al organizațiilor donatoare active în domeniu, așa cum este Departamentul pentru Dezvoltare Internațională al Marii Britanii (DFID), SIDA, SDC, OIM, BM, USAID, OSCE, ADC/ADA, Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei, Agenția de Coordonare și Cooperare Internațională a Turciei, Oficiul ONU în Moldova, Agențiile ONU etc.¹⁰⁹

În scopul îmbunătățirii procesului de coordonare a activității comune a MSMPS și a organizațiilor donatoare în domeniu, în anul 2012 și-a început activitatea Consiliul de coordonare a asistenței externe în domeniul asigurării egalității între femei și bărbați. MSMPS, în colaborare cu Entitatea Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Emanciparea Femeilor (UN Women) și Centrul pentru Parteneriat și Dezvoltare (CPD), a organizat sesiuni de instruire despre problemele politicii de gen, a elaborat un set de amendamente legislative cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați. Cu suportul UE specialiștii de la Centrul de asistență și protecție și cei de la MSMPS au efectuat vizite la Echipele Multi-Disciplinare (EMD) și viceversa, pentru monitorizarea cazurilor concrete, precum și extinderea SNR pentru protecția și asistența victimelor și a potențialelor victime ale traficului de ființe umane la nivel comunitar.

În Moldova, începând cu anul 2012, au fost create Grupuri de Lucru tematice, formate din reprezentanți ai instituțiilor guvernamentale, societatea civilă și sectorul privat, care desfășoară lucru în comun în vederea oferirii suportului și expertizei în domeniile cheie identificate de Guvernul Republicii Moldova, funcționale și în perioada analizată. Deoarece una din cele cinci priorități stipulate în formularul RM de aplicare pentru Programul Pilot de Dezvoltare (PPD) se referă la migrație și managementul frontierei, în Moldova a fost creat Grupul de Lucru în domeniul migrației al donatorilor pentru Republica Moldova este co-prezidat de Ambasada României în Moldova și de Ambasada Republicii Slovace în Moldova, și este găzduit de Ambasada SUA în Moldova. În cadrul sesiunilor acestui grup de lucru, au fost identificate și discutate prioritățile în domeniul migrației, managementului de frontieră și combaterea traficului de persoane; aceste domenii fiind subiectele pe care se vor axa eforturile partenerilor de dezvoltare ale Moldovei în cadrul PPD.

În vederea coordonării, monitorizării și evaluării asistenței externe în domeniul afacerilor interne, inclusiv managementului migrației și al managementului integrat al frontierei de stat, de care

¹⁰⁹Ordinul MMPSF Nr. 060 din 17 februarie 2010, cu privire la crearea Consiliului de coordonare a asistenței externe în domeniul muncii și protecției sociale (cu anexele respective)

beneficiază Moldova. În anul 2015 și-a început activitatea Consiliul sectorial de asistență externă în domeniul afacerilor interne prezidat de MAI. Pe lângă reprezentanții MAI și a subdiviziunilor MAI, la lucrările Consiliului participă reprezentanți ai donatorilor, Cancelariei de Stat, societății civile și altor instituții relevante. Prima ședință a Consiliu sectorial a avut loc în 2015, în cadrul căruia s-au prezentat progresele accesării asistenței externe, precum și rezultatele evaluării programelor de asistență externă oferită RM de către UE în domeniul securității frontierei de stat în perioada anilor 2011-2015.

În anii 2014-2016 Guvernul¹¹⁰ a continuat acțiunile comune de planificare a asistenței externe, de implementare și de evaluare a indicatorilor de performanță stabiliți de Parteneriatul Global, precum și de îmbunătățire a procesului de schimb de informație prin noua platformă de gestionare a datelor AMP. Pentru a continua perfecționarea și îmbunătățirea eforturilor de eficientizare a asistenței pentru dezvoltare, în perioada următoare atât Cancelaria de Stat, cât și Ministerul Finanțelor au în vizor mai multe angajamente, cum ar fi:

- Alinierea asistenței externe la prioritățile naționale de dezvoltare și armonizarea ciclului de programare a acestora cu ciclul bugetar și de planificare a politicilor;
- Asigurarea transparenței și publicarea informației relevante gestionării asistenței externe. Platforma informațională privind asistența externă va fi revizuită și ajustată;
- Capacitățile instituționale ale administrației publice vor fi în continuare susținute și stimulate în funcție de performanța demonstrată.

Partea D. Principalele constatări, Implicații asupra Politicilor și Recomandări

Secțiunea D1 rezumă principalele constatări din Părțile A, B și C relevante în contextul datelor disponibile cu privire la situația curentă în domeniul migrației și dezvoltării.

În Secțiunea D2, în baza evaluării situației curente, sunt prezentate unele recomandări cheie pentru elaboratorii de politici întru îmbunătățirea managementului curent al migrației.

Secțiunea D3 continuă secțiunea anterioară, prezentând un set de recomandări cu privire la integrarea migrației în politicile de dezvoltare ale țării.

Secțiunea D4 indică lacunele existente de date și oferă recomandări și strategii posibile pentru a îmbunătăți statisticile cu privire la migrație și baza generală de evidență a migrației.

D1. Principalele constatări cu privire la legătura între migrație și dezvoltare

Această secțiune rezumă principalele constatări relevate de datele disponibile cu privire la situația curentă în domeniul migrației și dezvoltării.

Context. Fenomenul migrației în Moldova continuă să fie caracterizat preponderent de emigrarea peste hotare a populației, mai puțin de imigrarea persoanelor de peste hotare. Eforturile statului în

¹¹⁰Raportul cu privire la asistența externă acordată Republicii Moldova în 2016, elaborat în iunie 2017. Disponibil pe: https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/oda_raport_2016.pdf

perioada curentă sunt direcționate spre gestionarea fenomenului, inclusiv desfășurarea reformelor instituționale direcționate în acest scop, cooperarea mai strânsă cu Uniunea Europeană.

Odată cu declanșarea crizei economice în Europa și înăsprirea condițiilor de ședere a migranților în Federația Rusă, una din principalele țări de destinație a cetățenilor moldoveni, a devenit deosebit de actuală necesitatea abordării problemelor migranților reveniți în țară. La întoarcere migranții pot contribui la dezvoltarea țării de baștină atât prin implicarea lor în activitatea de muncă, cât și prin lansarea afacerilor proprii, crearea legăturilor de afaceri între țara de origine și cele de destinație, transferul de abilități și cunoștințe acumulate peste hotare, de tehnologii, precum și prin transfer de idei, convingeri, standarde de viață, etc.

Studiile realizate în domeniu denotă că principalii factori de impulsione a migranților moldoveni continuă să fie cei de ordin economic: lipsa locurilor de muncă și/ sau salariile neatractive oferite pe piața muncii din Moldova.

Modele actuale de migrație. Analiza situației în domeniul migrației s-a realizat în baza unei serii de date administrative și statistice, oferite de către diferiți producători de date.

O serie de date administrative ale ASP permit analiza situației privind *Emigrarea autorizată* cu radierea din evidență înainte de plecarea din țară. În baza acestor date a fost estimat un număr de circa 114 mii persoane care către sfârșitul anului 2018 domiciliau peste hotare. *Emigrarea autorizată anuală* înregistrează tendințe stabile spre diminuare, în același timp înregistrând discrepanțe între mediile de rețedință. Cu toate că fenomenul este mai pronunțat în mediul urban față de cel rural, numărul emigranților din urban în ultimii trei ani a înregistrat o ușoară descreștere, pe când cel din rural sa majorat, în special în anul 2018 față de anul 2017 cu 20 procente. Anual emigrează autorizat mai multe femei decât bărbați. Preponderent pleacă din țară persoane tinere, instruite, cu studii medii de specialitate, superioare incomplete și superioare. Țările principale de destinație sunt Federația Rusă și Germania care cumulează aproape 60 procente dintre emigranți. Printre alte țări cu ponderi semnificative ale emigranților sunt Ucraina, SUA și Israel.

O sursă importantă, care oferă posibilitatea estimării volumului emigrării internaționale este informația IGPF despre perioada aflării cetățenilor RM în afara țării, în baza înregistrărilor traversării frontierei de stat. Conform acestei surse la sfârșitul anului 2018 un număr de 304,4 mii persoane se aflau în afara țării mai mult de 12 luni, circa 63 procente dintre aceștia aveau vârsta cuprinsă între 15–44 ani, femeile constituind cu 12,5 procente mai mult decât bărbații.

Datele MAEIE obținute de la misiunile diplomatice și oficiile consulare ale RM peste hotare relatează că, la finele anului 2018 peste hotare se aflau circa 562 mii persoane, indiferent de durata aflării acestora în țările de destinație. Conform datelor menționate 41,9 procente se aflau în Federația Rusă, 23,5 procente - în Italia, 7,2 procente - în SUA, câte cca 3 procente - în Ucraina și Canada, iar în Germania, Spania, Israel și alte state de la cca 2 procente și mai puțin fiecare.

Migrarea temporară/circulară în scop de muncă, cu intenția de a reveni acasă, este estimată în baza datelor AFM. Datele cercetării relatează asupra unui număr de circa 330 mii persoane care într-un anumit timp s-au aflat la muncă, sau în căutarea unui loc de muncă în afara țării în perioada anilor 2014–2018. Profilul *Migrării în scop de muncă* este diferit comparativ cu cel al *Emigrării autorizate*. Preponderent emigrează la muncă populația din mediul rural care constituie circa 69 procente, iar caracterul masculin al acestui tip de migrație este deosebit de pronunțat. De asemenea, în cazul acestui tip de migrație, numărul bărbaților depășește numărul femeilor. În general,

principalele țări de destinație au continuat să fie Federația Rusă, Italia și Germania, însă distribuția pe sexe după țara de destinație este diferită. Pentru 48 procente dintre bărbați țara de destinație a fost Federația Rusă, pentru 8 procente – Germania și 6 procente – Italia, în cazul femeilor distribuția este mai uniformă cu 35 procente – pentru Italia și 29 procente – pentru Federația Rusă.

În ceea ce privește structura pe vârste a migrației se observă prevalența semnificativă a celor de 15–44 ani, care constituie circa 78 procente din totalul migranților temporari. Aproape jumătate dintre migranți sunt persoane cu studii medii (liceale, gimnaziale), iar circa 36 procente - cu studii medii specializate și studii profesionale.

Datele ANOFM denotă tendințe spre creștere a numărului persoanelor care lucrează peste hotare cu contracte legale de muncă (în anul 2014 – 1.590 persoane, în anul 2018 – 4.543 persoane). Totuși numărul acestora rămâne a fi destul de mic în comparație cu numărul celor plecați în scop de muncă, sau în căutarea unui loc de muncă peste hotare în perioada analizată. Principalele țări de destinație unde migranții pleacă în baza contractelor de muncă sunt Israel, Polonia, Emiratele Arabe Unite, Marea Britanie.

Cu referire la migrația pentru studii, datele denotă că numărul de moldoveni care s-au aflat la studii peste hotare pe parcursul anilor 2014–2018 a variat între 5,5 mii și 6,1 mii. În anul 2018 circa 90 procente făceau studiile în România, 6,0 procente – în Federația Rusă, 2,3 procente – în Bulgaria în alte țări câte 0,6 procente și mai puțin fiecare. Din cauza numărului limitat de locuri de studii peste hotare care sunt oferite Republicii Moldova în cadrul protocoalelor internaționale de colaborare, numărul de persoane care studiază peste hotare, prezentat de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării este relativ mic. Nu se cunoaște numărul celor care pleacă pentru a-și face studiile peste hotare în afara acordurilor internaționale și fără notificarea Ministerului, care, probabil, este mult mai mare.

Emigrarea involuntară a înregistrat o creștere către sfârșitul anului 2018 în comparație cu anul 2014. Numărul solicitanților de azil din Moldova peste hotare a fost de 1.449 persoane în 2014, iar în 2018 au fost înregistrate 4.527 persoane, totodată s-a înregistrat și o creștere nesemnificativă a numărului persoanelor care au obținut statut de refugiat peste hotare, de la 2.242 persoane în anul 2014 la 2.377 persoane în anul 2018. De menționat, că în perioada analizată s-a majorat, *rata de creștere* în raport cu anul precedent a *numărului de cetățeni moldoveni înregistrați ca solicitanți de azil peste hotare*, iar cea a *numărului de cetățeni moldoveni înregistrați, recunoscuți drept refugiați peste hotare sa micșorat nesemnificativ*.

Repatrierea pe parcursul anilor 2014 – 2018, numărul anual de persoane repatriate a oscilat diferit, înregistrând scăderi și majorări. În anul 2018 acest număr s-a majorat față de anul 2014 cu 14 procente, constituind 2.514 persoane. În același timp, proporția copiilor repatriați în rândul persoanelor repatriate a fost în continuă scădere, constituind 2,7 procente în anul 2018, în comparație cu 11,3 procente în anul 2014.

Readmisia. O dinamică pozitivă este înregistrată pentru domeniul readmisilor în Moldova. În perioada 2014–2018 numărul persoanelor readmise a variat, înregistrând 413 persoane în anul 2018, față de 849 în anul 2017, dar totodată înregistrând o creștere semnificativă față de anul 2014. Distribuția cetățenilor RM readmiși după țara din care au fost readmiși relevă, că majoritatea în anul 2018 au revenit din Germania (60%), urmate de cele din Franța (20%), analogic anului 2017.

Prevenirea și combaterea traficului de ființe umane: Sistemul Național de Referire¹¹¹ este cadrul principal de cooperare și coordonare a eforturilor actorilor activi în domeniul combaterii TFU, iar activitățile în cadrul SNR se realizează prin intermediul Echipelor Multidisciplinare (EMD) care au atins o acoperire națională. Eficiența sistemului respectiv este confirmată de creșterea numărului persoanelor identificate prin intermediul acestuia. Datele statistice arată că în 2018 au fost identificate 79 victime TFU și repatriate 25 persoane din: Italia, Federația Rusă, Emiratele Arabe Unite, Ucraina, Spania și România. Din totalul persoanelor identificate drept victime TFU în anul 2018, femeile au constituit 58 procente, iar copiii 24 procente.

Populația rezidentă de origine străină. Către finele anului 2018, numărul total de străini (inclusiv apatrizii) care se află pe teritoriul Moldovei a fost de 22.764 persoane (0,6 procente din totalul populației). Peste 55 de procente din populația rezidentă de origine străină erau cetățeni ai Ucrainei, Federației Ruse, urmași de cei ai Israelului (cca 10%), României și Turciei (câte cca 4%). Numărul anual de imigrări a străinilor în Moldova în perioada anilor 2014-2018 a înregistrat valori constante, constituind în anul 2018 - 4.267 persoane. De menționat că rata de creștere a imigrărilor străinilor în anul 2018 a constituit 115 procente față de anul 2017.

Impactul demografic al migrației. Prevalența emigrării asupra imigrării influențează dezvoltarea demografică a republicii, care în perioada de amploare a fenomenului a condus la descreșterea continuă a numărului populației și la amplificarea procesului de îmbătrânire a populației. De menționat că în perioada analizată s-a observat o stabilitate în ceea ce ține de numărul total al populației, estimat de BNS. De asemenea, s-a atestat o stabilitate a altor indicatori demografici, spre exemplu: sporul natural, rata netă a migrației. Fenomenul migrației este mai pronunțat în mediul rural în comparație cu cel urban, totodată se observă tendințe stabile spre creștere a populației urbane în contextul reducerii/stabilizării populației totale a țării, ceea ce relatează asupra existenței migrației interne, de la sate spre orașe, în special a populației economic active.

Impactul economic al migrației. Migrația forței de muncă din țară are un rol important și semnificativ și în termeni economici. Creșterea numărului persoanelor plecate la muncă peste hotare a rezultat în creșterea semnificativă a cuantumului transferurilor de peste hotare a persoanelor fizice, cu o influență înregistrată asupra principalilor indicatori macroeconomici. Creșterea constantă a Produsului Intern Brut în mare parte se atribuie veniturilor remise în țară de către migranții moldoveni care lucrează peste hotare.

Remitențele reprezintă o sursă importantă de ieșire din sărăcie pentru populație. Circa 25 procente de gospodării casnice din țară în 2018 beneficiau de surse bănești provenite din remitențe, în mediul rural ponderea acestora fiind de 28,0 procente. Conform datelor BNM în anul 2018 remiterile personale încasate de rezidenți a constituit 1742,5 mil USD.

Veniturile gospodăriilor sunt influențate considerabil de remitențe, în cazul gospodăriilor beneficiare de mijloacele respective ponderea constituie cca. 52 procente, iar în cazul gospodăriilor beneficiare de remitențe din mediul rural – cca. 55 procente (din mediul urban 47,5 procente). Astfel, dacă nu ar primi remitențe, proporția gospodăriilor care s-ar plasa sub pragul sărăciei în 2015 ar constitui 23,4 procente, în mediul rural indicatorul ar fi de 30,5 procente.

Este atestată o înrăutățire continuă a indicatorilor care caracterizează piața forței de muncă. În perioada 2014 – 2018 numărul populației economic active a variat constituind 1.291 mii persoane în anul 2018, față de 1.232 mii în anul 2014. Totodată în perioada analizată s-a redus ponderea

¹¹¹ SNR a fost lansat în Republica Moldova în anul 2006 cu suportul OIM, a donatorilor externi și societății civile

populației sub VAM de la 17,1 procente la 16,8 procente și cea a persoanelor în VAM respectiv de la 65,6 la 64,9 pe când ponderea persoanelor peste VAM a crescut de la 17,3 procente la 18,3 procente. În condițiile migrației populației tinere peste hotare poate fi așteptată o reducere în continuare a populației în vârstă aptă de muncă cu toate efectele negative ale acestui fenomen.

Studiile în domeniu denotă unele tendințe spre reîntoarcere în țară a migranților în scop de muncă. Totodată migranții reveniți se confruntă cu probleme de reintegrare, care sunt generate de lipsa locurilor de muncă bine plătite și atractive. Lansarea propriei afaceri rămâne a fi dificilă din diverse motive, inclusiv insuficiența de resurse financiare și lipsa de informare. În aceste condiții o parte considerabilă dintre migranți aleg să re-emigreze, inclusiv atagând și alți membri ai familiei și prieteni.

Impactul negativ social generat de fenomenul migrației este confirmat de o serie de studii în domeniu. Acesta este exprimat prin deficiența de cadre în astfel de domenii precum sunt educația și sănătatea, ca rezultat a emigrării personalului calificat care a lucrat în aceste sectoare. A fost constatat că migrația reduce sărăcia, însă generează efecte sociale negative asupra copiilor și vârstnicilor lăsați fără îngrijire în urma migrației persoanelor tinere. În anul 2018 numărul copiilor lăsați în țară fără grija părintească, conform estimărilor Ministerului Educației, Culturii și Cercetării a fost de 76,6 mii, dintre care 16,6 mii copii aveau ambii părinți plecați peste hotare la muncă și 60 mii copii - un părinte plecat peste hotare la muncă.

Migrația forței de muncă afectează **durabilitatea sistemului național de asigurare socială**. Astfel, fiind în afara țării, o parte semnificativă a populației economic active nu participă la sistem, ceea ce duce la creșterea poverii asupra populației economic active în economia națională. Aceasta deja a condus la un deficit al bugetului asigurărilor sociale de stat (BASS) care pe parcursul ultimilor ani este compensat de către bugetul de stat (BS). De asemenea, lipsa pilonului cumulativ al sistemului de asigurări sociale și pachetul îngust de beneficii oferit de către actualul mecanism de asigurare individuală, face puțin atractivă participarea migranților la sistem. Neparticiparea actualilor migranți la sistem, la întoarcerea acestora pe termen mediu și lung se va reflecta în imposibilitatea obținerii unor beneficii din cadrul sistemului, ceea ce va contribui direct la creșterea poverii asupra sistemului de asistență socială. Prin urmare, asigurarea garanțiilor sociale minime a lucrătorilor migranți moldoveni aflați peste hotarele țării și găsirea unor soluții adecvate la întoarcerea acestora, reprezintă o preocupare curentă pentru stat. În acest context, pe parcursul ultimilor ani o serie de acorduri privind securitatea socială au fost semnate sau sunt în proces de negociere cu mai multe țări de destinație a acestora, principiile cărora se bazează pe contributivitate.

Cadrul instituțional. O serie de instituții de stat sunt implicate în procesele de gestionare a migrației, direct sau indirect, în corespundere cu domeniile de activitate și de competență a acestora. În scopul eficientizării activităților privind comunicarea și conlucrarea cu migranții moldoveni aflați peste hotare, asigură coordonarea politicilor și programelor la nivel guvernamental în domeniul diaspora, migrație și dezvoltare a fost creat Biroul Relații cu Diaspora, cu statut de direcție în cadrul Cancelariei de Stat. Conform prevederilor HG nr. 725/2017 în cadrul ministerelor și altor autorități administrative publice centrale și locale au fost desemnate persoane responsabile pentru promovarea și realizarea politicii statului în domeniul diasporei, la nivel de secretari de stat, directori/vicedirectori și vicepreședinte de raion/viceprimar în domeniul social, responsabil de coordonarea și promovarea politicii locale în domeniul diasporei, migrației dezvoltării.

Biroului Migrație și Azil începând cu anul 2013 i-au fost atribuite noi competențe prin desemnarea acestuia drept instituție responsabilă pentru actualizarea și elaborarea ulterioară a Raportului analitic al PME al RM. În acest context BMA coordonează activitatea GTL interinstituțional responsabil de elaborarea PME.

Cadrul național legislativ și regulator a înregistrat progrese semnificative în ceea ce privește constituirea unei baze comprehensive pentru un sistem eficient de gestionare a migrației. Conform opiniilor experților CE, cadrul legislativ și de politici cu privire la prevenirea și combaterea traficului de persoane este consolidat și aliniat standardelor internaționale.

Continuă activitățile privind semnarea acordurilor bilaterale în domeniul migrației forței de muncă în scopul asigurării securității sociale și de muncă a migranților din Republica Moldova.

Cadrul de politici este în continuă dezvoltare. Au fost elaborate și puse în aplicare strategii și politici de stat în diverse domenii conexe migrației: mobilitatea la frontieră, reintegrarea la reîntoarcere a migranților, investirea remitențelor în dezvoltare, dezvoltarea IMM, combaterea migrației iregulare și TFU, și de integrare a străinilor. *Coordonarea și asigurarea coerenței politicilor și strategiilor ce țin de fenomenul migrației* se realizează în cadrul unui aranjament instituțional impresionant. Cu toate acestea, este necesară dezvoltarea în continuare a mecanismului de coordonare interinstituțională pentru o gestionare mai eficientă a fenomenului migrației internaționale.

D2. Recomandări cu privire la gestionarea migrației

În această secțiune, în baza evaluării situației curente, vor fi prezentate unele recomandări cheie pentru elaboratorii de politici pentru îmbunătățirea managementului curent al migrației.

În perioada anilor 2014-2018 tema migrației, fiind recunoscută politic ca fenomen, inclusiv prin efectele sale pozitive și negative, a devenit un element cheie la elaborarea și implementarea politicilor naționale, sectoriale și intersectoriale.

În mod special au devenit vizibile mecanismele care țin de imigrarea străinilor¹¹². În mare parte acestea au asigurat transpunerea mai multor directive comunitare în domeniu. Acest fapt a contribuit la eficientizarea dialogului bilateral cu statele comunitare în domeniile conexe migrației (ocupațional, social, educațional etc.).

De menționat, că în anul 2018 a fost simplificată procedura de obținere a permisului de ședere în scop de muncă pentru străini. În prima jumătate a anului 2018 a fost creat un Grup de lucru în cadrul MAI pentru modificarea și unificarea legislației privind migrația de muncă a străinilor (comasarea Legii 180/2008 și Legii 200/2010). Modificarea legii a avut drept scop simplificarea procedurilor, micșorarea numărului de acte prezentate și asumarea angajamentelor de către beneficiarul solicitant privind străinul angajat. La fel au fost propuse modificări în privința administratorului, beneficiarului solicitant, care pot presta munca fără obținerea dreptului de ședere în scop de muncă, aflându-se în RM pe o perioadă ce nu depășește 90 de zile calendaristice în decursul oricărei perioade de 180 de zile calendaristice. Norma propusă este orientată spre micșorarea numărului de încălcări ale regulilor de plasare în câmpul muncii de către străini.

¹¹²Legea privind regimul străinilor nr.200 din 16 iulie 2010 și ulterioarele modificări la această lege

În același timp au intervenit un șir de modificări al cadrului legal ce țin de admisia străinilor în Republica Moldova. În special, au fost efectuate modificări în Legea 257/2013 privind resortisanții statelor terțe care au obligația deținerii unei vize și resortisanții statelor terțe care sunt exonați de obligativitatea deținerii unei vize la traversarea frontierei de stat a Republicii Moldova și Hotărârea de Guvern 331/2011 cu privire la eliberarea invitațiilor pentru străini. Scopul modificărilor fiind atragerea turiștilor, oamenilor de afaceri în RM, precum și intensificarea relațiilor economice. Modificările respective au redus esențial Lista statelor resortisanții cărora nu au nevoie de invitații pentru deschiderea vizei de intrare în RM și Lista statelor, resortisanții cărora nu au nevoie de viză de intrare în RM sau tranzitare a teritoriului țării, facilitați pentru străinii care dețin permise de sedere în UE.

Totodată, pentru îmbunătățirea managementului curent al migrației rămân a fi necesare:

- consolidarea sistemului instituțional în domeniul admisiei străinilor și corelarea procedurii de admisie cu cerințele/reglementările Schenghen și responsabilitățile asumate de RM în cadrul Acordului de Asociere cu UE, privind prevenirea și combaterea migrației ilegale și tranzitului migranților ilegali prin teritoriul RM spre statele UE;
- dezvoltarea mecanismelor de recunoaștere a competențelor și calificărilor profesionale a străinilor în domeniile care necesită personal calificat;
- promovarea imaginii instituțiilor de învățământ superior din Republica Moldova în scopul atragerii străinilor la studii;
- perfecționarea instrumentelor legale și instituționale ce asigură principiul non-discriminării străinilor aflați în țară, evitării oricăror restricții nejustificate de natură discriminatorie bazate pe orice motiv cum ar fi sexul, rasa, originea etnică sau socială, caracteristici genetice sau stare de sănătate, limba vorbită, religie sau convingeri etc.;
- promovarea unui climat de legalitate în admiterea și șederea străinilor în Republica Moldova prin sporirea gradului de informare a potențialilor migranți care doresc să vină în Republica Moldova pentru perioade scurte de timp (la studii, muncă, etc.).

Un rol deosebit în gestionarea migrației revine politicilor de integrare a străinilor, promovate în stat. Deși cadrul regulatoriu în domeniu adoptat în Republica Moldova¹¹³ este recunoscut drept unul novator atât în zona CSI, dar și pentru un șir de state vest-europene, implementarea acestuia necesită mai multă atenție din partea autorităților administrative centrale pentru asigurarea corelării cu necesitățile evidențiate.

Dezvoltarea rapidă a proceselor de imigrare a străinilor în țară nu a permis preselecția lor din statele terțe, similare sau apropiate ca identitate culturală, civilizațională sau religioasă etc., fapt ce ar exclude deficiențe în integrare. Datele PME indică că în Republica Moldova la sfârșitul anului 2018 se află cu drept de ședere provizorie și permanentă 19,4 mii de străini, din aproximativ 112 sate.

Astfel, este important de a dezvolta în cadrul politicilor de gestionare a migrației a unor politici pe termen lung ce țin de acomodarea reciprocă între toți străinii (beneficiarii unei forme de protecție, imigranții, persoanele născute în afara țării și alte categorii de persoane) și locuitorii RM.

¹¹³Legea privind integrarea străinilor în Republica Moldova nr. 274 din 27.12.2011

Pe parcursul anului 2018 au fost dezvoltate mecanismele necesare de cooperare între entitățile statale responsabile de acomodarea și integrarea străinilor, a fost garantat accesul străinilor la programele de acomodare socioculturală și lingvistică prin asigurarea cheltuielilor necesare din contul Bugetului de Stat¹¹⁴.

Totodată, având în vedere importanța deosebită a integrării străinilor pentru coeziunea socială și civică în țară, este necesară susținerea activă a străinilor și apatrizilor cu statut de ședere legală în Republica Moldova, asigurarea participării lor la viața economică, socială și culturală a țării. Acest obiectiv urmează a fi susținut prin sporirea gradului de conștientizare a persoanelor publice, a societății civile și a străinilor înseși în importanța procesului de integrare.

Deși autoritățile publice au recunoscut importanța politicilor de integrare prin definirea fondurilor publice necesare pentru implementarea lor, acestea nu sunt suficiente pentru acoperirea întregului spectru de necesități posibile și pentru toate categoriile de străini. Astfel este necesar de a determina categoriile de străini care pot beneficia de un tratament facilitat în domeniul dat, spre exemplu categoriile vulnerabile de persoane, beneficiari ai unor forme de protecție, minori neînsoțiți, persoanele în vârstă etc.

Implementarea politicilor de integrare necesită o monitorizare obiectivă prin stabilirea unor seturi de indicatori în toate domeniile relevante, colectarea, sinteza și analiza datelor obținute.

Emigrarea și amortizarea costurilor sociale asociate acestui proces, este domeniul care a beneficiat de cea mai mare atenție în cadrul cercetărilor și abordării comprehensive la elaborarea politicilor de stat. Rămân a fi prioritare aspectele ce țin de situația membrilor de familie: copiii și vârstnici, rămași fără grija celor plecați peste hotare. În cazul bătrânilor dificultățile sunt generate preponderent de gradul de autonomie personală care se reduce odată cu înaintarea în vârstă și necesitatea de suport în acest sens. În cazul copiilor, cifra destul de ridicată al celor rămași fără fără îngrijirea părinților în legătură cu plecarea acestora la muncă peste hotare este de-a dreptul alarmantă¹¹⁵. Datele cercetărilor indică asupra gradului redus de socializare a copiilor respectivi, abandonul sistemului școlar, reducerea nivelului de instruire, creșterea riscului de a deveni victime ale violenței, neglijării și exploatării¹¹⁶. O povară pentru acești copii o au sarcinile casnice sporite, în special în zonele rurale, și insuficiența relațiilor emoționale. Efecte negative le pot avea, de asemenea, utilizarea ineficientă a remitențelor primite de la părinți de către copii, în special de către adolescenți, care riscă să devină consumatori de substanțe nocive, să întrețină relații sexuale precoce, să fie atrași în cercuri de influență delincventă¹¹⁷.

Problemele menționate solicită implicarea pro-activă a statului și a întregii societăți, crearea unor parteneriate stabile pentru solidaritate și coeziune comunitară și/sau socială, pentru dezvoltarea, consolidarea și implementarea mecanismelor preventive la nivel național, precum și celor de suport a acestui grup de copii. Este regretabilă lipsa unei abordări uniforme și coerente la nivelul autorităților cu atribuții determinate (MSMPS, MECC, MAI, APL și altele) privind problemele cu care se confruntă copiii ai căror părinți sunt plecați la muncă, sau în căutarea unui loc de muncă peste hotare și locul pe care îl ocupă fenomenul migrației printre cauzele vulnerabilității acestor

¹¹⁴ Legea Bugetului de stat pe anul 2018 nr. 289 din 15.12.2017
<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=373684>

¹¹⁵ Datele MECC, tabelul 48 al prezentului raport analitic

¹¹⁶ UNICEF (2016). "Situation analysis of children in Moldova and status of realization of Child Rights". Chapter 6. Right to nurturing and save environment.

¹¹⁷ Strategia pentru protecția copilului pe anii 2014-2020, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 434/2014
<http://lex.justice.md/md/353459/>

copii, spectrul de servicii necesare pentru asistența copiilor respectivi și nivelul de specializare a acestor servicii¹¹⁸. În acest sens pentru reducerea efectelor negative ale migrației părinților asupra copiilor rămași în țară este necesară dezvoltarea parteneriatelor durabile, eficiente și diligente între toți actorii implicați, pentru: (i) dezvoltarea și implementarea mecanismului de evidență și monitorizare a situației acestor copii; (ii) dezvoltarea și implementarea programelor de informare și conștientizare comunitară și socială; (iii) completarea deficitului existent de servicii sociale comunitare cu cele care ar răspunde necesităților copiilor și tinerilor din familiile migranților, printre care sunt și serviciile de consiliere; (iv) sporirea capacităților sistemelor protecției sociale, educațional, ocrotirii sănătății, inclusiv ordinei și securității publice în abordarea riscurilor sociale, inclusiv ale riscurilor sociale pentru copiii a căror părinți sunt migranți. Își mențin importanța inițiativele comune cu statele de destinație, inclusiv: Federația Rusă, Italia, Israel și Turcia preconizate pentru asigurarea migrației circulare, reîntoarcerea lucrătorilor migranți și reintegrarea lor pe piața muncii din Moldova. În acest context, este necesară și diversificarea oportunităților de angajare peste hotare a lucrătorilor migranți, prin elaborarea de servicii eficiente pentru migrație circulară care să răspundă necesităților migranților din Moldova și să asigure respectarea drepturilor și securității acestora. Totodată, pentru stimularea reîntoarcerii migranților moldoveni și facilitării reintegrării economice și sociale a acestora în țară, este necesară dezvoltarea unui mecanism de recunoaștere a calificărilor, de certificare a experienței de muncă a lucrătorilor migranți, și de facilitare a recalificării. De asemenea, pentru redirecționarea resurselor acumulate din migrație de la consum spre dezvoltare economică, sunt necesare: (i) dezvoltarea în continuu „de facto” a unui mediu favorabil pentru afaceri, care ar permite abilitarea economică a migranților și canalizarea veniturilor remise în calitate de investiții către sectorul real al economiei și creării oportunităților de angajare/auto-angajare; (ii) reformarea sistemului bancar, sporirea credibilității și accesibilității acestuia pentru investiții în afaceri; (iii) dezvoltarea în punerea în aplicare a unor programe de granturi, microgranturi pentru afaceri în diferite domenii ale economiei naționale, în regim teritorial și sensibile la dimensiunea de gen, cu accente bazate pe abordări și practici inovative, inclusiv cele preluate pe durata migrației.

Rămâne o necesitate stringentă asigurarea transferului de calificări și inovații în anumite sectoare, în special în mediul rural, prin crearea condițiilor care ar contribui la intensificarea reîntoarcerii temporare a conaționalilor înalți calificați ar facilita circulația de creiere¹¹⁹. Concomitent, pentru prevenirea și reducerea exodului de forță de muncă tânără, este necesară racordarea ofertei educaționale la cerințele pieții muncii, precum și reducerea barierelor de acces pe piața muncii și revizuirea condițiilor de retribuție care să corespundă valorii muncii depuse.

O atenție deosebită autoritățile moldovenești au acordat stabilirii legăturilor între organizațiile Diasporei din diferite țări, cu țara, inclusiv prin organizarea anuală a unor activități ce țin de consolidarea Diasporei. Cu toate acestea, este importantă susținerea în continuare a activității de coordonare a BRD în organizarea și desfășurarea diferitor activități cu comunitățile de moldoveni și organizațiile diasporale de peste hotarele Republicii Moldova.

¹¹⁸ Ibidem

¹¹⁹ Inițiativa „Abordarea exodului de creieri prin reîntoarcerea temporară a oamenilor de știință – expatriați moldoveni și a tinerilor cercetători de peste hotare, pentru a fortifica Moldova drept un centru de cercetare și dezvoltare și pentru a promova returnarea temporară și permanentă și transferul de abilități” finanțat de UE și implementate de OIM în perioada 2010-2011 în cadrul proiectului “Susținerea implementării componenteii migrație și dezvoltare a Parteneriatului de Mobilitate UE – Moldova” poate fi menționată în această ordine de idei.

Deși Moldova a creat deja un cadru instituțional solid în domeniul gestionării migrației, este necesar de a dezvolta capacitățile de gestionare a migrației și în continuare. Astfel, elaborarea politicilor ulterioare trebuie să se bazeze pe date comprehensive și bine structurate, să țină cont de interesele și obiectivele specifice ale țării, să se refere la diferitele aspecte ale politicii publice generale cum ar fi cele ocupaționale, demografice, promovarea migrației circulare, de reîntoarcere și de reintegrare a migranților etc.

Acest deziderat necesită susținerea și dezvoltarea capacităților instituțiilor publice care asigură elaborarea și implementarea politicilor ce țin de problemele migraționale (mai multe resurse materiale, ateliere de instruire, eliminarea impedimentelor birocratice, mai multă luare în considerație a practicii și expertizei locale, evitând biziura excesivă pe intervențiile experților externi, etc.).

În acest context, crește rolul structurilor care urmează să asigure coordonarea, aceste urmează să dispună de suficiente resurse umane instruite, inclusiv în domeniile moderne de activitate și comunicare.

D3. Recomandări cu privire la integrarea migrației în politicile de dezvoltare

Această secțiune prezintă un set de recomandări cu privire la integrarea migrației în politicile de dezvoltare ale țării.

Integrarea migrației în procesele de dezvoltare este prevăzută în cadrul unor politici pe termen lung. Obiectivele de bază au fost stabilite în Strategia Națională a Moldovei în domeniul Migrației și Azilului (2011–2020)¹²⁰ și în Planul Național de Acțiuni pentru anii 2011–2015 și 2016-2020 cu privire la implementarea Strategiei Naționale în domeniul migrației și azilului. Acestea fac o legătură între domeniul migrației și azil cu cadrul general al politicilor de dezvoltare a țării.

Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020”: 7 soluții pentru creșterea economocă și reducerea sărăciei¹²¹ la fel contribuie la corelarea cu strategiile sectoriale, implementate de diferite ministere de resort.

Merită a fi menționate în acest context și politica externă a Guvernului Republicii Moldova, precum și angajamentele țării reflectate în așa documente cum ar fi: *Declarația comună cu privire la Parteneriatul de Mobilitate Republica Moldova – UE*¹²², *Programul Național de implementare a Planului de Acțiuni Republica Moldova – UE în domeniul liberalizării regimului de vize*¹²³, *Planului Național de Acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană în perioada anilor 2014-2016*¹²⁴ și *2017-2019*¹²⁵. Toate acestea, grație abordării comprehensive a modului de gestionare a migrației în corespundere cu directivele

¹²⁰Hotărârea Guvernului nr. 655 din 8 septembrie 2011 cu privire la aprobarea Strategiei Naționale a Moldovei în domeniul migrației și azilului (2011–2020)

¹²¹ Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2020”, aprobată prin Legea nr. 166 din 11.07.2012

¹²² Declarația comună privind Parteneriatul de Mobilitate Republica Moldova-UE, semnată pe data de 5.06. 2008, la Luxemburg în cadrul reuniunii Consiliului Miniștrilor de Justiție și Afacerilor Interne al UE

¹²³Hotărârea Guvernului nr. 122 din 04.03.2011 cu privire la aprobarea Programului național de implementare a Planului de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană în domeniul liberalizării regimului de vize

¹²⁴ Hotărârea Guvernului nr. 808 din 07.10.2014, cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere RM – UE în perioada 2014-2016.

¹²⁵ Hotărârea Guvernului nr. 1472 din 30.12.2016, cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere RM – UE în perioada 2017-2019.

comunitare au determinat reformarea cardinală a cadrului legislativ și instituțional în domeniul gestionării migrației.

Totodată, dinamica și amploarea proceselor migraționale din perioada examinată necesită corectarea și includerea unor elemente specifice în politicile de dezvoltare.

În acest sens, este importantă consolidarea rolului BRD al Cancelariei de Stat de coordonare a procesului de integrare a aspectelor ce țin de Diasporă, Migrație și Dezvoltare (DMD) în politicile naționale, prin intermediul punctelor focale naționale stabilite în cadrul autorităților publice centrale și locale responsabile de promovarea politicii statului în domeniul diasporei, instituite în baza HG nr.725/2017 cu privire la **Mecanismul de coordonare a politicii de stat în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării**. De asemenea, este, necesară consolidarea capacităților persoanelor responsabile de domeniul DMD, în special la nivelul autorităților publice locale.

Având în vedere procesele continue de reducere a numărului populației și creșterea coeficientului de îmbătrânire a populației până la 18,4 persoane în vârstă de 60 ani și peste la 100 locuitori în 2018¹²⁶, depășind valoarea critică (16), ceea ce constată o stare deosebit de avansată a îmbătrânirii populației, e necesar:

- de asigurat o mai bună gestionare a proceselor migrației internaționale a populației;
- asigurarea monitorizării migranților reîntorși, în special a persoanelor care se confruntă cu probleme, cunoașterea problemelor care apar la reintegrarea lor socială, psihologică, ocupațională, educațională de altă natură. În această ordine de idei necesită a fi dezvoltată în continuare colectarea datelor privind persoanele plecate temporar peste hotare (informația despre emigrarea în scop de muncă, studii, pe vârste, sexe și nivel de instruire în dinamică), asigurarea corelării informației și analiza datelor pre- și post- emigrare și elaborarea politicilor adecvate.
- dezvoltarea în continuare a aspectelor ce țin de securitatea demografică a țării necesită a fi incluse în politicile de durată a aspectelor ce țin de stimularea natalității, protecția socială a familiei și a copiilor lăsați fără grija părinților plecați peste hotare, dezvoltarea politicilor de securitate demografică în baza monitorizării indicatorilor selectați, inclusiv cei constatați în acest Raport analitic.
- la fel, urmează a fi ameliorată calitatea datelor statistice și administrative care se referă la emigrarea cetățenilor moldoveni, având în vedere indicatorii ce țin de vârsta, nivelul de instruire, sexul și mediul de reședință a persoanelor aflate peste hotare.

În scopul asigurării mecanismelor necesare pentru implementarea politicilor pentru protecția copilului și familiei pe perioada migrației părinților trebuie asigurată colectarea anuală a datelor despre numărul copiilor cu părinți plecați peste hotare la muncă, numărul căsătoriilor și divorțurilor în familiile migranților în dinamică, numărul copiilor născuți în familiile migranților peste hotarele Republicii Moldova.

În contextul regimului liberalizat de vize cu UE, un accent deosebit pentru îmbunătățirea gestionării proceselor migraționale se pune pe existența și dezvoltarea instrumentelor de control al migrației și respectării regulilor de ședere, atât a cetățenilor moldoveni peste hotare, cât și străinilor în Republica Moldova. În această ordine de idei prioritară devine dezvoltarea instrumentelor de colectare a informației statistice și nominale privind migrația, returnarea și readmisia, corelarea

¹²⁶ BNS (2018), Figura 30 al prezentului raport

noțiunilor și definițiilor utilizate în legislația națională cu cele din legislația comunitară, în special cele din Regulamentul (CE) nr.862/2007 al Parlamentului European și al Consiliului privind statisticile comunitare din domeniul migrației și protecției internaționale¹²⁷.

D4. Recomandări vizând îmbunătățirea statisticilor migraționale și a elaborării politicilor bazate pe probe.

Această secțiune indică lacunele existente de date și oferă recomandări și strategii posibile pentru a îmbunătăți statisticile cu privire la migrație și întreaga bază de evidență a acestui fenomen.

Gestionarea eficientă a migrației poate fi realizată doar dacă politicile și strategiile se bazează pe informații actualizate privind fluxurile migraționale. Astfel, colectarea datelor de încredere, calitative și cantitative, inclusiv în scopuri de prognozare trebuie să facă parte dintr-o politică națională comprehensivă în domeniul migrației. De asemenea există prea puțină informație disponibilă cu privire la așa subiecte importante cum sunt volumul migrației internaționale, remiterile migranților, conștientizarea de către migranții reali și potențiali ai migrației legale a posibilităților de revenire/reîntoarcere.

Pentru facilitarea reintegrării pe piața muncii a migranților reîntorși e nevoie de actualizarea datelor cu referire la oportunitățile și problemele cu care se confruntă aceștia la reîntoarcere, prin realizarea unor cercetări periodice, de către MSMPS/ANOFM.

Elaborarea mecanismelor de validare a competențelor și abilităților dobândite de mibranți peste hotare (inclusiv din migrația de muncă) sunt importante pentru facilitarea reintegrării pe piața muncii a migranților reîntorși, dar și dezvoltarea economică a țării și efectuarea analizelor periodice privind evoluția în acest domeniu. Pentru realizarea analizelor respective se recomandă consolidarea parteneriatului în ceea ce privește schimbul de date în domeniul dat a MSMPS cu MECC și cu MADRM.

Unele subestimări/lacune sunt observate cu privire la evidența migrației pe domenii. De exemplu, MECC deține date oficiale privind numărul de cetățeni moldoveni care-și fac studiile peste hotare doar în baza tratatelor internaționale, însă nu se duce evidența celor care aplică și obțin de sine-stătător posibilități de a studia peste hotare. O altă problemă se referă la numărul copiilor lăsați fără grija părinților plecați în scop de muncă peste hotare, estimarea numărului acestor copii este o sarcină divizată între câteva ministere/structuri, care raportează diverse date. Explicația în acest sens fiind următoarea, MECC estimează date referitor la copiii care sunt integrați în sistemul educațional, pe când MSMPSF în calitate de autoritate tutelară națională, colectează datele de la structurile teritoriale de asistență socială. Prin urmare o delimitare și o corelare în acest sens este absolut necesară.

Printre acțiunile recomandate pentru îmbunătățirea și generarea datelor vizând migrația populației internaționale, putem menționa următoarele:

¹²⁷ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007R0862&from=RO>

Profilul Migrațional Extins, trebuie perceput mai degrabă drept un proces decât doar un produs, acesta reprezintă un potențial înalt de sinergie cu procesele de integrare a migrației, în ceea ce privește realizarea obiectivului de a înțelege și utiliza datele pentru niște decizii informate și evaluarea progresului obținut. Guvernul Republicii Moldova a aprobat “*Lista de indicatori și șablonul Profilului Migrațional Extins al Republicii Moldova*”.¹²⁸ Conform HG nr.634/2012, BMA în cooperare cu alte ministere și autorități publice centrale relevante asigură actualizarea anuală a indicatorilor PME și elaborează raportului analitic anual în baza Listei de indicatori și șablonului PME pentru RM.

Pentru a realiza aceste obiective, se propun următoarele:

- Utilizarea PME al RM drept instrument de colectare a datelor cu privire la migrația internațională a populației și impactul acesteia asupra dezvoltării social-economice a țării.
- Actualizarea și elaborarea PME urmează să fie efectuată în mod durabil, canalizând constatările PME în elaborarea de politici. În ordinea dată de idei, se recomandă revizuirea periodică a Listei de indicatori ai PME, reexaminarea și reconfirmarea surselor de date, reieșind din competențele funcționale ale prestatorilor, inclusiv determinarea periodicității acestui exercițiu în timp;
- Soluționarea problemei cu privire la calitatea datelor necesită dezvoltarea capacităților instituțiilor de stat (BNS, ASP, MAI/BMA și IGPF, MSMPS/ANOFM, MECC, MAEIE, BRD etc.), care sunt implicate în colectarea datelor la nivel național;
- Colaborarea constructivă și mai activă între principalii producători de date statistice și administrative cum ar fi : BNS, ASP și MAI este o prioritate;
- Schimbul de date cu țările de destinație ale migranților din RM este o oportunitate pentru verificarea exactității datelor din țară privind emigrarea. Aceste date deseori nu sunt incluse în statisticile anuale privind migrația, prin urmare o solicitare regulată de date de la țările respective ar putea fi o soluție;
- Instruire bine-orientată și cooperare tehnică pentru actorii responsabili de actualizarea anuală a indicatorilor PME, inclusiv prin intermediul unor proiecte twinning.
- Consolidarea capacităților instituționale de colectare și producere a datelor la nivel instituțional, inclusiv a celor analitice;

În contextual menționat este necesară dezvoltarea în continuare a asistenței informaționale pentru autoritățile publice centrale și locale drept suport în scopul asigurării managementului eficient în domeniul migrației și azilului.

Urmează să continue activitățile ce țin de consolidarea capacităților instituționale în agregarea, sistematizarea de către beneficiari a datelor pentru elaborarea și implementarea politicilor în domeniul migrației și azilului, precum și integrării străinilor.

În acest scop urmează să continue activitatea de asigurare informațională interinstituțională atât pe verticală, cât și pe orizontală, pentru toate autoritățile competente în scopul asigurării managementului migrației, coordonării activităților comune, reducerii riscurilor migraționale.

Dezvoltarea mecanismelor de cooperare privind estimarea și analiza riscurilor, cooperarea în colectarea și prelucrarea informației, instituirea, după caz, a unor grupe comune de investigații pe

¹²⁸<http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=344691&lang=1>

domenii noi de activitate, asigurarea accesului la bazele de date existente, crearea unor baze de date comune sau a unor sisteme de schimb rapid a informației pentru autoritățile publice.

Urmează a fi dezvoltate mecanismele de planificare comună a cooperării interinstituționale (în baza protocoalelor/acordurilor de cooperare), bazate pe înțelegere comună a riscurilor și provocărilor, în special între acelea ce țin de schimbul de informații între autorități, de medierea conflictelor de competențe ș.a.

Anexa nr. 1. Glosar de termeni

1. *Reședință obișnuită* – locul în care o persoană își petrece în mod normal perioada zilnică de odihnă, fără a ține seama de absențele temporare pentru recreere, vacanțe, vizite la prieteni și rude, afaceri, tratamente medicale sau pelerinaj religios, sau, în absența informațiilor, locul de reședință legal sau înregistrat (Regulamentul (CE) nr.862/2007 din 11 iulie 2007 privind statisticile comunitare din domeniul migrației).
2. *Imigrant* – persoana care imigrează (implicată în procesul de imigrație) (Regulamentul (CE) nr. 862/2007).
3. *Imigrație* – acțiunea prin care o persoană își stabilește reședința obișnuită pe teritoriul unui alt stat pentru o perioadă care este sau se așteaptă să fie de cel puțin 12 luni, după ce, în prealabil, a avut reședința obișnuită într-un alt stat (Regulamentul (CE) nr. 862/2007 din 11 iulie 2007 privind statisticile comunitare din domeniul migrației).
4. *Emigrant* – persoana care emigrează (implicată în procesul de emigrație) (Regulamentul (CE) nr.862/2007).
5. *Emigrație* – acțiunea prin care o persoană care a avut anterior reședința obișnuită pe teritoriul unui stat încetează să mai aibă reședința obișnuită pe teritoriul statului în cauză pentru o perioadă care este sau se așteaptă să fie de cel puțin 12 luni (Regulamentul (CE) nr. 862/2007).
6. *Emigrare autorizată* - permisiune oficială a autorităților Republicii Moldova privind plecarea pentru stabilirea cu domiciliul în străinătate Hotărârea de Guvern nr.125/2013 pentru aprobarea Regulamentului privind elaborarea actelor de identitate și evidența locuitorilor RM.
7. *Migrație netă* – diferența dintre numărul persoanelor care intră pe teritoriul unui stat și numărul persoanelor care părăsesc teritoriul statului respectiv în aceeași perioadă. Este denumită și „bilanț migratoriu” (IOM, International Migration Law 25, Glossary on Migration).
8. *Mic trafic de frontieră* – trecerea frecventă a frontierei comune a statelor contractante de către rezidenții din zona de frontieră, care intenționează să rămână în zona de frontieră a celeilalte părți contractante, în special din motive de ordin social, cultural, familial sau întemeiate economic, pentru o perioadă care nu depășește 3 luni de ședere neîntreruptă de la data trecerii frontierei (Regulamentul CE nr.1931/2006).
9. *Cetățenie* – legătură juridică specială între o persoană și statul său, dobândită prin naștere sau prin naturalizare, indiferent că este prin declarație, opțiune, căsătorie ori alte mijloace, în conformitate cu legislația națională.
10. *Străin* – persoană dintr-o anumită țară care nu este cetățean/nu deține cetățenia acestei țări (UE).
11. *Apatrid* – persoană care nu este cetățean al Republicii Moldova și nici cetățean al unui alt stat (Legea cetățeniei Republicii Moldova nr. 1024/2000).
12. *Copil* – orice ființă umană sub vârsta de 18 ani, exceptând cazurile în care legea aplicabilă copilului stabilește limita majoratului sub această vârstă (Convenția ONU privind drepturile copilului).
13. *Solicitant de azil* – un resortisant al unei țări terțe sau un apatrid care a depus o cerere de azil cu privire la care nu a fost adoptată încă o hotărâre finală (Directiva 2005/85/CE a Consiliului din 1 decembrie 2005 privind standardele minime cu privire la procedurile din statele membre de acordare și retragere a statutului de refugiat).
14. *Refugiat* – orice resortisant al unei țări terțe care, ca urmare a unei temeri bine fondate de a fi persecutat din cauza rasei sale, a religiei, naționalității, opiniilor politice sau apartenenței la un anumit grup social, se află în afara țării al cărei cetățean este și care nu poate sau, din cauza acestei temeri, nu dorește să solicite protecția respectivei țări sau orice apatrid care, aflându-se din motivele menționate anterior în afara țării în care avea reședința obișnuită, nu poate sau, din cauza acestei temeri, nu dorește să se întoarcă în respectiva țară (în baza art. 1 al Convenției ONU din 51 privind statutul refugiaților, precum și Directivei 2004/83/CE).

15. *Statut de refugiat* – formă de protecție, recunoscută de Republica Moldova, a străinului sau apatridului, care întrunește condițiile prevăzute în Convenția privind statutul refugiaților, încheiată la Geneva la 28 iulie 1951, precum și în Protocolul privind statutul refugiaților din 31 ianuarie 1967 (Legea nr. 270/2008).
16. *Repatriere* – reîntoarcerea benevolă în patrie a persoanelor care s-au născut în Republica Moldova și a urmașilor acestora, în condițiile legii (Legea nr. 200/2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova).
17. *Confirmare de repatriere* – act oficial eliberat de autoritatea competentă pentru străini, care confirmă dreptul la repatriere (Legea nr. 200/2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova).
18. *Readmisie* – acțiune a unui stat de acceptare a reintrării unui individ (național, național al țărilor terțe sau apatrid), care nu îndeplinește sau nu mai îndeplinește condițiile în vigoare pentru aflarea/șederea pe teritoriul statului solicitant.
19. *Acord de readmisie* – acord internațional care prevede proceduri, pe bază reciprocă, pentru returnarea nenaționalilor aflați într-o situație ilegală în țara lor de origine sau în țara prin care aceștia au tranzitat.
20. *Naturalizare* – acordarea cetățeniei la cererea persoanei care domiciliază legal și obișnuit pe teritoriul Republicii Moldova, în condițiile prevăzute de Legea cetățeniei Republicii Moldova nr. 1024/2000 .
21. *Persoană născută în străinătate* – o persoană născută în afara țării de reședință obișnuită curentă, indiferent de cetățenia persoanei. Îndrumări pentru colectarea datelor privind migrația internațională conform articolului al Regulamentului 862/2007 și pentru colectarea datelor adiționale pe bază voluntară: imigrare, emigrare, populația obișnuit rezidentă și obținerea și pierderea cetățeniei.
22. *Țara de naștere* – țara de reședință (în cadrul frontierelor actuale, dacă informația este disponibilă) a mamei la data nașterii sau, dacă nu este posibil, țara (în cadrul frontierelor actuale, dacă informația este disponibilă) în care a avut loc nașterea.
23. *Permis de ședere/buletin de identitate pentru apatrizi* – act de identitate care atestă dreptul de ședere legală pe teritoriul Republicii Moldova (Legea nr. 200/2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova).
24. *Migrație de muncă în RM* - sosirea benevolă a străinilor pe teritoriul Republicii Moldova în scopul desfășurării unor activități de muncă (Legea nr. 200/2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova).
25. *Migrație pentru reîntregirea familiei în RM* – intrarea și șederea pe teritoriul Republicii Moldova a membrilor de familie a unui străin cu ședere legală pe teritoriul țării sau ai familiei unui cetățean al RM, în scop de păstrare a unității familiei, indiferent de data stabilirii relațiilor de familie (Legea nr. 200/2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova).
26. *Protecție umanitară* – formă de protecție, recunoscută de Republica Moldova, acordată străinului sau apatridului din alte motive decât cele prevăzute de Convenția de la Geneva din 28 iulie 1951 (Legea nr. 270/2008 privind azilul în Republica Moldova).
27. *Ședere ilegală* – prezența pe teritoriul Republicii Moldova a unui străin care nu îndeplinește sau nu mai îndeplinește condițiile privind intrarea, aflarea sau șederea în Republica Moldova (Legea nr. 200/2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova).
28. *Migrant ilegal* – persoană care, din cauza unei intrări neautorizate, încălcării condițiilor de intrare sau expirării vizei nu deține statut legal într-o țară de tranzit sau gazdă (IOM International Migration Law 25, Glossary on Migration).
29. *Anulare* – decizie luată de autoritatea competentă pentru străini împotriva străinului dacă acesta nu îndeplinește condițiile prevăzute de lege ori s-a stabilit că unele acte care au stat la baza acordării dreptului de ședere sînt falsificate (Legea nr. 200/2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova).

30. *Revocare* – decizie luată de autoritatea pentru străini dacă se constată că străinul nu mai întrunește condițiile de prelungire a dreptului de ședere ori nu mai respectă scopul pentru care i s-a acordat acest drept, ori a încălcat reglementările vamale sau reglementările privind frontiera de stat (Legea nr. 200/2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova).
31. *Returnare* – proces de întoarcere a unui străin prin executare voluntară a deciziei de returnare sau prin executare forțată a acesteia: în țara de origine, în o țară de tranzit, în conformitate cu acordurile de readmisie, sau în o țară terță în care străinul decide în mod voluntar să se întoarcă și în care acesta va fi acceptat (Legea nr. 200/2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova).
32. *Decizie de returnare* – act administrativ al autorității competente pentru străini, prin care șederea unui străin este stabilită ca fiind ilegală și care obligă străinul să părăsească teritoriul Republicii Moldova într-un termen stabilit (Legea nr. 200/2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova).
33. *Declaraarea străinului persoană indezirabilă*- este o măsură asiguratorie de autoritate, dispusă împotriva unui străin care a desfășurat, desfășoară ori în a cărui privință există indicii temeinice că intenționează să desfășoare activități de natură să pună în pericol securitatea națională sau ordinea publică (Legea nr. 200/2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova).
34. *Custodie publică* – măsură de restrângere a libertății de mișcare (Legea nr. 200/2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova).
35. *Luarea în custodie publică* – măsură de restrângere a libertății de mișcare dispusă de instanța de judecată împotriva străinului care nu a putut fi returnat în termenul prevăzut de prezenta lege, precum și împotriva străinului care a fost declarat indezirabil sau în a cărui privință instanța de judecată a dispus expulzarea (Legea nr. 200/2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova).
36. *Remiterile migranților* reprezintă transferuri de peste hotare de mijloace bănești și de bunuri, ce au impact asupra veniturilor gospodăriilor. Ele rezultă din circulația temporară sau permanentă a oamenilor pentru muncă în alte economii, stabilirea cu traiul permanent, precum și din relații interumane: cadouri, donații, moșteniri. Ele pot fi în numerar și nonnumerar, expediate prin canale oficiale (cum ar fi transferuri prin rețele electronice) sau prin canale informale (cum ar fi banii sau bunurile transportate peste frontiere) (Ediția a șasea a Manualului FMI referitor la balanța de plăți și situația investițiilor Internaționale, anexa 5. Remiterile).
37. *Pragul sărăciei absolute* se calculează în baza cheltuielilor alimentare ale decililor 2-4, ajustate la 2282 kcal/persoană/zi și adăugarea la acestea a cheltuielilor nealimentare (ponderea pentru toate gospodăriile din CBGC).
38. *Ponderea populației sub pragul sărăciei absolute* – numărul persoanelor care trăiesc în gospodării cu cheltuieli pe adult echivalent (scala 1:0.7:0.5) sub pragul sărăciei, raportat la numărul total al populației.

Anexa nr. 2. Tabele statistice

I. Emigrarea populației

A) Emigrarea autorizată

Tabelul 1. Numărul anual de emigrări autorizate după mediul de reședință anterior, sexe și grupe de vârstă al emigrantului și țara de destinație

	2014	2015	2016	2017	2018
	<i>persoane</i>				
2.1.3.Total au emigrat	2374	2284	2721	2422	2378
<i>inclusiv din :</i>					
Mediul urban	1789	1652	1934	1830	1667
Mediul rural	585	632	787	592	711
Din total au emigrat :					
Bărbați	1119	1066	1315	1132	1112
Femei	1255	1218	1406	1290	1266
Grupa de vârstă, ani					
0–4	117	124	169	129	109
5–9	130	127	188	145	142
10–14	126	113	168	156	121
15–19	158	151	170	149	138
20–24	189	187	213	180	144
25–29	238	275	290	254	219
30–34	255	252	317	277	299
35–39	162	215	229	243	239
40–44	157	150	198	201	225
45–49	141	139	159	159	181
50–54	146	125	139	121	137
55–59	170	148	156	120	159
60–64	149	98	130	111	125
65–69	87	78	79	80	68
70–74	56	30	39	40	30
75–79	62	37	50	28	17
80–84	23	23	17	21	20
85 și mai mult	8	12	10	8	5
<i>Din total au emigrat în :</i>	<i>2374</i>	<i>2284</i>	<i>2721</i>	<i>2422</i>	<i>2378</i>
Federația Rusă	788	961	857	825	1081
Germania	223	253	285	342	350
Ucraina	602	312	375	289	233
S.U.A	285	287	623	290	207
Israel	220	174	181	164	156
Belarus	82	64	28	35	59
Austria	32	28	42	38	36
Kazahstan	28	28	18	9	20
Italia	10	16	14	15	17
România	9	8	14	10	13
Turcia	22	26	25	21	11
Alte țări	73	127	259	384	195

Sursa: ASP

Tabelul 2. Indicatori relativi privind emigrarea autorizată a cetățenilor moldoveni, în %

	2014	2015	2016	2017	2018
2.1.4. Rata de creștere a emigrărilor autorizate ale cetățenilor moldoveni	90,05	96,21	119,13	89,01	98,18
2.1.5. Decalajul de gen al emigrării autorizate a cetățenilor moldoveni, (femei/bărbați)	112,15	114,26	110,12	113,96	113,85
2.1.6. Proporția relativă a emigranților din mediul rural versus urban	32,35	32,26	40,69	32,35	42,65

Sursa: ASP

Tabelul 3. Numărul anual de copii plecați peste hotare împreună cu părinții (emigrarea autorizată)

	2014	2015	2016	2017	2018
Numărul de copii în vârstă de 0- 18 ani plecați cu părinții peste hotare	493	495	515	490	463
Rata de creștere a numărului de copii în vârstă de 0-18 ani plecați cu părinții peste hotare, %	89,80	100,41	104,00	95,15	94,45

Sursa: ASP

Tabelul 4. Numărul de cetățeni moldoveni care locuiesc peste hotare, după sexe

		2014	2015	2016	2017	2018
2.3.1. Numărul de cetățeni moldoveni care locuiesc peste hotare (emigrarea autorizată- stoc) ⁱ	Total	104311	106595	109316	111738	114116
	Bărbați	47378	48453	49761	50879	51991
	Femei	56887	58142	59555	60859	62125
Numărul de cetățeni moldoveni care locuiesc peste hotare conform datelor traversării frontierei (persoane plecate din țară de 1 an și mai mult) ⁱⁱ	Total	271611	282127	300916	305657	304377
	Bărbați	126728	133186	142196	144312	143580
	Femei	144883	148941	158720	161345	160797

Sursa:ⁱ ASPⁱⁱ IGPf din cadrul MAI**Tabelul 5. Repartiția numărului de cetățeni moldoveni plecați peste hotare pentru a se stabili cu domiciliul permanent după sexe și țara de destinație (stoc la sfârșitul anului)**

	2014	2015	2016	2017	2018
Total	104311	106595	109316	111738	114116
Federația Rusă	34140	35101	35958	36783	37864
Ucraina	29444	29756	30131	30420	30653
S.U.A.	15262	15549	16172	16462	16669
Germania	11912	12165	12450	12792	13142
Israel	7468	7642	7823	7987	8143
Belarus	2377	2441	2469	2504	2563
Canada	603	612	620	626	635
Republica Cehă	443	446	448	451	451
Italia	269	285	299	314	331
Alte țări	2393	2598	2946	3399	3665

Sursa: ASP

B) Emigrarea temporară / circulară (această formă include plecarea la muncă sau în căutare de lucru peste hotare, dar cu intenția de a reveni în țară)

Tabelul 6. Emigrarea cetățenilor moldoveni estimată conform definiției internaționale (persoane aflate în afara țării de 12 luni și mai mult), după sexe și grupe de vârstă

	<i>persoane</i>				
	2014	2015	2016	2017	2018
Total	271611	282127	300916	305657	304377
Bărbați	126728	133186	142196	144312	143580
Femei	144883	148941	158720	161345	160797
Grupa de vârstă -total	271611	282127	300916	305657	304377
0-4	5989	6109	6553	6842	7367
5-9	9518	11645	14088	15702	16683
10-14	9544	10312	11618	12305	13228
15-19	13145	12731	12897	12368	12377
20-24	25323	24822	24827	22587	20772
25-29	41214	41069	41165	39444	37595
30-34	43318	45980	49931	51070	49154
35-39	34285	36399	39220	40168	41080
40-44	24668	26909	29181	30370	30616
45-49	17987	18777	20420	21190	21484
50-54	17132	16869	17321	17306	16877
55-59	13030	13757	14898	15563	15248
60-64	7674	7697	8715	9610	10282
65-69	3656	4112	5000	5760	5963
70-74	1988	1817	1759	1858	2204
75-79	1723	1656	1719	1755	1641
80-84	835	843	957	1098	1187
85 și mai mulți	582	623	647	661	619

Sursa: IGPF din cadrul MAI.

Tabelul 7. Numărul cetățenilor moldoveni plecați peste hotare, după durata aflării, sexe și grupe mari de vârstă, stoc la sfârșitul anului 2018*,

Durata		Total	Grupe de vârstă, ani :				60 și peste
			0-14	15-29	30-44	45-59	
Total	Ambele sexe	751552	92872	179369	270272	151690	57349
	Bărbați	346336	47426	89422	131859	59828	17801
	Femei	405216	45446	89947	138413	91862	39548
<i>din care :</i>							
Până la 3 luni	Ambele sexe	191457	17224	47603	60063	46404	20163
	Bărbați	88404	8710	23907	31091	18629	6067
	Femei	103053	8514	23696	28972	27775	14096
De la 3 luni până la 1 an	Ambele sexe	255718	38370	61022	89539	51677	15290
	Bărbați	114352	19519	30534	41909	18232	4158
	Femei	141366	18851	30488	47450	33445	11132
De la 1 an până la 3 ani	Ambele sexe	194697	25610	46889	74785	34102	13311
	Bărbați	91526	13142	23316	36530	14091	4447
	Femei	103171	12468	23573	38255	20011	8864
De la 3 ani și mai mult	Ambele sexe	109680	11668	23855	46065	19507	8585
	Bărbați	52054	6055	11665	22329	8876	3129
	Femei	57626	5613	12190	23736	10631	5456

Sursa: IGPF din cadrul MAI

* Informația este prezentată conform datelor acumulate de la Punctele de trecere a Frontierei de Stat controlate de autoritățile oficiale ale RM

Tabelul 8. Numărul estimativ al cetățenilor moldoveni care se aflau peste hotare, conform datelor misiunilor diplomatice și consulare ale RM din țările gazdă în anii 2014-2018*

persoane

Țara gazdă	2014	2015	2017	2018
Total	983708	805509	592884	561830
<i>din care locuiesc în :</i>				
Federația Rusă	550000	477949	248484	235648
Italia	150021	142266	135661	131814
SUA	47554	...	47554	40577
Ucraina	17706	17237	17858	17858
Canada	12830	17565	17565	17605
Germania	11665	14815	16945	17245
Spania	16433	16202	17688	16273
Israel	11000	13005	16000	16000
România	11699	9277	10544	10648
Grecia	18825	9085	9085	9004
Marea Britanie	1052	...	15000	9000
Turcia	6918	7502
Cehia	5415	5129	5368	5763
Portugalia	23000	6948	6125	5210
Franța	3127	3609
Bulgaria	3372	5147	5147	3567
Belarus	3465	3481	2473	2346
Irlanda	15000	728	2000	1987
Belgia	1299	1364	1408	1428
Austria	1682	1284	1284	1287
Polonia	876	756	1200	1209
Emiratele Arabe Unite	140	1200
Norvegia	256	275	257	1103
Elveția	650	765	524	641
Estonia	128	129	600	600
Lituania	300	475
Olanda	460	350
Ungaria	238	230	350	350
Letonia	300	332
Regatul Danemarcei	273
Suedia	273	243	301	254
Qatar	153	180
China	130	170
Azerbaidjan	269	166
Japonia	156	156
Liban	779	...
Regatul Arabiei Saudite	127	...
Alte țări	79269	61629	604	-

*Sursa : *MAEIE (date estimative, doar în baza informației de la misiunile diplomatice, consulare care au prezentat datele în anul de referință)*

Tabelul 9. Numărul cetățenilor moldoveni care lucrează peste hotare cu contracte legale de muncă

persoane

	2014	2015	2016	2017	2018
2.3.6. Numărul persoanelor plecate la muncă cu contracte legale	1590	2010	3379	2974	4543
Rata de creștere a numărului de persoane plecate la muncă cu contracte legale	116,52	217,53	168,11	88,01	152,76

Sursa: MSMPS/ANOFM

Tabelul 10. Numărul cetățenilor moldoveni care lucrează peste hotare cu contracte legale de muncă, după țara de angajare și sexe

	<i>persoane</i>				
	2014	2015	2016	2017	2018
Total	1590	2010	3379	2974	4543
<i>din care în :</i>					
Polonia	113	202	137	208	2089
Israel	1291	1698	2994	2546	1918
Bulgaria	-	-	-	44	115
Marea Britanie	6	40	109	60	97
Germania	-	-	-	-	85
Olanda	-	-	-	9	82
SUA	-	-	66	18	73
Emiratele Arabe Unite	140	68	69	59	38
Qatar	1	-	-	26	35
Federația Rusă	32	-	-	-	-
Alte țări	7	2	4	4	11
<i>din numărul total :</i>					
Bărbați	966	1349	2603	2261	3179
Femei	624	661	776	713	1364

Sursa: MSMPS/ANOFM

Tabelul 11. Numărul cetățenilor moldoveni care își fac studiile peste hotare, după țări

	<i>persoane</i>				
	2014	2015	2016	2017	2018
Total plecați la studii*	5469	5515	6095	6052	5566
<i>din care în :</i>					
România	5000	5000	5610	5500	5000
Federația Rusă	328	328	301	320	330
Bulgaria	114	130	130	130	130
Ucraina	-	-	-	34	34
Ungaria	...	30	30	30	30
Republica Cehă	10	10	10	10	10
China	10	11	8	7	9
Slovacia	7	6	6	5	9
Estonia	-	-	...	7	6
Letonia	-	-	...	4	5
Lituania	-	-	...	5	3

Sursa: MECC

*Fără persoanele plecate la studii peste hotare de sine stătător

Tabelul 12. Numărul de cetățeni moldoveni înregistrați ca solicitanți de azil și recunoscuți drept refugiați peste hotare

	2014	2015	2016	2017	2018
<i>Persoane</i>					
2.3.7. Numărul de cetățeni moldoveni înregistrați ca solicitanți de azil peste hotare	1449	3402	4075	3430	4527
2.3.8. Numărul de cetățeni moldoveni înregistrați, recunoscuți drept refugiați peste hotare	2242	2264	2291	2341	2377
<i>Rata de creștere în raport cu anul precedent</i>					
2.3.7. Rata de creștere a numărului de cetățeni moldoveni înregistrați ca solicitanți de azil peste hotare ,%	65,0	134,8	119,8	84,2	132,0
2.3.8. Rata de creștere a numărului de cetățeni moldoveni înregistrați, recunoscuți drept refugiați peste hotare ,%	101,6	101,0	101,2	102,2	101,5

Sursa: ICNUR

Tabelul 13. Migrația forței de muncă temporară /circulară* după sexe și țările de destinație

mii persoane

	Total					Bărbați					Femei				
	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018
Total plecați	341,9	325,4	319,0	318,4	352,7	219,1	210,8	212,3	211,3	238,2	122,8	114,6	106,7	107,1	114,5
<i>din care în:</i>															
Federația Rusă	232,8	206,2	184,8	164,6	147,7	173,9	157,8	143,0	127,2	115,0	58,9	48,4	41,8	37,4	32,7
Italia	49,6	49,2	49,6	50,5	61,1	11,5	13,5	14,0	15,9	20,6	38,1	35,7	35,7	34,6	40,5
Germania	20,0	31,5	16,1	25,9	3,8	5,6
Regatul Unit al Marii Britanii	14,1	18,7	10,7	13,7	3,7	5,0
Franța	14,0	18,3	10,3	13,6	3,7	4,7
Israel	8,4	9,2	9,9	11,9	15,2	1,1	2,4	2,8	4,7	6,1	7,3	6,8	7,1	7,2	9,1
Turcia	7,5	11,0	10,4	8,1	9,1	2,0	2,7	3,0	1,9	4,1	5,5	8,3	7,4	6,2	5,0
România	3,8	2,7	2,9	6,0	6,4	2,6	1,1	1,9	4,1	4,2	1,2	1,6	1,0	1,9	2,2
Portugalia	2,1	2,4	2,7	2,0	3,6	1,3	1,8	1,9	1,4	2,2	0,8	0,6	0,7	0,6	1,4
Ucraina	4,4	4,6	2,7	2,0	2,8	3,2	3,3	2,2	1,7	1,7	1,1	1,3	0,5	0,3	1,1
Grecia	2,1	1,4	0,6	1,6	1,7	0,7	0,3	0,2	0,2	0,8	1,4	1,1	0,4	1,4	0,9
Alte țări	31,4	38,7	55,4	23,6	36,6	22,7	27,9	43,3	17,1	30,3	8,7	10,9	12,1	6,3	6,3

Sursa: BNS (AFM)

*Populația de 15 ani și peste, aflată la lucru sau în căutare de lucru, în străinătate

Tabelul 14. Distribuția migrantilor temporari /circulari după medii de reședință și grupe de vârstă în anii 2014, 2017 și 2018

mii persoane

Grupa de vârstă, ani	2014			2017			2018		
	Total	Urban	Rural	Total	Urban	Rural	Total	Urban	Rural
Total	341,9	96,7	245,2	318,4	96,6	221,8	352,7	108,5	244,2
15–24 ani	72,3	10,7	61,6	50,7	10,3	40,4	54,2	11,8	42,4
25–34 ani	121,2	34,7	86,5	121,6	40,0	81,6	136,3	43,0	93,3
35–44 ani	71,6	22,9	48,7	72,9	21,5	51,4	85,4	28,1	57,3
45–54 ani	59,0	21,7	37,3	52,9	17,3	35,6	55,2	17,3	37,9
55–64 ani	17,2	6,5	10,7	19,6	7,3	12,2	21,1	8,1	13,0
65 ani și peste	0,6	0,2	0,4	0,6	0,1	0,5	0,5	0,2	0,3

Sursa: BNS (AFM)

Tabelul 15. Distribuția migrantilor temporari / circulari după sexe și grupe de vârstă în anii 2014, 2017 și 2018

mii persoane

Grupa de vârstă, ani	2014			2017			2018		
	Total	Bărbați	Femei	Total	Bărbați	Femei	Total	Bărbați	Femei
Total	341,9	219,1	122,8	318,4	211,3	107,1	352,7	238,2	114,5
15–24 ani	72,3	54,4	17,9	50,7	36,3	14,4	54,2	42,2	12,0
25–34 ani	121,2	86,6	34,6	121,6	89,8	31,8	136,3	99,8	36,5
35–44 ani	71,6	42,3	29,3	72,9	46,1	26,8	85,4	55,3	30,1
45–54 ani	59,0	27,6	31,4	52,9	30,0	22,9	55,2	30,9	24,3
55–64 ani	17,2	8,0	9,2	19,6	8,7	10,9	21,1	9,8	11,3
65 ani și peste	0,6	0,2	0,4	0,6	0,3	0,3	0,5	0,2	0,3

Sursa: BNS (AFM)

Tabelul 16. Distribuția migranților temporari/ circulari după nivelul de instruire și sexe în anii 2014, 2017 și 2018

mii persoane

Nivelul de instruire	2014			2017			2018		
	Total	Bărbați	Femei	Total	Bărbați	Femei	Total	Bărbați	Femei
Total	341,9	219,1	122,8	318,4	211,3	107,1	352,7	238,2	114,5
Superior	37,7	19,9	17,8	46,6	27,4	19,3	47,5	29,0	18,5
Mediu de specialitate	40,8	20,5	20,3	34,9	17,7	17,2	37,1	21,2	15,9
Secundar profesional	90,9	67,0	23,9	79,5	60,3	19,2	90,9	66,0	24,9
Liceal, mediu general	80,8	47,1	33,7	75,1	47,2	27,9	83,1	51,9	31,2
Gimnazial	90,3	63,6	26,7	81,5	57,9	23,6	92,4	68,5	23,9
Primar sau fără școală	1,4	1,0	0,4	0,8	0,8	0,0	1,7	1,6	0,1

Sursa: BNS (AFM)

II. Imigrarea populației

Tabelul 17. Repatrierea și readmisia

	2014	2015	2016	2017	2018
2.4.1. Numărul anual de persoane repatriate*	2211	2406	2108	2285	2514
2.4.2. Rata de creștere a numărului de persoane repatriate, %	39,5	8,8	-12,4	8,4	10,0
2.4.3. Proporția copiilor repatriați în rândul persoanelor repatriate, %	11,3	8,6	3,6	4,3	2,7
2.4.4. Numărul cetățenilor moldoveni readmiși în cadrul Acordurilor de readmisie, persoane	69	139	390	849	413

Sursa: MAI/BMA și ASP

Tabelul 18. Traficul de Ființe Umane

persoane

	2014	2015	2016	2017	2018
2.5.1. Numărul de cetățeni moldoveni victime ale TFU, identificate și asistate în cadrul SNR	80	132	126	90	79
2.5.3. Raportul de feminitate în rândul victimelor traficului de persoane	247,83	140,0	167,4	172,7	172,4
2.5.4. Numărul de potențiale victime ale TFU identificate și asistate în cadrul SNR	854	298	1075	1046	72*

Sursa: MSMPS

* Notă: noțiunea „potențială victimă” a fost substituită cu o nouă noțiune „prezumată victimă a traficului de persoane”, prin Legea nr.38/2018

Tabelul 19. Populația rezidentă de proveniență străină, la sfârșitul anului

	2014	2015	2016	2017	2018
3.2.1. Numărul total de străini care locuiesc în Moldova, persoane	21685	21876	22333	22508	22764
3.2.2. Rata de creștere a numărului străinilor, %	102,8	100,9	102,1	100,8	101,1
3.2.3. Proporția străinilor în numărul total de populație, %	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6
3.2.5. Proporția apatrizilor în rândul străinilor, %	8,9	8,3	7,9	7,7	7,9
3.2.6. Proporția străinilor care locuiesc în mediul urban, %	76,0	74,9	77,9	74,3	73,8
3.2.7. Numărul anual de naturalizări, persoane	24	41	72	106	86
3.2.10. Numărul de persoane născute în străinătate (ne-nativi), stoc, persoane	288578	294419	300815	308188	315949
3.2.11. Rata de creștere a numărului de persoane născute în străinătate (ne-nativi), %	101,7	102,0	102,2	102,5	102,5
3.2.12. Proporția persoanelor născute în străinătate (ne-nativi) în numărul total al populației, %	7,4	7,47	8,47	8,70	8,92
3.2.13. Proporția persoanelor născute în străinătate (ne-nativi) care locuiesc în zona urbană, %	68,3	67,5	66,6	67,4	64,9

Sursa: ASP

Tabelul 20. Numărul populației de proveniență străină pe vârste și sexe (stoc la sfârșitul anului) 2014, 2017 și 2018

Grupa de vârstă, ani	2014			2017			2018		
	Total	Bărbați	Femei	Total	Bărbați	Femei	Total	Bărbați	Femei
Total	21685	9981	11704	22508	12010	10498	22764	12053	10711
0-4	34	19	15	27	15	12	27	13	14
5-9	34	22	12	67	40	27	55	35	20
10-14	36	17	19	67	33	34	88	43	45
15-19	642	422	220	478	298	180	599	361	238
20-24	2346	1571	775	2588	1719	869	2641	1709	932
25-29	1860	948	912	1664	864	800	1592	831	761
30-34	2220	1123	1097	1922	913	1009	1863	863	1000
35-39	2453	1255	1198	2151	1048	1103	2077	1007	1070
40-44	2550	1318	1232	2420	1214	1206	2418	1187	1231
45-49	1894	1103	791	2202	1208	994	2158	1145	1013
50-54	1953	1114	839	1960	1129	831	1963	1139	824
55-59	1859	1010	849	2221	1217	1004	2242	1238	1004
60-64	1429	716	713	1733	936	797	1852	1014	838
65-69	921	483	438	1340	695	645	1351	684	667
70-74	520	250	270	589	300	289	700	378	322
75-79	473	193	280	486	204	282	456	199	257
80-84	224	79	145	301	101	200	370	131	239
85 și peste	237	61	176	292	56	216	312	76	236

Sursa: ASP

Tabelul 21. Populația rezidentă de proveniență străină după țările de cetățenie

	<i>persoane</i>				
Țara de cetățenie	2014	2015	2016	2017	2018
Total	21685	21876	22333	22508	22764
<i>inclusiv:</i>					
Ucraina	6953	7092	7054	6959	6786
Federația Rusă	4812	4973	5281	5574	5742
Israel	1925	1908	2077	2067	2200
Apatrid (art.1 al convenției din 1954)	1524	1513	1482	1459	1416
România	1275	1138	1055	1016	988
Turcia	920	890	814	902	943
Italia	429	480	500	488	501
S.U.A.	442	450	396	426	433
Azerbaidjan	252	276	294	312	371
India	...	72	155	228	327
Belarus	318	310	318	299	293
Persoană cu cetățenie nedeterminată	317	305	286	269	256
Armenia	196	204	208	213	211
Kazahstan	184	190	205	199	202
Uzbekistan	141	138	151	151	164
Republica Arabă Siriană	181	165	143	134	140
Germania	136	115	127	129	131
Georgia	...	125	111	110	98
Alte țări	1680	1532	1676	1573	1562

Sursa: ASP

Tabelul 22. Numărul persoanelor naturalizate după țara anterioară de cetățenie*(stoc la sfârșitul anului)*

	<i>persoane</i>				
	2014	2015	2016	2017	2018
Total	704	747	819	925	1011
Apatrid (art.1 a convenției din 1951)	475	485	490	496	499
Persoană cu cetățenie nedeterminată	157	166	167	168	170
Federația Rusă	5	12	35	75	118
Ucraina	9	13	33	55	69
Refugiat (art. 1 a convenției din 1951)	15	16	18	20	20
Armenia	6	7	12	16	17
Beneficiar de protecție umanitară	3	8	11	13	14
România	-	1	5	10	11
Turcia	-	1	4	9	12
Republica Arabă Siriană	6	7	7	7	10
Kazahstan	2	2	2	5	7
R.Belarus	-	-	2	5	7
Sudan	4	4	4	4	4
Turkmenistan	2	4	4	4	5
Afganistan	3	3	3	4	4
Azerbaidjan	3	3	3	3	5
Georgia	1	1	2	3	3
Iordania	1	1	1	3	3
Etiopia, Yemen, Vietnam	câte 2	câte 2	câte 2	câte 2	câte 2
Italia	-	-	1	2	4
Liban	-	-	-	2	2
Congo	-	-	-	2	2
Uzbekistan	-	-	1	2	3

	2014	2015	2016	2017	2018
SUA	-	-	1	1	1
Pakistan	-	-	-	1	1
Tadjikistan	-	-	-	1	2
Grecia	-	-	-	1	1
Kârgâzstan	-	1	1	1	1
China, Iran, Irak, Iugoslavia, Palestina Mali, Belgia*, Camerun*, India*, Serbia*	câte 1	câte 1	câte 1	câte 1	câte 1

Sursa: ASP

*Notă: doar în anul 2018

Tabelul 23. Numărul persoanelor născute în străinătate, indiferent de cetățenie
(stoc la sfârșitul anului)

	2014	2015	2016	2017	2018
					<i>persoane</i>
Total*	288578	294419	300815	308188	315949
Ucraina	104601	103920	103298	102662	101626
Federația Rusă	105714	106696	107909	109372	111150
Italia	17938	20585	23174	25724	27899
Kazahstan	13046	12979	12898	12829	12758
România	5527	5865	6256	6654	7085
R. Belarus	4833	4764	4693	4648	4611
Turcia	3528	3891	4350	4772	5158
Portugalia	2776	2878	2998	3115	3219
Germania	2645	2835	3149	3767	4717
Spania	2469	2787	3061	3371	3646
Franța	2205	2728	3239	3874	4678
Grecia	2280	2398	2521	2678	2765
Azerbaidjan	2000	1987	1975	1950	1939
Uzbekistan	1962	1938	1917	1899	1884
Georgia	1841	1826	1807	1799	1790
Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord	700	870	1109	1562	2259
Irlanda	1048	1135	1287	1462	1701
SUA	562	675	831	1020	1287
Armenia	1073	1091	1102	1117	1120
Turcmenistan	1151	1150	1124	1109	1089
Israel	577	728	804	860	939
Republica Arabă Siriană	669	751	780	798	816
Alte țări	9433	9942	10533	11146	11813

Sursa: ASP

*Notă: Inclusiv regiunea transnistreană

Tabelul 24. Imigrarea străinilor

	2014	2015	2016	2017	2018
3.1.1. Numărul anual de imigrări ale străinilor, persoane	4204	4210	4080	3712	4267
3.1.2. Rata de creștere a imigrărilor străinilor	125,23	100,14	96,91	90,98	114,95
3.1.3. Decalajul de gen pentru imigrarea străinilor	43,0	48,14	59,25	66,58	61,47

	2014	2015	2016	2017	2018
3.1.5. Numărul anual de imigrări ale străinilor cu studii medii de specialitate/studii superioare/grade științifice	2321	2617	2441	2238	2540
3.1.6. Rata de creștere a numărului străinilor cu studii medii de specialitate/studii superioare/grade științifice	102,74	112,75	93,27	91,68	113,49
3.1.7. Proporția persoanelor cu studii medii de specialitate/studii superioare/grade științifice în rândul străinilor imigrați	55,21	62,16	59,83	60,29	59,53

Sursa: MAI/BMA

Tabelul 25. Distribuția imigranților după nivelul de instruire

	2014	2015	2016	2017	2018
Total au sosit,	4204	4210	4080	3712	4267
<i>din care au studii:</i>					
superioare	1634	1606	1571	1334	1421
medii de specialitate	631	920	825	866	1084
medii generale	1476	1233	1403	1194	1438
medii incomplete	111	102	86	83	86
primare, sau fără studii	19	13	11	27	20

Sursa: MAI/BMA

Tabelul 26. Distribuția imigranților după țările de cetățenie ale acestora

	2014	2015	2016	2017	2018
Total au sosit	4204	4210	4080	3712	4267
<i>din care, cetățenii țărilor:</i>					
Ucraina	537	754	734	682	752
Federația Rusă	517	567	705	686	683
Israel	525	548	594	455	489
România	853	646	464	426	450
Turcia	421	373	293	245	430
S.U.A	199	209	165	206	210
Azerbaidjan	37	65	61	80	171
Italia	206	180	170	139	130
India	40	37	80	85	128
Uzbekistan	22	37	24	27	41
China	17	28	36	24	27
Siria	34	33	20	15	24
Georgia	23	31	24	24	22
Alte țări	773	702	710	618	710

Sursa: MAI/BMA

Tabelul 27. Distribuția imigranților după scopul sosirii

	2014	2015	2016	2017	2018
Total au sosit,	4204	4210	4080	3712	4267
<i>inclusiv:</i>					
Integrarea familiei	1255	1442	1442	1437	1596
La muncă	1360	1201	1052	829	1256
La studii	929	818	869	716	808
Alt scop	660	749	717	730	607

Sursa: MAI/BMA.

Tabelul 28. Migrația temporară a populației de proveniență străină

	2014	2015	2016	2017	2018
3.4.1. Numărul de străini care dețin permis de ședere permanentă, persoane	11121	10661	10276	9992	9529
3.4.2. Rata de creștere a numărului de deținători ai permiselor de ședere permanentă, %	94,45	95,86	96,39	97,24	95,36
3.4.3. Proporția străinilor în vârstă aptă de muncă (15-64 ani) cu permise de ședere permanentă, %	50,26	47,8	44,0	43,27	40,51
3.4.4. Proporția străinilor care locuiesc în țară de cel puțin 5 ani, %	18,88	22,30	24,74	26,89	28,54
3.4.5. Numărul de străini care au obținut pentru prima dată permis de ședere provizorie, persoane	3065	3156	3233	2824	3179
3.4.6. Numărul de străini care dețin permis de ședere provizorie valabil, persoane	8636	9314	10191	10686	11440
3.4.7. Proporția de străini care au obținut permis de ședere pentru reîntregirea familiei, %	37,79	41,73	40,82	42,09	47,95
3.4.8. Proporția străinilor care au obținut permis de ședere provizorie pentru activități de muncă și afaceri, %	22,69	19,00	15,60	16,49	23,81
3.4.9. Proporția străinilor care au obținut permis de ședere provizorie pentru activități de studii sau instruire, %	18,44	15,65	20,43	20,07	22,59
3.4.10. Proporția străinilor care au obținut permis de ședere provizorie pentru activități umanitare și religioase, %	4,11	4,11	4,45	4,55	5,08
3.4.11. Proporția străinilor care au obținut permis de ședere provizorie pentru tratament, %	0	0	0	0	0
3.4.12. Proporția străinilor care au obținut permis de ședere provizorie pentru alte scopuri, %	16,96	19,45	18,25	16,80	0,58
3.4.13. Numărul de străini care au obținut permis de trafic mic de frontiera, persoane	32	26	2	0	1

Sursa: ASP

Tabelul 29. Numărul străinilor ce își fac studiile în Republica Moldova, după țările de origine

	2014	2015	2016	2017	2018
Total	2465	3480	3709	4106	4066
<i>din care au sosit din:</i>					
Israel	1726	2039	2022	2014	1698
România	158	791	1072	1375	1592
Turcia	129	141	129	106	81
Ucraina	160	139	117	108	113
Federația Rusă	71	67	53	51	58
Finlanda	29	38	23	20	16
India	5	37	102	165	258
Azerbaidjan	30	29	16	23	26
Siria	24	19	14	18	16
Suedia	5	18	15	21	16
SUA	15	17	24	38	34
Iordania	9	8	8	8	9
Grecia	13	7	4	14	18
China	-	-	1	14	11
Alte	91	130	109	131	120

Sursa: BNS

Tabelul 30. Migrația involuntară a populației de proveniență străină

	2014	2015	2016	2017	2018
3.7.1. Numărul anual de solicitări de azil (prima solicitare), persoane	245	276	120	75	114
3.7.3. Raportul de feminitate în rândul solicitanților de azil, %	40,4	31,8	32,0	28,4	23,7
3.7.4. Numărul anual de beneficiari de protecție internațională, inclusiv apatrizii, persoane	63	150	54*	46*	33*
3.7.5. Numărul de persoane cărora li s-a respins acordarea protecției internaționale, persoane	35	36	75	42	36
3.7.6. Numărul solicitanților de azil cu solicitări pe rol, unități	149	110	85	81	104
Numărul anual de solicitări de recunoaștere a statutului de apatrid	132	101	111	125	126
3.7.7. Numărul de persoane cărora li s-a acordat statut de apatrid, persoane	89	66	27	32	25
3.7.8. Numărul de apatrizi cărora li s-a acordat drept de ședere în Republica Moldova, persoane	6	8	5	3	2
3.7.9. Rata de creștere a numărului solicitanților de azil cu cereri pe rol, %	151,7	73,8	77,4	95,3	128,4
3.7.10. Numărul de refugiați în Republica Moldova, persoane	124	144	153	152	163
3.7.11. Rata de creștere a numărului de refugiați, %	159,0	116,1	106,25	99,3	107,2

Sursa: MAI/BMA

*Notă: începând cu anul 2016 - fără apatrizi

Tabelul 31. Numărul solicitanților de azil după țara de origine

	2014	2015	2016	2017	2018
Total	245	276	120	75	114
<i>din care au sosit din:</i>					
Ucraina	134	123	41	9	11
Bangladesh	-	-	1	-	13
Siria	61	55	25	16	6
Irak	5	23	2	-	-
Afganistan	10	20	4	1	2
Turcia	1	9	2	8	40
Armenia	2	8	3	6	7
Sri Lanka	-	7	13	-	-
Federația Rusă	4	3	5	8	12
Turkmenistan	-	-	1	-	2
Azerbaidjan	-	-	1	-	2
Kârgâzstan	5	2	2	4	-
Cote D'Ivoire	-	-	1	3	1
Kazahstan	-	1	-	2	1
Camerun	-	1	2	1	1
Liban	-	2	1	1	-
Nigeria	-	2	3	-	-
Georgia	4	2	1	7	-
Iran	2	2	2	2	-
Tadjikistan	-	1	3	-	-
Uzbekistan	-	1	3	3	5
Pakistan	1	1	1	-	2
Alte țări	16	13	6	4	9

Sursa: MAI/BMA

Tabelul 32. Mobilitatea de trecere a frontierei de stat

	2014	2015	2016	2017	2018
1.1.12. Numărul de plecări ale cetățenilor moldoveni înregistrate la frontiera de stat, unități	5153516	5676532	5870482	5793398	5918244
1.1.14. Rata creșterii numărului de plecări ale cetățenilor moldoveni înregistrate la frontiera de stat	96,45	110,15	103,42	98,69	102,15
1.1.9. Numărul de intrări ale cetățenilor moldoveni înregistrate la frontiera de stat, unități	5076005	5649264	5834470	5771443	5903585
Rata creșterii numărului de intrări ale cetățenilor moldoveni la frontiera de stat	97,33	111,83	103,28	98,92	102,29
1.1.10. Numărul de intrări ale străinilor înregistrate la frontiera de stat, unități	2247837	2876671	3738578	3933086	4363158
1.1.11. Rata creșterii a numărului de intrări ale străinilor înregistrate la frontiera de stat	95,13	127,98	129,96	105,20	110,93
1.1.13. Numărul de plecări ale străinilor înregistrate la frontiera de stat, unități	2266451	2891932	3778755	3984030	4377850
Rata creșterii numărului de plecări ale cetățenilor străini înregistrate la frontiera de stat	95,6	127,6	130,67	105,43	109,88

Sursa: MAI/IGPF

Tabelul 33. Numărul anual de vize acordate străinilor

	2014	2015	2016	2017	2018
3.1.8. Numărul anual de vize oferite de Misiunile diplomatice și oficiile consulare ale RM, unități	7040	3900	3448	1792	1516
3.1.9. Rata de creștere a numărului de vize oferite, %	46,1	55,4	88,41	51,97	84,60

Sursa: MAEIE

Tabelul 34. Șederea ilegală a străinilor pe teritoriul țării. Indicatori de bază

	2014	2015	2016	2017	2018
3.8.1. Numărul încălcărilor regimului de ședere (migranție ilegală/iregulară)	3991	4417	3907	3675	3943
3.8.2. Numărul de străini returnați	474	622	695	507	471
3.8.4. Numărul de străini cărora li s-a revocat dreptul de ședere în R.M.	510	410	541	450	480
3.8.5. Numărul de străini cărora li s-a refuzat dreptul de ședere în R.M.	88	118	211	207	179
3.8.6. Numărul de străini în privința cărora a fost dispusă măsura returnării de pe teritoriul Republicii Moldova	474	622	695	507	471
3.8.7. Numărul de străini declarați indezirabili pe teritoriul R.M.	67	110	65	93	599
3.8.8. Numărul de străini luați în custodie publică	104	120	114	97	117

Sursa: MAI/BMA și IGPF

III. Impactul migrației

Tabelul 35. Indicatori demografici generali

	2014	2015	2016	2017	2018
1.1.1. Numărul total al populației la sfârșitul anului, mii persoane	3555,2	3553,1	3550,9	3547,5	3542,7
1.1.2. Rata de creștere a populației, %	-0,07	-0,06	-0,06	-0,09	-0,13
1.1.3. Rata de natalitate, ‰	10,86	10,86	10,53	9,64	9,20
1.1.4. Rata de mortalitate, ‰	11,11	11,23	10,84	10,40	10,49
1.1.5. Sporul natural, ‰	-0,25	-0,37	0,31	0,76	-1,29
1.1.6. Rata brută de imigrare, ‰	1,18	1,18	1,15	1,04	1,19
1.1.7. Rata brută de emigrare, ‰	0,67	0,63	0,71	0,59	0,63
1.1.8. Rata netă a migrației, p.p.	0,51	0,55	0,44	0,45	0,56
Rata nuptialității, ‰	7,2	7,0	6,2	5,9	5,9
Rata divorțialității, ‰	3,1	3,2	3,0	2,6	2,6
Coeficientul îmbătrânirii populației -total	16,2	16,7	17,2	17,7	18,4
<i>din care pentru:</i>					
Bărbați	13,4	13,8	14,2	14,8	15,3
Femei	18,8	19,3	19,9	20,5	21,2
Speranța de viață la naștere, ani - total	71,5	71,6	72,17	73,21	73,17
<i>din care pentru:</i>					
Bărbați	67,5	67,54	68,14	69,35	69,12
Femei	75,4	75,6	76,15	76,96	77,12

Sursa: BNS

Tabelul 36. Componenta demografică a populației, procente

	2014	2015	2016	2017	2018
1.2.1. Proporția persoanelor în vârstă sub 15 ani	15,97	15,97	15,97	15,91	15,82
1.2.2. Proporția persoanelor în vârstă de 65 de ani și peste	10,34	10,72	11,17	11,62	12,05
1.2.3. Raportul de dependență demografică					
1.2.3.1. Raportul de dependență demografică (definiția națională)	54,44	55,71	57,09	56,16	54,12*
1.2.3.2. Raportul de dependență demografică (definiția internațională)	35,71	36,42	37,24	37,98	38,61
1.2.4. Raportul de vârstă înaintată	21,0	20,65	20,54	20,22	20,19
1.2.5. Proporția bărbaților în vârstă de 65 de ani și peste	8,10	8,43	8,81	9,21	9,57
1.2.6. Proporția femeilor în vârstă de 65 de ani și peste	12,42	12,85	13,35	13,85	14,35
1.2.7. Raportul de feminitate pentru cei în vârstă de 65 de ani și peste	165,50	164,45	163,50	162,42	162,04

Sursa: BNS

*Notă: începând cu anul 2018 VAM – 16-57/62 ani

Tabelul 37. Numărul populației stabile pe sexe și grupe de vârstă (la sfârșitul anului) 2014 și 2018

Grupa de vârstă, ani	2014			2018		
	Total	Bărbați	Femei	Total	Bărbați	Femei
Total	3555159	1710244	1844915	3542708	1702431	1840277
0-4	192374	98928	93446	178464	92030	86434
5-9	190197	98168	92029	193773	99944	93829
10-14	185300	95476	89824	187609	96538	91071
15-19	219234	112110	107124	186853	96151	90702

persoane

Grupa de vârstă, ani	2014			2018		
	Total	Bărbați	Femei	Total	Bărbați	Femei
20-24	296226	150859	145367	233595	119252	114343
25-29	355502	18017	174685	309695	157543	152152
30-34	311568	158799	152769	353870	179616	174254
35-39	266180	132992	133188	298495	151233	147262
40-44	234130	114345	119785	254404	125476	128928
45-49	220952	105598	115354	223376	107724	115652
50-54	257600	119886	137714	218883	102313	116570
55-59	249249	112719	136530	253229	114727	138502
60-64	208967	91063	117904	223424	96919	126505
65-69	121535	51148	70387	176594	72363	104231
70-74	93949	36427	57522	92226	37082	55144
75-79	74986	26095	48891	72015	25404	46611
80-84	45096	14909	30187	47992	15732	32260
85 și peste	32114	9905	22209	38211	12384	25827
<i>din total populație:</i>						
persoane sub VAM (0 -15 ani)	607034	312668	294366	596035	307170	288865
persoane în VAM* (16-56/61ani)	2331973	1206701	1125272	2298686	1196218	1102468
persoane peste VAM* (57/62 +ani)	616152	190875	425277	647987	199043	448944

Sursa: BNS

*Notă: începând cu anul 2018 VAM – 16-57/62 ani; peste VAM – 58/63 ani și peste.

Tabelul 38. Populația urbană versus cea rurală

	2014	2015	2016	2017	2018
1.3.1. Numărul populației urbane la sfârșitul anului, mii persoane	1507,3	1511,1	1516,8	1521,9	1527,5
Numărul populației rurale la sfârșitul anului, mii persoane	2047,9	2042,0	2034,1	2025,6	2015,2
1.3.2. Rata de urbanizare, %	42,40	42,52	42,72	42,90	43,10
1.3.3. Rata de creștere a populației urbane, %	100,28	100,25	100,38	100,33	100,37
1.3.4. Proporția persoanelor în vârstă sub 15 ani în mediul urban, %	13,74	13,72	13,66	13,58	13,44
1.3.5. Proporția persoanelor în vârstă de 65 de ani și peste în mediul urban, %	9,74	10,30	10,90	11,52	12,10
1.3.6. Proporția persoanelor în vârstă sub 15 ani în mediul rural, %	17,61	17,64	17,69	17,66	17,59
1.3.7. Proporția de persoane în vârstă de 65 de ani și peste în mediul rural, %	10,79	11,04	11,36	11,69	12,02
1.3.8. Raportul de dependență în mediul urban (definiție internațională), %	30,69	31,6	32,57	33,51	34,29
1.3.9. Raportul de vârstă înaintată în mediul urban, %	18,49	18,15	18,14	18,04	18,18
1.3.10. Raportul de feminitate pentru populația în vârstă de 65 de ani și peste în mediul urban, %	159,95	159,52	159,58	159,97	160,20
1.3.11. Raportul de dependență în mediul rural (definiție internațională), %	39,67	40,22	40,93	41,55	42,08
1.3.12. Raportul de vârstă înaintată în mediul rural, %	22,67	22,37	22,26	21,83	21,71
1.3.13. Raportul de feminitate pentru populația în vârstă de 65 de ani și peste în mediul rural, %	169,33	167,97	166,39	164,26	163,46

Sursa: BNS

Tabelul 39. Componenta demografică a populației de proveniență străină, procente

	2014	2015	2016	2017	2018
3.3.1. Proporția străinilor în totalul populației în vârstă sub 15 ani	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02
3.3.2. Proporția străinilor în totalul populației cu vârsta de 65 de ani și peste	0,61	0,63	0,65	0,68	0,69
3.3.3. Raportul de sex pentru străini	117,26	117,82	117,02	114,4	112,5

Sursa: ASP

Tabelul 40. Indicatori economici globali

	2014*	2015 *	2016*	2017**	2018
1.6.1. PIB, prețuri curente, mii lei	112049,6	122562,7	135396,8	176777,1	190016,3
1.6.2. Rata de creștere a PIB, %	4,8	-0,4	4,5	4,5	4,0
1.6.3. PIB pe locuitor, prețuri curente, lei	31506	34485	38119	49808	53599
1.6.4. Rata de creștere a PIB-ului pe locuitor, %	104,9	99,6	104,5	104,6	104,0
1.6.7. Indicele dezvoltării umane (Raportul anual)	0,693	0,696	0,699	0,699	0,711

Sursa: BNS

Notă: * PIB: calculat conform metodologie SCN-1993, excepție IDU

** PIB: calculat conform metodologie SCN-2008, excepție IDU

Tabelul 41. Impactul remitențelor asupra bunăstării gospodăriilor casnice

		2014	2015	2016	2017	2018
1.7.5. Proporția gospodăriilor care primesc remitențe	Total	23,8	25,0	24,8	25,0	24,7
	Urban	20,6	20,5	21,7	21,0	20,3
	Rural	26,4	28,5	27,3	28,5	28,1
1.7.6. Proporția remitențelor în venitul disponibil al gospodăriilor casnice dependente de remitențe	Total	57,1	56,7	55,5	53,7	52,4
	Urban	50,2	52,0	49,7	46,7	47,5
	Rural	61,9	59,7	59,2	58,3	55,4
1.7.7. Proporția gospodăriilor care s-ar plasa sub pragul sărăciei dacă nu ar primi remitențe	Total	25,3	23,4	...*	...*	...*
	Urban	16,1	14,4
	Rural	32,8	30,5

Sursa: BNS

*Notă: urmează revizuirea metodologiei de calcul a pragului absolut a sărăciei

Tabelul 42. Dinamica indicatorilor sărăciei

	2014	2015	2016	2017	2018
1.6.5.1. Ponderea populației sub pragul sărăciei absolute, total	11,4	9,6	...*	...*	...*
1.6.6. Proporție copiii sub 18 ani care trăiesc în gospodării sub pragul sărăciei	13,0	11,5	...*	...*	...*
1.6.5.2. Ponderea populației sub pragul sărăciei relative	18,2	18,8	18,2	17,0	17,2

Sursa: BNS

*Notă: urmează revizuirea metodologiei de calcul a pragului absolut a sărăciei

Tabelul 43. Populația economic activă

	2014	2015	2016	2017	2018
Populația economic activă, mii persoane	1232,0	1265,6	1272,8	1259,1	1290,7
Rata de creștere a populației economic active, %	99,68	102,73	100,57	98,92	102,51
Rata de activitate	41,2	42,4	42,6	42,2	43,3
Populația ocupată, mii persoane	1184,9	1203,6	1219,5	1207,5	1252,2
Rata de creștere a populației ocupate, %	101,03	101,56	101,32	99,0	103,7

Sursa: BNS

Tabelul 44. Populația în vârstă aptă de muncă. Indicatori de bază

	2014	2015	2016	2017	2018
1.4.1.1. Proporția populației în vârstă aptă de muncă (definiția națională)	65,59	65,12	64,53	64,04	64,88
1.4.1.2. Proporția populației în vârstă aptă de muncă (definiția internațională)	73,68	73,30	72,87	72,47	72,14
1.4.2.1. Rata de creștere a populației în vârstă aptă de muncă (definiția națională)	100,74	99,22	99,03	99,14	101,19
1.4.2.2. Rata de creștere a populației în vârstă aptă de muncă (definiția internațională)	100,45	99,42	99,34	99,37	99,41
1.4.3. Indicele presiunii demografice de muncă	81,45	80,59	79,97	80,12	80,01
1.4.4. Indicele structurii de vârstă pentru populația aptă de muncă	80,82	81,47	82,31	83,37	84,87
1.4.5. Raportul de feminitate pentru populația în vârstă de 15-39 ani	96,95	96,81	96,65	96,57	96,44
1.4.6. Raportul de feminitate pentru populația în vârstă de 40-64 ani	115,39	115,23	115,13	114,80	114,44

Sursa: BNS

Tabelul 45. Populația străină în vârstă aptă de muncă

	2014	2015	2016	2017	2018
3.5.1. Numărul de străini în vârstă aptă de muncă (15-64 ani), persoane	19206	19218	19438	19339	19405
3.5.2. Rata de creștere a numărului de străini în vârstă aptă de muncă (15-64 ani)	102,14	100,06	101,14	99,49	100,3
3.5.3. Proporția străinilor în vârstă aptă de muncă	0,66	0,67	0,68	0,68	0,68
3.5.4. Indicele structurii pe vârstă pentru străinii în vârstă de muncă (40-64 ani raportat la 15-39 ani)	101,72	107,87	113,09	119,7	121,2
3.5.5. Raportul de feminitate pentru străinii în vârstă de 15-39 de ani	79,0	86,91	78,86	81,81	83,86
3.5.6. Raportul de feminitate pentru străinii în vârstă de 40-64 de ani	84,1	83,56	84,21	84,71	85,79

Sursa: ASP

Tabelul 46. Indicatorii forței de muncă.

	2014	2015	2016	2017	2018
1.5.1.1. Rata de participare la forța de muncă (definiția națională)	48,4	49,7	50,0	49,4	49,7
1.5.1.2 Rata de participare la forța de muncă (definiția internațională)	45,6	46,9	47,2	46,9	47,6
1.5.2.1. Rata de ocupare a populației de 15 ani și peste (definiția națională)	39,7	40,3	40,8	40,5	42,0
1.5.2.2. Rata de ocupare a populației de 15-64 ani (definiția internațională)	43,8	44,5	45,2	44,9	46,1
1.5.3. Rata șomajului	3,9	4,9	4,2	4,1	3,0
1.5.4. Rata șomajului în rândul tinerilor	9,8	12,8	11,2	11,8	7,4
1.5.5. Rata șomajului în rândul femeilor	3,1	3,6	2,9	3,3	2,5
1.5.6. Decalajul de gen în șomaj	-1,5	-2,5	-2,6	-1,5	-1,0

Sursa: BNS

Tabelul 47. Numărul de copii lăsați în RM de părinții care au plecat peste hotare în căutarea unui loc de muncă, conform datelor Ministerului Educației Culturii și Cercetării*

	2014	2015	2016	2017	2018
Total copii	40960	40010	n/a	77180	76610
<i>inclusiv cu:</i>					
Un părinte plecat	30720	30008	n/a	60400	59960
Ambii părinți plecați	10240	10002	n/a	16780	16650

* Indicatori calculați în baza datelor din SIME, anul de studiu 2014/2015

Tabelul 48. Numărul de copii lăsați în RM de părinții, inclusiv cei care au plecat peste hotare în căutarea unui loc de muncă, conform datelor Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale*

	2014**	2015***	2016***	2017***	2018***
Total copii, inclusiv cu un părinte plecat sau ambii părinți plecați peste hotare la muncă	5926	38921	36114	30320	37866

* datele oferite de către structurile teritoriale de asistență socială

** copii lăsați de părinți ce au plecat peste hotare în anul de referință

*** Stoc la sfârșitul anului de referință

Tabelul 49. Evoluția ratelor brute de cuprindere în învățământul general obligatoriu*

		2014	2015	2016	2017	2018
Primar (nivelul 1)	Total	92,4	91,8	91,3	90,6	89,5
	Urban	109,3	112,7	114,5	117,3	118,0
	Rural	82,5	79,6	77,7	75,1	72,9
Gimnazial (nivelul 2)	Total	86,8	86,7	86,6	86,6	85,7
	Urban	98,7	100,7	102,7	104,6	106,5
	Rural	80,4	79,0	77,5	76,1	73,6

Sursa: BNS

*Notă: Rata brută de cuprindere reprezintă numărul total de copii/elevi/studenti cuprinși într-un anumit nivel educațional, indiferent de vârstă, ca raport procentual față de populația de vârstă școlară teoretică corespunzătoare nivelului dat.

Tabelul 50. Cadre didactice în instituțiile de învățământ primar și secundar general pe grupe de vârstă în anii de studii 2016/2017-2018/2019, pe medii de reședință

Grupa de vârstă, ani	2016/2017			2017/2018			2018/2019		
	Total	Urban	Rural	Total	Urban	Rural	Total	Urban	Rural
Total, persoane	28845	12258	16587	28552	12465	16087	27657	12268	15389
<i>din care :</i>									
sub 30 de ani	3444	1360	2084	3146	1335	1811	2809	1229	1580
30-39	5839	2778	3061	5722	2749	2973	5531	2664	2867
40-49	7450	3351	4099	7290	3396	3894	7001	3383	3618
50-59	7594	2848	4746	7577	2957	4620	7325	2844	4481
60 ani și peste	4518	1921	2597	4817	2028	2789	4991	2148	2843
Total, procente	100	100	100	100	100	100	100	100	100
<i>din care :</i>									
sub 30 de ani	12,0	11,1	12,6	11,0	10,7	11,3	10,2	10,0	10,3
30-39	20,2	22,7	18,5	20,1	22,1	18,5	20,0	21,7	18,6
40-49	25,8	27,3	24,7	25,5	27,2	24,2	25,3	27,6	23,5
50-59	26,3	23,2	28,6	26,5	23,7	28,7	26,5	23,2	29,1
60 ani și peste	15,7	15,7	15,6	16,9	16,3	17,3	18,0	17,5	18,5

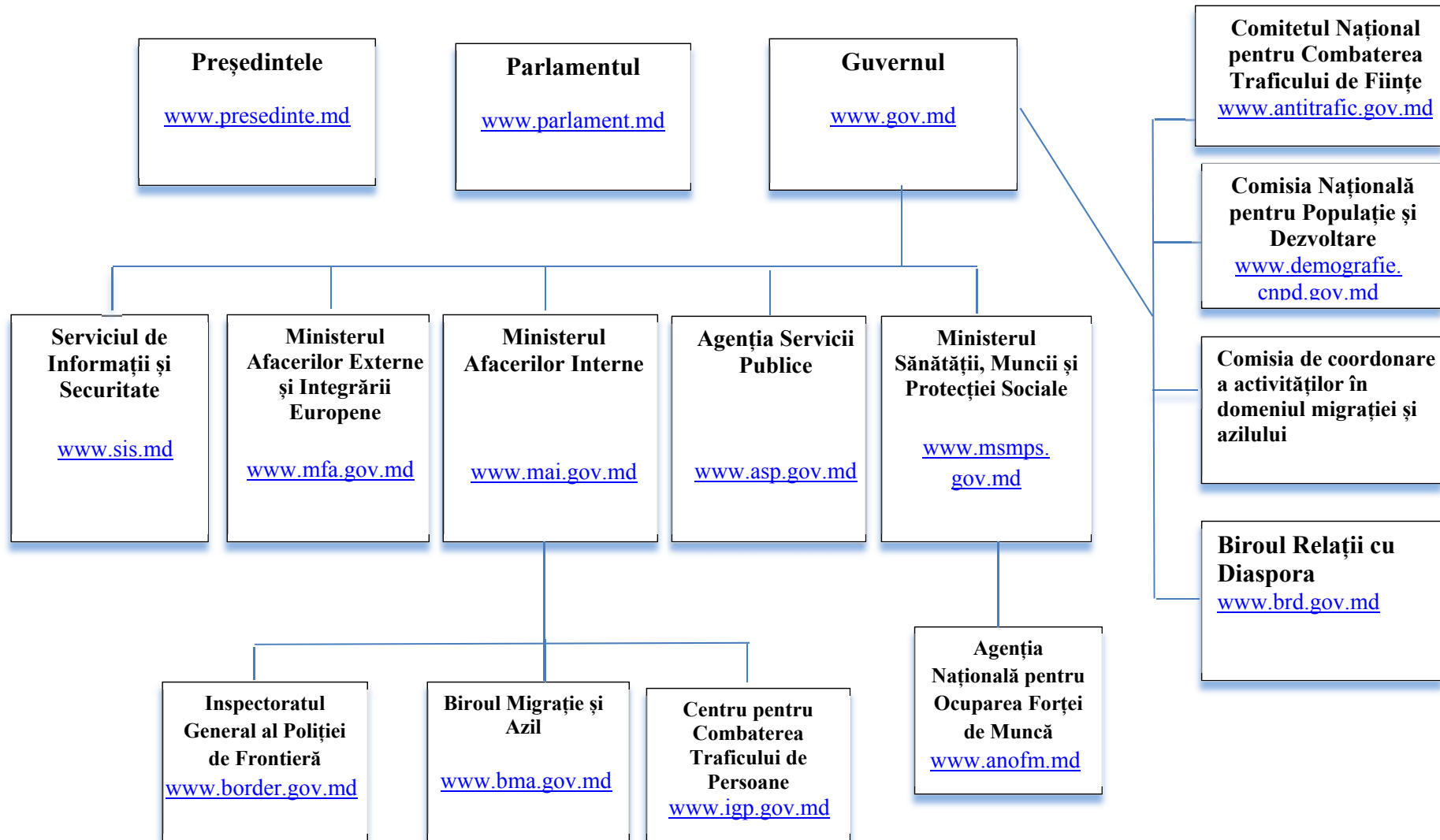
Sursa: BNS

Tabelul 51. Personalul medical în sistemul ocrotirii sănătății

	2014	2015	2016	2017	2018
Medici, total persoane	13357	12976	13032	13021	12635
din care medici de familie	1728	1725	1735	1722	1682
Personal medical mediu, total persoane	25938	24602	25485	25125	23981
Gradul de asigurare cu medici la 10.000 locuitori	37,6	36,5	36,7	36,6	35,6
Urban	80,6	77,8	78,0	77,9	75,3
Rural	5,9	6,0	5,9	5,8	5,6
Gradul de asigurare cu personal medical mediu la 10.000 locuitori	73,0	69,2	71,7	70,7	67,6
Urban	135,9	127,5	134,8	132,5	126,3
Rural	22,8	22,5	21,8	21,7	20,8
Completarea cu medici a instituțiilor medico-sanitare, în %	86,2	84,3	85,5	84,9	82,9
Personal medical angajat pe parcursul anului din promoția anului gestionar, total persoane	293	250	333	367	260
din care în mediul rural	21	9	16	20	5
Medici angajați pe parcursul anului din promoția anului gestionar, total persoane	289	164	243	429	150
din care în mediul rural	15	13	26	15	11

Sursa: MSMPS

Anexa nr. 3. Cadrul instituțional pentru politici vizînd migrația și azilul



**Lista nominală a membrilor GTL interinstituțional
responsabil de elaborarea PME al RM**

Instituția	Nume, Prenume	Date de contact:	
		nr. telefon	e-mail
Biroul migrații și azil al Ministerului Afacerilor Interne	Poalelungi Olga Director BMA	022 27 22 03	olga.poalelungi@bma.gov.md
	Mazur Jana (coordonator al GTL)	022 27 69 02	jana.mazur@bma.gov.md
	Certan Valeriu	022 27 72 51	certan.valeriu@bma.gov.md
	Roibu Raisa	022 26 56 08	raisa.roibu@bma.gov.md
Agenția Servicii Publice	Ispravnic Liudmila	022 50 44 35	liudmila.ispravnic@asp.gov.md
	Bucicovschi Valeria	022 504 870	valeria.bucicovschi@asp.gov.md
Biroul Național de Statistică	Ușurelu Maria	022 40 31 00	maria.usurelu@statistica.gov.md
	Furtună Svetlana	022 24 15 01	svetlana.furtuna@statistica.gov.md
Biroul Relații cu Diaspora	Zubco Nadejda	022 25 04 94	nadejda.zubco@brd.gov.md
Banca Națională a Moldovei	Moraru Angela	022 82 23 13	angela.moraru@bnm.md
Inspectoratul General al Poliției de Frontieră al MAI	Radu Natalia	022 26 45 54	natalia.radu@border.gov.md
	Ianițchi Alexandru		alexandru.ianitchi@border.gov.md
Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	Jalbă Pavel	022 78 87 47	pavel.jalba@mfa.gov.md
Ministerul Educației Culturii și Cercetării	Bezu Angela	022 23 37 66	angela.bezu@gmail.com
Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	Russu Viorica	022 26 88 44	viorica.russu@msmps.gov.md
Centru pentru combaterea traficului de persoane al MAI	Malihina Ecaterina	022 254 907	ecaterina.malihina@igp.gov.md
Centrul de Investigatii Sociologice si Marketing, CBS- AXA SRL IM	Vremiș Maria	0690 66 578	mariavremis@yahoo.com

